

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

**ALAPÍTVÁ:
1862-BEN**

**Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR**

**2001.
DECEMBER**

CXXXVI. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXVI. évfolyam 12. szám
(december)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2001. november 30.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk a pilisszentkereszti pálos templomrom egyik oszlopának lábazati dísze. Fotó: Pápai Gábor

A kálnoki temető évszázados
tölgyfája Bedô Albert sírjánál
Fotó: Andrési Pál

Tartalom

Fekete nyár konferencia 373

Magyar János 90 éves 377

Mégis egy asztalhoz ültek az erdészek és természetvédők 382

Dr. Sipos Árpád: Kérdőjelekre viszontválasz 382

Dr. Molnár Sándor: A bibircses nyír fájának tulajdonságai, ipari felhasználása 384

Változóban a világ erdészeti ipara 388

Erdők Hete 389

Dr. Posztor Imre: A nagyméretű külszíni lignitbányák meddőhányóinak erdészeti újrahasznosítása a Mátraalján 392

Újságíró-találkozó 394

Erdész hölgyek találkozója 395

Névadó ünnep Kálnokon 398

Három nap a szlavón
tölgyek birodalmában 400

Dr. Vicze Ernő: Vihar egy „gyűszűnyi” vízben 406

Egyesületi hírek 409

Magyar–lengyel erdészeti együttműködés 419

Megújult az alsóperei arborétum B/3

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

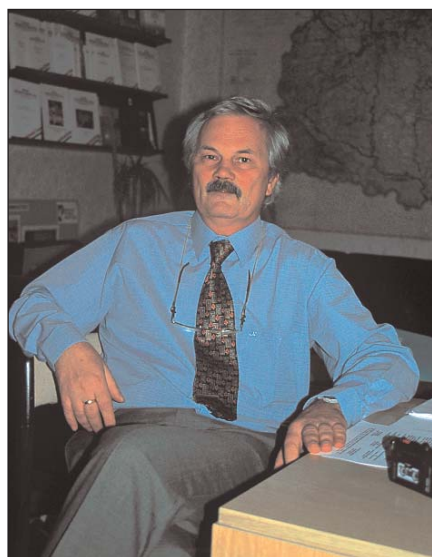
» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.

Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

Az Európai Unió EUROPOP Munkacsoport és az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet közös konferenciája

Dr. Bach István

„Az európai fekete nyár (*Populus nigra* L.) folyó menti populációinak genetikai sokféleség vizsgálata, a biodiverzitás, a megőrzési stratégiák, a természeti folyamatok érvényesülésének elősegítése és a genetikai alapok fejlesztése”

2001. május 16-20, Szekszárd

Kép és szöveg: Dr. Bach István és Dr. Bordács Sándor

(Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet)

A fekete nyár (*Populus nigra* L.) nagy ökológiai és gazdasági jelentőségű faj, a folyó menti ökoszisztémák egyedülálló jelentőségű pionír fája. A faj jelenlegi relatív ritkaságát az okozza, hogy a folyók szabályozásának és a folyóárterek rendezésének következtében természetes élőhelye jelentősen lecsökkent. Jelenleg Európában nagy az érdeklődés a folyók természetes árterének visszaállítása iránt. A folyó menti ökoszisztémák helyreállítási és megőrzési stratégiáinak szilárd tudományos alapokon kell nyugodniuk. A faj megfelelően alkalmas az új molekuláris biológiai technikák kipróbálására, és egyben ideális a biológiai folyamatok tanulmányozására.

Az erdőgazdálkodásért felelős euró-

pai miniszterek 1990-ben a riói UNCED konferenciára készülve egyezményt kötöttek az európai erdők védelméről, melynek kiemelt célkitűzése az *európai genetikai erőforrások* védelme. A strasbourgi konferenciát követő 1993-as helsinki miniszteri találkozón megerősítették, illetve átdolgozták a korábban hozott elveket, és a korábbi határozatot „az európai erdők biodiverzitásának védelme” témára szélesítették. A konferencia elhatározta az Európai Erdészeti Genetikai Erőforrások Program (EUFORGEN) elindítását, amely az IPGRI intézet (Nemzetközi Növényi Genetikai Erőforrások Intézete, Róma), valamint a FAO Erdészeti Osztálya támogatásával jött létre, az IPGRI szervezeti keretein belül. Az EUFORGEN hálózatos együttműködés formájában tevékenykedik, néhány példaértékű fajra/fajcsoportra koncentrálva. A jelenlegi munkacsoportok a fekete nyár, a lucfenyő, a paratölgy, a nemes elegyfák és a bükk-tölgy fajokra- ill. fajcsoportokra terjednek ki.

Az EUFORGEN-IPGRI Fekete nyár Munkacsoport számára alapvetően fontossá vált a célfaj genetikai erőforrásainak megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges gyakorlati intézkedések és ajánlások elméleti alapjainak kidolgozása. Erre a célra EUROPOP néven határozott időszakra (1997-2001) szóló kutatási programot dolgoztak ki, mely-

nek végrehajtására nemzetközi kutatócsoport alakult. Az EUROPOP projektben 8 EU tagállam 11 tudományos műhelye – kutatóintézetek, egyetemi taniszékek (ALTERRA Erdészeti és Természettudományi Kutatóintézet, Wageningen, Hollandia; Hesseni Erdészeti Kutatóintézet, Hannovers-Munden és az Erdészeti Genetikai és Nemesítési Taniszék, Göttingeni Egyetem, Németország; INRA Erdészeti Genetikai Állomás, Avignon, Franciaország; Erdészeti Kutatóközpont, Madrid és az Agrár-élelmészügyi Kutatóintézet, Zaragoza, Spanyolország; Erdészeti és Vadászati Kutatóintézet Geraardsbergen, valamint az Egyetemi Biotechnológiai Intézet Genetikai Osztály, Gent, Belgium; Osztrák Nemzeti Kutatóközpont Seibersdorf, Ausztria; Milánói Egyetem Dendrológiai Tanszék, Milánó, Olaszország; Erdészeti Kutató Ügynökség Nemesítési Részlege, Roslin – Skócia, Nagy-Britannia Egyesült Királyság) – dolgozott együtt, közös munkaterv alapján. Magyarországról az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet Kertészeti és Erdészeti Főosztálya 2000. tavaszán „menet közben” csatlakozott társult résztvevőként a projekthez, még a finanszírozás lehetősége nélkül, de teljes körűen részt véve és kapva a tudományos munkában.

Az EUROPOP projekt fő célja tanácsadás a folyó menti erdőtársulások, er-

dőállományok kezelőinek, hogyan állítsák helyre és tartsák fenn az európai fekete nyár természetes, illetve természetközeli állományait. A fő célkitűzés teljesítéséhez az alábbi feladatokat kellett elvégezni:

a) Stratégiák kialakítása a fekete nyár megőrzésére a folyó menti ökoszisztémákban, az eredeti fekete nyár jellemezte társulások helyreállítása természetes populációk genetikai változatosságának felmérése alapján.

b) A genetikai változatosság leírása gényűjteményekben, a génmegőrzés jelenlegi európai állapotának kiértékelése céljából.

c) Az állományok dinamikájának tanulmányozása az élőhelyi (in situ) megőrzést előírányzó erdészeti és természetvédelmi visszatelepítési stratégiák kialakítása céljából.

d) Nagy genetikai változatosságú populációk fenntartása a változó környezeti körülményekhez való alkalmazkodás biztosítására, valamint új genotípusok kiválasztása a nemesítési programok számára.

A projekt keretén belül nyolc európai folyórendszer mentén vizsgálták meg a fekete nyár populációk, továbbá kilenc európai génbankban értékelték a megőrzött egyedek genetikai jellemzőit. A genetikai változatosság tanulmányozása különböző szinteken történt. A hagyományosan vizsgált morfológiai jellemzőket molekuláris genetikai minősítő bélyegekkal – izoenzim, kloroplaszt DNS, sejtmag DNS polimorfizmusokkal – egészítették ki és vetették össze. Egységes kísérleti és vizsgálati módszertant és szabványosított laboratóriumi eljárásokat dolgoztak ki, így a

kapott adatok összehasonlíthatók és általános következtetésekhez felhasználhatók.

A munkacsoport a kutatási program előrehaladását, részeredményeit és a soron lévő feladatokat évente munkaértekezleteken egyeztette, és 2001. év elejére végrehajtotta a kitűzött feladatokat. Az EUROPOP elfogadta a magyar közreműködők meghívását, és a brüsszeli Kutatási Igazgatóság is hozzájárult egy EU projekt és munkacsoport záró konferenciájának rendhagyó módon egy (még) nem tagállam területére kihelyezett megtartásához. A program eredményeit ismertető témazáró értekezletet nyílt tudományos ülés, szakmai szimpózium formájában tartották meg, melyen egyrészt a résztvevő tudományos műhelyek és kutatók beszámoltak eredményeikről, másrészt az egyes

résztémák felelősei ismertették a megosztott kutatási feladatok európai szintű összegzését. Ezt követően kerülhetett sor a meghívott gyakorlati szakemberekkel való vita után a projekt eredményeinek és ajánlásainak kidolgozására.

A konferencián az EUROPOP projektben hivatalosan együttműködő 8 EU tagállam 11 tudományos műhelye 29 kutatóval vett részt. A munkacsoport nemzetközi kapcsolatait tükrözte a Washington Egyetem (Seattle, USA) és egy fekete nyár megőrzésre alakult brit NGO képviselőjének bekapcsolódása is a kongresszus munkájába. A nem EU tag európai országok közül Csehországból, Horvátországból, Jugoszláviából és Romániából érkeztek kutatók. Magyar részről társult résztvevőként és egyúttal a szimpózium felelős szervezői feladatát ellátó OMMI Kertészeti és Erdészeti Főosztály dolgozói, az előkészítésben és a tanulmányút lebonyolításában oroszánrészt vállaló Gemenc Rt. munkatársai, az ERTI kutatói és Bényi Sándor erdész nemesítő vettek részt a konferencián.

A nemzetközi szervezetek közül az EUFORGEN-IPGRI „*Populus nigra* Network” (Fekete nyár Munkacsoport), a WWF, a FLOBAR (az EU természetes vízfolyásokat kutató munkacsoportja) képviseltette magát. A hallgatóság sorában mintegy 25-30 további hazai résztvevő: az FVM Erdészeti Hivatal, az Állami Erdészeti Szolgálat, az ERTI, a Környezetvédelmi Minisztérium Természetvédelmi Hivatala, a Duna-Dráva Nemzeti Park, több, a fekete nyár génmegőrzésben és ártéri erdőgazdálkodásban érdekelt erdőgazdasági rt. küldöttei és néhány érdeklődő magánem-

ber foglalt helyet. A tanácskozás munkanyelve angol volt, a hazai szakközönség részére szinkrontolmácsolással.

A szimpóziumot *dr. Neszmélyi Károly*, az OMMI főigazgatója nyitotta meg, ezután a FVM Erdészeti Hivatalától *Horvátné Sándor Erzsébet* és *dr. Lánszki Imre*, a Környezetvédelmi Minisztérium képviselője, valamint *Kocsis Imre Antal*, Szekszárd város polgármestere köszöntötte a résztvevőket. Az EUFORGEN-IPGRI reprezentánsa, *dr. Davorin Kajba* (Horvátország) ismertette a Fekete nyár Munkacsoport tevékenységét, majd *dr. Barbara C. van Dam* (Hollandia) az EUROPOP főkoordinátora vázolta fel a kutatócsoport munkáját és a projekt eddig eredményeit. Ezt követően az első nap plenáris ülésén 11, majd a második napon további 14 előadás hangzott el. A magyar résztvevők közül elsőnek *dr. Bordács Sándor* (OMMI) tartott beszámolót az hazai állományokban végzett, az EUROPOP rendszerébe illeszkedő genetikai vizsgálatok eredményeiről, majd *dr. Bach István* (OMMI) mutatta be a fekete nyár aktív génmegőrzés hazai rendszerét. *dr. Somogyi Zoltán* (ERTI) és *Magyar Zoltán* (KAEG. Rt.) közös előadást tartott a megváltozott vízgazdálkodású erdők helyzetéről a Szigetköz területén.

Az EUROPOP főkoordinátora összefoglalta a kétnapos konferencián elhangzott előadásokat, majd a szimpózium az eredmények megvitatásával zárult. Dr. Somogyi Zoltán vitavezetésével ad hoc bizottság alakult a kapott tudományos tények és az ebből levonható következtetések ajánlasként való összefoglalására az ártéri ökoszisztémák kezelésének elveiről, figyelembe véve a vita során elhangzottakat is. A konferencián elhangzott előadásokat és az EUROPOP ajánlást kézikönyv formában teszik közzé, amelynek megjelenése 2002. első hónapjaiban várható.

A konferencia harmadik munkanapja egész napos tanulmányúttal telt el. A fekete nyár helyzete példaként szolgál arra is, hogy egy és ugyanazon fajon figyelemmel kísérjük a génmegőrzés különféle lehetőségeit. A fekete nyár Nyugat-Európa intenzíven kezelt kultúrtájain faji szinten veszélyeztetett. Ezzel szemben Kelet-Közép Európában (Horvátország, Magyarország, Románia) nincs szó fajsztű veszélyeztetettségéről, itt a még meglévő populációk génkészletének erodálódása, egysíkúvá válása és a termesztett *Euramericana* nyárfajtákkal való spontán kereszteződés (introgresszió) okoz

gondokat. Mindezek ismeretében a hazai erdészeti szakemberek az OMMI kezdeményezésére 1992 óta dolgoznak a fekete nyár aktív génmegőrzésének kialakításán. A rendszer lényege, hogy a felkutatót egyedet leírjuk és listára vesszük, DNS vizsgálattal ellenőrizve a fajazonosságot. Az egyes genotípusokat ex situ módon géngyűjteményekben helyezzük el. A megőrzéssel párhuzamosan szaporító növényállományok (anyatelepek) létesülnek. Az ezekről nyert fajazonos és kelő változatosságú szaporítóanyagot erdősítjük vissza az eredeti élőhelyekre. Emellett gondot fordítunk a természetes állományok fenntartására, a megváltozott vízjárás miatt manapság már ritka természetes vetényülések megővására. A szimpózium helyszínének megválasztása – Szekszárd és a Gemenci erdő – tudatosan történt, mert itt a fentiekben vázolt rendszer kis területen, a maga komplexitásában és „működés közben” tanulmányozható.

A konferencia résztvevői először Fadd községhatárban a Duna holtága melletti fekete nyár törzsfákat nézhettek meg, amely egyben a hazai genetikai vizsgálatok egyik helyszíne is volt. Az idős fák közelében levő szántókon természetes magvetényülésből származó csemeték verődtek fel, amelyek példáján érdekes gondolatok merültek fel a természetes felújítás lehetséges alternatíváiról. Ezután megtekintették *Bényi Sándor* erdész nemesítő mintegy 500 egyedet megőrző klóngyűjteményét és 40 DNS vizsgálattal fajazonosnak talált fekete nyár genotípusból álló anyatelepét. Tanulmányozhatták a visszahonosításhoz szükséges szaporítóanyag (gyökeres dugvány) üzemi méretű előállítását. A Gemenc Rt. tolnai csemetekertjében regionális és országos fekete nyár géngyűjtemény bemutatására került sor, anyatelepszzerű és fa alakú formában való megőrzéssel. Érdeklődéssel tekintették meg az ártéri erdők egy másik fontos fájának, a fehér fűznek *dr. Tóth Imre* által szelektált 180 genotípust tartalmazó gyűjteményét, mely egyúttal szaporítóanyag forrásként is szolgál. Hajóra szállva a Dunát szegélyező természetes fűz és nyár vetényüléseket és az őshonos vízparti állományokat megfigyelve jutottak el a gemenci erdő szívébe, a kisvasút Duna parti végállomásához. Mintegy félórás gyalogúttal – mely igazi természetes ártéri erdőként át vezetett és számos szép fekete nyár csoportot is érintett – közelítették meg a „Forgótó” fokozottan védett területet, ahol fekete nyár visszahonosító erdősítést tekinthettek meg. Innét indulva kisvasúttal ér-

keztek meg Keselyőre, a Szekszárdi Erdészet központjához, ahol *Csonka Tibor* a Gemenc Rt. vezérigazgatója köszöntötte a kongresszust, majd a decsi Csillagrózsa Táncegyüttes bővölte el műsorával a szimpózium résztvevőit. Olyannyira, hogy a műsor végén tizen-négy nemzet tudós fiait és lányait vitte táncba a hagyományőrző együttes. Így a magas tudományos színvonalú, de emellett oldott légkörű szimpóziumot záró terepi tanulmányút nemcsak értékes bemutatót jelentett értékeinkről és eredményeinkről, a hazai fekete nyár génmegőrzés mintáértékű gyakorlatából, de hozzájárult nemzeti kultúránk, vendégszeretetünk és Európába tartozásunk sallangmentes felmutatásához is.

Az EUROPOP projekt és a szimpózium eredményeit és ajánlásait könyv formában mindenki részletesen megismerheti. Itt és most csak néhány eredményt villantunk fel:

A genetikai sokféleség alakulása

– Lényeges különbség mutatkozik az egyes országokban és folyórendszerek mentén található fekete nyár populációk genetikai szerkezetében.

– Egy folyórendszer mentén is eltérések találhatók a faj populációinak genetikai struktúrájában.

– A genetikai változatosság mértéke populációról populációra változhat.

– A genetikai változatosság a folyók folyásirányában haladva nem növekszik (mint eddig feltételezték), mivel folyásiránnyal ellentétesen is érvényesül a génáramlás.

– A populációkban gyakoriak a genetikailag azonos sarjcsoporthoz, ezek száma populációról populációra változhat.

– Egy-egy helyi populáció génkészlete gyakorlatilag mintegy 100-150 független genotípus (nem sarjak) megőrzésével konzerválható.

Az introgresszió (spontán kereszteződés termesztett Euramericana és Interamericana klónokkal)

– A jelenség bizonyítottan fennáll, de jelentősége szerencsére sokkal kisebb a vártnál, összefüggő állományokban alig számottevő.

– A *Deltooides* és *Trichocarpa* „vért” hordozó klónok egyaránt képesek az introgresszióra.

– Természetes újlulatokban a legmagasabb az introgresszált egyedek száma (5-10% is lehet), a középkorúakban mérsékelt, az idősebb korú természetes hibrid egyedek ritkák. Mindez a másodgenerációs hibridek többsége verseny-

képességének korlátozottságára, a magas mortalitása utal.

– Az introgresszió helyi mértékét a beporzásban részt venni képes hímnemű fekete nyárak egyedszáma határozza meg.

– A legmagasabb introgressziós szint magányosan álló, nőnemű fekete nyárak újulatában tapasztalható.

Genetikai rendszer

– Nem helytálló a véletlen és egyenlő esélyű beporzás elve. Az egyes virágot adó hím egyedek eltérő eséllyel, ma még ismeretlen preferenciák alapján vesznek részt az átöröklésben. Nagyszámú hím egyed közül csak néhány genetikai készlete mutatható ki egy-egy évjárat utódnemzedékében.

– Ennek következtében egy-egy nőegyed utódai között csak néhány beporzó apa hatása mutatható ki.

– A tényleges génáramlás eltér a potenciálisan lehetségestől, a pollenfelhőt izoláló hatásoktól függően. A szél által meghatározott pollen és maghullás miatt a génáramlás iránya változó.

A szimpózium mind tudományos szempontból nézve, mind a magyar erdészeti tudományos felkészültségét, a természet értékeinek megőrzéséért va-

lő tenni akarását felmutatva eredményesen zárult. A munka tovább folytatódik az EUFORGEN-IPGRI Fekete nyár Munkacsoport keretein belül és magyar nemzeti szinten is. Bebizonyosodott, hogy megfelelő tudományos felkészültség (ideértve a humán erőforrásokat és a kutatás műszaki-technikai, gyakorlati hátterét) és a nemzetközi irányokba beleillő kutatási cél esetén az Unió szakmai közössége nyitott befogadásunkra. Példát mutatott arra, hogy ha a szakigazgatás és hatóság, a tudomány és a gyakorlati erdészek jó emberi és munkakapcsolatban együtt munkálkodnak egy közös ügyön, azt nemzetközi elismerésre méltóan sikerre vihetik.

Köszönet a szekszárdi szimpózium és a fekete nyár aktív génmegőrzési rendszer létrejöttét elősegítő valamennyi támogatónak.

A szimpóziumot anyagi eszközeivel lehetővé tette: EU-DG5. Kutatási Főigazgatóság (az EUROPOP programon keresztül), Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Erdészeti Hivatal, Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet, Gemenc Rt., Bényi Sándor.

A génmegőrzési rendszer kialakítását támogatta az az FVM Biológiai Ala-

pok, Környezetvédelmi Alap Célelőirányzatok, Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok.

A szervezésben kiemelkedő munkát végzett: *Veszeli István, Solti Imre, Fodermayer Vilmos, dr. Tóth Imre* (Gemenc Rt.), *Bényi Sándor*, az OMMI Nemzetközi Kapcsolatok Csoportja és az Erdészeti Osztály valamennyi munkatársa.

Vízgyűjtők erdősültsége és a vízlefolyás

123 folyón 212 zsilipnél végeztek méréseket az egykori Szovjetunióban. Úgy találták, a vízlefolyás a folyóban akkor a legkedvezőbb, ha a vízgyűjtő erdősültsége 50%-os. Akár több, akár kevesebb ennél, megnő az árvíz veszélye. Mindez abból adódik, hogy az erdők alatti hóolvadása késleltetett, időben elnyújtott és ezért a hóolvadékvizek nem lökészerűen, nagy tömegben jelentkeznek. Tanulság ez nekünk a tiszai árvizek elleni védekezésben!

(Hiv. A. A. Molcsanov: The hydrological role of forests)

Ref.: **Dr. Szodfridt István**

A ZALAERDŐ Rt.

nagykanizsai székhelyű, vegyes tulajdonú fűrészipari kft.-jébe pályázatot hirdet
ügyvezető igazgató
munkakörbe.

Feladatok:

- a kft. tevékenységeinek szervezése
- kiemelten a kft. kereskedelmi és gazdasági tevékenységeinek irányítása
- és a kft. belföldi és külföldi piaci kapcsolatainak fejlesztése

Elvárások és előnyök:

- faipari mérnöki vagy erdőmérnöki végzettség
- 10 éves gyakorlat a fűrésziparban
- többéves vezetői gyakorlat
- legalább középfokú német nyelvtudás

Amit kínálunk:

- önálló munkavégzés
- versenyképes jövedelem
- szakmai fejlődési lehetőség
- jó munkahelyi légkör

Ha úgy érzi, hogy színvonalas munkájával képes hozzájárulni a kft. sikeres működéséhez és megfelel a követelményeknek, küldje el pályázatát, magyar és német nyelvű fényképes önéletrajzát, a képzettséget igazoló iratokat, az erkölcsi bizonyítványt 2002. január 10-ig a következő címre:

ZALAERDŐ Rt.

**8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6. vagy
e-mailben a zalaerdo@zalaerdo.hu címre.**

A pályázat 30 napon belül elbírálásra kerül.

Erdőrendezési Tudományos Konferencia Magyar János akadémikus 90. születésnapja alkalmából

Dr. Solymos Rezső:

Az erdészettudomány és az erdőrendezés

A magyar erdőgazdálkodás nemzetközileg elismert szakmai színvonala, erdeink fenntartható (tartamos) teljesítőképessége, sokoldalú rendeltetésének szerepe hazánk gazdasági életében és a társadalmi jólétben számos tényező összehatásának köszönhető. Joggal állíthatjuk, hogy a céltudatos fejlesztés eredményeként erdőrendezésünk szakmai színvonala az európai élmezőnyben van. Erdeink adatainak széles körű ismerete, a korszerű tervezési, szabályozási és ellenőrzési módszerek, valamint informatikai eszközök alkalmazása a hosszú és a rövid távú erdészeti politikai célok megvalósításának nélkülözhetetlen előfeltétele. Mindez indokolja, hogy a Magyar Tudományos Akadémia is felkarolja és elismerje ezt az erdészettudományi szempontból is rendkívül jelentős szakterületet. Első alkalommal rendezünk az Akadémián erdőrendezési tudományos konferenciát, amelynek a jelentőségét és aktualitását kiemeli, hogy a magyar erdőrendezés kiemelkedő egyéniségének, kutatójának és oktatójának, Magyar János akadémikusnak 2001. október 14-én van a 90. születésnapja.

Az erdőrendezés és a fenntartható (tartamos) erdőgazdálkodás

„A jövő fája a múltban gyökeredzik.” Az erdészettudomány többnyire olyan bonyolult természeti jelenségek megfigyelésével és mérésével foglalkozik, amelyek a múltban kezdődtek és több évtizednyi vagy évszázadot meghaladó idő folyamán mennek végbe. Ezek kiértékelése alapozza meg a kutatás eredményeit és a jövőre vonatkozó javaslatait. A korszerű modellezés, a számítástechnika előnyeinek kihasználása sokat segít ugyan, de az erdőállományokban lejátszódó bonyolult biocönotikus nexusokra és az emberi beavatkozások hatásaira átfogó választ csak a múltba is

visszanyúló hosszú távú tudományos megfigyelés vagy gyakorlati tapasztalat képes megbízhatóan szolgáltatni.

Az ezredfordulón erdészeti szakkörökben is sok szó esik arról, hogy az emberiség kellően nem figyelve a jövőre, a múltban miként tette és a jelenben miként teszi tönkre természeti környezetét. A különböző fejlesztések és általában az emberi törekvések fenntarthatóságának a gondolata elemi erővel jelenkezik a gazdasági és társadalmi életnek úgyszólván az egész területén, amint ezt a Római Club, a Brundtland Bizottság, a riói és az azt követő konferenciák, valamint több más nemzetközi szervezet állásfoglalása bizonyítja. A különböző szervezetek a 20. század végén a fenntarthatóság követelményét újszerű gondolatként fejtették ki. Az erdészettudomány azonban több évszázad óta ismeri, az erdőgazdálkodás pedig egyre bővülő tartalommal, különböző szinten és mértékben megvalósítja a *fenntarthatóság elvét*, amely azonosnak tekinthető az erdészeti alapelvető célként elfogadott tartamossággal.

A fenntartható, tartamos erdőgazdálkodás Magyarországon több, mint két évszázaddal ezelőtt kezdődött, amelynek a gyakorlati megvalósításában az

erdőrendezésnek kiemelkedő volt a szerepe.

Az erdőrendtartásoktól a korszerű erdőtervekig vezető út

Az erdőrendtartások

Tágabb értelemben véve az erdőrendezés kezdetét az erdőrendtartások kiadásának időszakában jelölhetjük meg, amikor a 16–18. század közötti időben királyi erdőrendtartások kiadása útján elkezdtek a fakitermelések és a rá következő erdőfelújítások rendjének szabályozását. Az erdészeti politikai cél már ekkor a tartamosság volt, mégpedig a faellátás, a jövedelem tartamossága. Ezt szolgálták az erdő-felmérések, az erdők területét dokumentáló térképek, továbbá a fakitermelések tér és idő szerinti beosztása, amely a tervszerű erdőgazdálkodás kezdetének is tekinthető. Az erdőrendtartások lényege szerint: „...az erdőket rendszeresen kell vágni, és a vágásokban rendes és jó magfákat visszahagyni, hogy azokból mielőbb jó erdő legyen”.

Az 1852. évi osztrák erdőtörvény – az erdőrendezéstan oktatása és szakirodalma

A 19. században megkezdődött a közalapítványi erdők felmérése és a pénzügyminisztériumhoz tartozó kincstári erdők üzemtervezése az 1852. évi osztrák erdőtörvény alapján. 1808-ban az Erdészeti Tanintézet létrehozásával kezdték el Selmechányán az erdőrendezéstan alapjait oktatni. *Wilkens Henrik Dávid*, az első tanár, már erdőbecsléstani és hozamszabályozási ismereteket oktatott. 1835-től őt követte *Feistmantel Rudolf*, aki nemzetközileg elismert faterméstani kutató is volt. Feistmantel az erdőrendezést és az erdészeti üzemtant erdészeti igazgatás néven foglalta össze. Neki köszönhető a korabeli hazai erdőrendezés gyors fejlődése. Őt követte az erdőrendezéstan oktatásában *Schwarz Frigyes*, majd *Wagner Károly*. 1871-ben *Sóltz Gyula* lett az erdőrendezés, erdőértékszámítás, erdőbecslés, erdészeti statisztika és irodalomtörténet tanára Selmechányán.

Az erdészeti szakirodalomban jelentős esemény volt, hogy *Sóltz Gyula Fekete Lajossal* együtt 1882-ben kiadta „Az erdőbecsléstan kézikönyvét”. Ezt követte *Belbázy Emil* (1895), majd *Fekete Lajos* (1903), később *Muzsnay Géza* (1912) „Erdőrendezéstan” című könyve. A téma bővülő szakirodalma azt is igazolja, hogy az erdőrendezéstan tudománya ebben az időszakban gyorsan haladt előre és hasznosította a német nyelvterületen elért újabb kutatási eredményeket is. Külön érdemes ezzel kapcsolatban kiemelni a hazai erdőbecslési és erdészeti fatermészeti kutatásokat, amelyeknek *idős és ifjabb Greiner Lajos* volt ekkor a két vezéralakja. Fatermési tábláikat közel egy évszázadon át alkalmazta a magyar erdőrendezés. A Greiner-féle fatermési táblák és a hozzájuk kapcsolt ismeretek könyv alakban való közzététele tulajdonképpen az első magyar erdőrendezéstan könyvnek is tekinthető. Az erdőrendezés fejlesztését segítették ezenkívül az 1864-ben, illetve 1871-ben megjelent „Erdészeti segéd táblák”, amelyek szerzői *Divald Adolf* és *Wagner Károly* voltak. A magyar nyelvű erdészeti szaknyelv fejlesztésében mindketten elvülhetetlen érdemeket szereztek.

Az erdőrendezési utasítások – az erdőfelügyelőségek

Mindezeket figyelembe véve a 19. század folyamán alakult ki valójában a korszerű magyar erdőrendezés, amelynek köszönhetően 1880-ban kiadták az első magyar nyelvű erdőrendezési utasítást. Ennek jogi alapját az 1879. évi első magyar erdő törvény teremtette meg, amely az erdőrendezéssel, illetve az üzemtervezéssel kapcsolatosan is tartalmazott meghatározó jelentőségű előírásokat.

1881-től az állami erdők kezelése a

Pénzügytől a Földművelésügyi Minisztériumhoz került át, ahol Erdőrendezőségi Osztály alakult. Ennek felügyelete mellett végezték a királyi erdőrendezőségek a kincstári erdők üzemtervezését. 1807-ben az érdemi erdőfelügyelet is megkezdődött azzal, hogy *négy országos főerdőfelügyelőt* neveztek ki. Ettől kezdve az erdőfelügyelőségek tevékenységének meghatározó jelentősége volt az erdő törvényekben előírt erdőgazdálkodás, a tartamosság megvalósításában. Sokat köszönhetünk annak, hogy erdőfelügyelőink zöme sem a múltban, sem a jelenben nem hallgatott és nem maradt csendben akkor, ha a szakszerűtlenségek látán szólniuk kellett.

Az első világháború után, 1920-ban adtak ki új erdőrendezési utasítást, amellyel hatályukat veszítették az 1880 és 1890 óta érvényben lévőek. Ebben az utasításban megfogalmazott célok ma is időszerűek. Idézem: „...az üzemrendezés célja világos és átnézetes képet nyújtani az erdőgazdaság jelenlegi viszonyairól és az erdők jelen állapotáról, továbbá megállapítani azokat a főbb irányelveket, amelyek alapján a gazdálkodást szabályozni kell, megszabni a hozadék mértékét és a legközelebbi jövőre elkészíteni a részletes gazdasági terveket. Feladata végül gondoskodni az előírások végrehajtásának biztosításáról és a gazdasági eredmények nyilvántartásáról.” Sikertült mindezek nyomán elérni, hogy 1932-ben már az összes erdő 54%-a üzemtervezett volt.

1935-ben lépett életbe „Az erdőkről és a természetvédelemről” szóló törvény. Ezáltal törvénybe iktatták az általános üzemtervezettség kötelezettségét, amelyre Európában sem volt akkor még sok példa. Ezekben az évtizedekben *Ajtay Viktor* és főleg *Fekete Zoltán*, majd pedig

Magyar János képviselte az erdőrendezési kutatást és oktatást. Erdőrendezéstan tankönyv ezen időszak folyamán nem jelent meg. A fatermési kutatások eredményei viszont jelentősen járultak hozzá a szakterület fejlesztéséhez.

A második világháború utáni 45 esztendő

A II. világháborút követően – az erdők 1945-ben történt államosítása után – az Erdőgazgatóságok Erdőrendezőségei végezték el a birtokviszonyok rendezését, az átvett erdők területének megállapítását, térképezését. Ebben az évben hozták létre a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemeket (MÁLLERDD), amelynek a XII. Erdőrendezési Főosztályán négy szakosztályt alakítottak, mégpedig: Mérési és térképezési, Erdőbecslési, Üzemtervkészítési, Üzemnyilvántartási szakosztályokat. Az első időszak fő feladata az erdőterület megállapítása volt, bár sürgetően jelentkezett az igény a faállományok adatainak számbavételére vonatkozóan is. Ezért 1946-ban elrendelték az erdőleltár elkészítését az erdőgondnokságok közreműködésével. Az adatok pontosítása érdekében 1947-ben elkezdtek az „ideiglenes” – 1, 2 év alatt elkészíthető – üzemtervek készítését. Ezek szerepe elsősorban erdőleltározási jellegű volt. A munkát egy újabb erdőrendezési utasítással szabályozták, amely az ideiglenes erdőgazdasági üzemtervre vonatkozott. Az összes üzemtervekre kötelezően kiadták: „Az erdőgazdálkodás általános szabályai” című utasítást, amelyben többek között a rendes üzemi állományokra, a rontott erdőkre, a véderőkre, a kopárookra, az alföldfásításra vonatkozóan szerepeltek előírások.

1949-ben az Erdőközpont irányításával 11 erdőrendezési csoportot hoztak létre az Erdőgazdasági Nemzeti Vállalatok szervezésével egy időben. Az erdőleltározást viszont nem fejezték be, amelyet utólag is sajnálatos tényként kell értékelnünk.

A háborút követő döntő lépés az erdőrendezés fejlesztésében akkor következett be, amikor *Magyar János* 1950-ben megtervezte az 5–10 évre szóló üzemtervekhez szükséges nyomtatványokat, amelyek minden eddiginél szélesebb körű információ nyújtására és szabályozásra nyújtottak lehetőséget. Az üzemtervek községhatárónként készültek, hogy az esetleges átszervezések bonyodalmakat ne okozzanak. 1952-ben létrehozták az Állami Erdőrendezési Intézetet, amelynek az ország

12 városában alakult kirendeltsége, miközben nemzeti vállalatokat állami erdőgazdaságokká szervezték át.

1953-ban elkészült az „Erdőgazdasági Üzemrendezési Utasítás”. Ennek alapján kezdődött el az 5–10 évre szóló erdőgazdasági üzemtervek készítése. A végleges „Erdőrendezési Utasítás”-t – amely az erdőrendezési feladatokat 10 fejezetben foglalta össze – 1955-ben adta ki az Országos Erdészeti Főigazgatóság. Az 1961-ben életbe lépett „Az erdőkről és a vadgazdálkodásról” szóló törvény már előírta, hogy „minden erdőben jóváhagyott, legalább 10 évre szóló erdőgazdasági üzemterv szerint kell gazdálkodni”. A felerősített utasítások alapján a tíz állami erdőrendezőség 1953–1970 között 10 012 üzemtervet készített.

Ennek az időszaknak egy másik kiemelkedő egyénisége *Sali Emil* volt, aki tudományos alaposítással szervezte és vezette a magyar erdőrendezést az ország összes erdeinek üzemtervezéséig.

Az újabb tudományos eredmények, a gépi adatfeldolgozás és a tapasztalatok figyelembevételével készült el a továbbiakra nézve *nagy jelentőségű 1970. évi üzemtervezési útmutató, amelyet 1983-ig alkalmaztak.*

Az ERTI-ben 1961-ben indított országos hosszú lejáratú erdőnevelési és fatermési kísérletekkel az erdőnevelési és faterméstani kutatások is fellendültek. Ennek eredményeként évről évre jelentek meg az új és az eddigieknél gazdagabb tartalmú hazai fatömeg- és fatermési táblák, valamint erdőnevelési modelltáblák. Ezeknek az erdőrendezés területén való hasznosítása, az erdőbecslési módszerek korszerűsítése során kiűnt, hogy a magyarországi erdők fakészlete és fanövedéke jelentős mértékben nagyobb a korábbiaknál, amely az

intenzív erdőművelés eredményességét is igazolta. Hasonló eredményeket értek el a szomszédos Ausztriában is, ahol ezért az erdészetet az állam, a társadalom rendkívüli elismerésben és megbecsülésben részesítette. Ezzel szemben nálunk a kétkedés, az eredmények lebecsülése vált jellemzővé.

Itt külön ki kell ismételten térnünk az *erdőfelügyelet jelentős szerepére*, az üzemtervezés és a felügyelet szervezeti szétválasztására, majd ismét egy szervezetben való működtetésére.

1984-től új elnevezéssel és bővített tartalommal erdőtervek készültek. A számítástechnika széles körű alkalmazása lehetővé tette az erdőtervek információtartalmának bővítését, különböző célú rendszerezését és a szabályozási idő megnövelését. A természet- és a környezetvédelmi érdekek is arra ösztönözték a tudomány és a gyakorlat illetékeseit, hogy a szabályozás időhorizontját tovább hosszabbítsák. Külön erdőrendezés-fejlesztési osztály alakult az erdőrendezőségben belül. Az Erdőfelügyelőségek a minisztériumhoz tartoztak.

A rendszerváltoztatás után

Az 1989/90. évi rendszerváltoztatás újabb feladatok elé állította erdőrendezésünket. Létrehozták az egységes irányítású Állami Erdészeti Szolgálatot és a szolgálat területi igazgatóságait. Ez a szervezet tartalmában és feladatait tekintve az összes magyarországi erdőre nézve történelmileg is egyedülállóan nagy feladatot lát el. Az erdők tulajdonviszonyaiban és az erdőrendezés egészében létrejött változások erőpróbáját jól kiállták erdőrendezőink. Az AESZ kitűnő szakemberei készek és képesek a működés továbbfejlesztésére. A fejlesztés folyamatosan napirenden szerepel.

Magyarországon jelenleg olyan szakmai színvonalú erdőrendezési munkára van lehetőség, amely nemzetközi vonatkozásban is megfelel a 21. század követelményeinek.

Magyar János akadémikus szerepe az erdőrendezésben

Magyar János 1935-ben segéderdőmérnökként kezdte szakmai tevékenységét, később dolgozott az Erdészeti Kutatóintézetben Sopronban, majd az egyetemi Erdőrendezéstani Tanszéken, ezt követően a minisztériumi Erdőrendezési Főosztály vezetője, az Erdészeti Tudományos Intézet Igazgatója, valamint 1954–1981 között Egyetemünk Erdőrendezési Tanszékének vezető professzora, az Erdőmérnöki Főiskola igazgatóhelyettese, majd igazgatója és nem utolsósorban Akadémiánk Erdészeti Bizottságának elnökeként fejtette ki elismerésre méltó tevékenységét. Az MTA Agrártudományok Osztályának tagjaként korát meghazudtolóan jelenleg is aktív tevékenységet fejt ki.

Munkásságáról három jegyzéket készített, amelyet Sopronban az Egyetem Szakkönyvtárában letétbe helyezett. Ezeket az érdeklődők a könyvtárban teljes terjedelmükben tanulmányozhatják. Jelen alkalommal a következőket emelem ki belőlük: a tudományos minősítés szolgáltatásban 55 kandidátusi, illetve doktori cselekménynél működött közre mint elnök vagy tag, illetve opponens. Nemcsak itthon, hanem külföldön is számos előadásban ismertette a magyarországi erdészeti felsőoktatás és kutatás eredményeit. 109 publikációja jelent meg nyomtatásban, 53 különböző jegyzetet készített. Rendszeresen tartott előadásokat az egyetemen kívül is. A nevéhez fűződik többek között a termőhelyi osztályok arányos különbségekkel való alakítása, a fatermési táblák szerkesztése alapkérdéseinek a kidolgozása, az egykorú állományok felsőmagassága, valamint az állományalkotó fafajok hazai valószínűségi szórásmezejének meghatározása és számos erdőnevelési, faterméstani és erdőbecslési kutatási eredmény.

Közel három évtizedes egyetemi tanári, vezetői tevékenysége során visszaállította a szakosítással szemben az egységes erdőmérnökképzést, a képzés időtartamát 10 szemeszterre emelte, kezdeményezője volt a faiparimérnök-képzésnek és a Faipari Mérnöki Kar megalapításának. 1956-ban igazgatóhelyettesként ő indította újra az Erdőmérnöki Főiskolán az oktatást, amelynek igazgatója lett. Minden alkalmat megragadott azért, hogy az erdészeti és faipari felsőoktatást

fejlessze. Horatiusszal együtt vallotta: „*Qui deserit occasionem, deseritur ab illa*” – „*Aki elszalassza az alkalmat, azt az alkalmat hagyja ott*”.

Munkásságának elismeréseként 1981-ben a Munka Érdemrend arany fokozatát, 1997-ben a Magyar Köztársaság Érdemrend Tisztikeresztjét, 1998-ban Bedő-díjat, 2000-ben Darányi Ignác-díjat kapott.

A vázlatos felsorolást is hosszan lehetne még folytatni. Úgy vélem azonban, hogy az erdőrendezés vázolt története és fejlesztése során kifejtett tevékenysége egymagában is indokolja, hogy Magyar Jánost 90. születésnapján az MTA Agrártudományok Osztálya, Erdészeti Bizottsága és az egész magyar erdésztársadalom nevében tisztelettel köszöntsük, hálás köszönetünket fejezzük ki életművéért, és azt kívánjuk, hogy még sokáig éljen és jó egészségben fejthesse ki áldásos tevékenységét.

* * *

Előadások

Erdészeti igazgatás és erdőrendezés – *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatal elnöke

Az erdőrendezés szerepe az erdőgazdálkodásban – *Gémesi József*, az ÁPV Rt. Agrárgazdasági Ügyvezető Igazgatóság igazgatóhelyettese

Az erdőrendezés az átalakuló világban – *Csóka Péter*, az Állami Erdészeti Szolgálat (ÁESz) főigazgatója

Az erdészeti igazgatás szerepe az erdőtelepítési program megvalósításában – *Göbölös Antal* igazgató, ÁESz Kecskeméti Igazgatósága

A természetközeli erdőgazdálkodás tervezése – *Kolozs László* főosztályvezető–Sódor Márton osztályvezető, ÁESz

Erdészeti funkciótervezés – *Halász Tibor* irodavezető, ÁESz Térségfejlesztési és Zöldövezeti Tervező Iroda

Az erdészeti kutatás és oktatás szerepe az erdőrendezés fejlesztésében – *Führer Ernő* PhD, az ERTI főigazgatója, az MTA Erdészeti Bizottság titkára, *Mészáros Károly* PhD, a NYME Erdőmérnöki Kar dékánja

Felkért hozzászólók:

Bodor Károly erdőmérnök,

Halász Gábor, az ÁESz főosztályvezető-helyettese,

Dr. Magas László, a KAEG Rt. vezetőigazgatója,

Molnár Sándor PhD, a NYME Faipari Mérnöki Kar dékánja,

Dr. Papp Tivadar, a MEFA Rt. erdő-állomány-gazdálkodási igazgatója,

Dr. Péli Miklós igazgatóhelyettes, ÁESz Veszprémi Igazgatóság.

* * *

Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim!

Az 1996-ban megszületett természet- és erdővédelemről szóló törvények egyértelművé tették, hogy alapvető szemléletváltásra van szükség az ágazat valamennyi területén, beleértve a gazdálkodást, tervezést, felügyeletet, természetvédelmet és vadgazdálkodást, mivel alapjaiban változott meg az erdő megítélése.

Nekünk, erdészeknek is látnunk kell, hogy a társadalomnak és a természetszerető közvéleménynek erdőre, a világ legfejlettebb életközösségére van szüksége a maga stabilitásával, gazdag növény- és állatvilágával, biológiai sokféleségével.

A nemzetgazdaság viszont továbbra is a lehető legértékesebb faanyagot igényli. Ez egészül ki a természetvédelem várhatóan egyre konkrétabban megfogalmazott elvárásaival.

Az immár új szellemű erdőrendezésnek ezeket az igényeket kell terv formájába öntenie. Ha erdőrendezésünkéről, s főként annak jövőjéről beszélünk, akkor kiemelten kell foglalkoznunk az oktatással.

Ezért üdvözölhető a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdővagyon-gazdálkodási Intézetének az az elképzelése, hogy közelebb kívánja vinni az erdőrendezés oktatását a gyakorlathoz.

Részvénytársaságunk, a Mecseki Erdészeti Rt. változatos természetföldrajzi adatai, munkatársaink korszerű szemlélete a gazdálkodás új kihívásai felé bátorítanak fel bennünket arra, hogy felajánljuk a terepi gyakorlatok lehetőségét. A Dráva-sík, Zselic, Mecsek merőben eltérő állománytípusai, a védett természeti területeken korlátok közé terelt gazdálkodás megtervezése páratlan lehetőséget nyújt az egyetemi oktatás, valamint hallgatói számára is. A gyakorlat még életszerűbbé tétele érdekében ajánlható egy-egy kiemelkedően érdekes erdészet (mert ilyen több is van) zárótárgyalásán való hallgatói részvétel is. Cél, hogy a hallgató még tanulmányai alatt találkozzék az ágazat valamennyi szereplőjével a vadászati hatóságig bezáróan.

Ismerje meg a tervezés súlyát, a szakmai felkészültség fontosságát a terv elfogadtatásában. Szembesüljön a ter-

mészetvédelem, mint szakhatóság érveivel. Tudatosuljon benne, hogy a gazdálkodónak nem egy üzemtervre és azt évente módosító kezelési elképzelésre van szüksége, hanem

– valamennyi érintett fél által egységes formába öntött,

– szakmai szempontból a továbbiakban megtámadhatatlan,

– 10 évre kiszámítható tervezést és gazdálkodást biztosító olyan üzemterv, amely

– tartalmában tökéletesen megfelel az említett törvények elvárásainak,

– biztosítja az erdő többcélú hasznosítását,

– ahol mód van rá, lehetőséget ad a természetközeli gazdálkodási elvek alkalmazására.

Ez utóbbi már valóban egy újabb korszak kezdetét jelenti.

Milyen elvárásokat fogalmaz meg a gyakorlati erdőgazdálkodás ebben a helyzetben? Széchenyi szavaival élve: „*merjünk nagyot álmodni*”. Mi ott lent, délen, a Mecsekben azt álmodjuk, hogy az erdőrendezéssel közösen 2002-ben mód nyílik arra, hogy társaságunk Kárászi Erdészete területén egy 726 ha-os, 85 éves átlagkorú, vágásos üzemmódban kezelt erdőtömbjén kísérleti erdőtervezés és gazdálkodás kezdődjék munkatársaink segítségével.

A kísérlet lényege, 50 éves felújítási ciklusú csoportos szálalóvágással nem erdőrészletre, hanem a jelzett tömbre megadni és elvégezni a beavatkozás lehetőségét és mértékét,

– megbontva a jelenleg tagolatlan erdőképet, lehetőséget teremteni a folyamatos erdőborítás biztosítására, és 20–30 év múltán olyan erdőkép kialakítása, amely vegyes korú, csoportos felépítésű, biológiailag sokszínű,

– ennek révén maximálisan kielégíthetők a természetvédelem elvárásai, az erdők többcélú hasznosítása,

– ugyanakkor biztosítható a faanyag maximális értékben történő kitermelése.

Az álomnak itt vége? Nem, mert reméljük, hogy a kísérleti gazdálkodás kontrolljára 5 év múlva sor kerülhet.

E véletlen egybeesés kapcsán, mint a jövőt bizakodva tervező erdész, tisztelettel kérem Magyar János akadémikus urat, hogy 5 év múlva, 95-dik születésnapja alkalmából rendezett ünnepi ülésen adjon módot arra, hogy az érintett szakemberek erről, az erdőrendezés számára is újat jelentő kísérletről beszélhassanak.

Dr. Papp Tivadar

Köszöntöm dr. Magyar János Professzor Urat!

Szerencsémnek tartom, hogy jelen lehettem az MTA 2001. október 15-én megrendezett első Erdőrendezési Tudományos Konferencián. Megható volt szakmánk fundamentális, tudományos és gyakorlati ágának (talán egy kicsit meg is késői) első magas színvonalú, méltóan tudományos konferenciáján részt vennem. A rendezvény apropóját dr. Magyar János akadémikus, egyetemünk nyugdíjas professzorának 90. születésnapjára szóló köszöntés adta.

Az egész erdészszakmának szóló nagy megbecsülést jelentett az MTA elnökének részvétele az ünnepi rendezvényen. Dr. Magyar János akadémikusunkat, de az ágazatot is köszöntő őszinte, meleg szavai.

Dr. Magyar János nagy ívű tudományos oktatói és szervezői pályáját, életútját jeles kollegák magas színvonalon méltatták. Tehát nem is ilyen szerepkörben fogtam tollat, hanem mint az ünnepelt első tanítványainak derék hadában tanuló egykori diákja írok és emlékezem nagy-nagy szeretettel, valamint privátim hálaival és szeretettel tisztelgek János bácsi előtt.

Alma Materünk vezetését nem könnyű időben vállalta. A legendásan összetartó 1956-os V. évfolyamunk oklevelét már ő írta alá.

Nem hagyta el szolgálati helyét '56 októberének vészterhes napjaiban sem. Akkor, amikor oktató, vezető társainak igen nagy része ezt tette indokolatlanul!

Ma is fényképszerűen él bennem a kép 1956. november 4-e estébe hajló délutánja, amikor az orosz tankok közvetlen közeléből a főiskola portája elől eszeveszett tempóban menekültünk Johann Zimmerman máltai lovagrend tagja által vezetett osztrák rendszámú Peugeot gépkocsival. A kihalt Mikovényi úton kissé hajlott háttal, szokásos nyújtott lépteivel ballagott a főiskoláról haza, a Szent Imre, akkori nevén Dimitrov téri diákokthorbeli szükséglakásába, ahol még sokáig négytagú családjával élt. Bizonyára nem voltak és nem is szerzett különös érdemeket, amelyek rangos lakás juttatásával jártak volna. Ott élt velünk, közöttünk a kollégiumban.

1956 novemberében mindenki futott, menekült, de ő maradt a vártán. Helyt állt.

Nevelt bennünket is a jóban, rosszban helytállásra. Nem véletlenül vésődött belénk mondása: „*Mindent a hely, az idő és a körülmények határoznak meg*”. Ezt a bölcsességet pakolgatta útravalóul tarisznyánkba.

Az élet kemény ütközések során, de végül is a kompromisszumok útján bonyolódik, és hogy a tisztességes közéletet megtalálhassuk, adta kezünkbe e mondását delejtűként.

Az ő személyes élete, főiskolai igazgatói tevékenysége is ezt példázta. A Kádár-rezsim 1957-ben elrendelte, hogy a végzős egyetemi hallgatókat minősíteni kell. Az egyik 1958-ban végzett hallgató minősítését tárgyalta és írta alá a minősítő bizottság. Az egyik, egyébként társadalmi ösztöndíjas hallgatóról írták. „Jó szakember lehet, azonban addig, míg politikai magatartását meg nem változtatja, addig csak védkerületvezetőnek javasoljuk” – szövelt a „reális” minősítés. 1958. június 30-án kelt az Erdőmérnöki Főiskola igazgatójának záradéka szerint azonban „A célszerűség mellett szól, hogy mérnöki munkakörben kapjon beosztást.” Aláírás: Dr. Magyar János igazgató. Íme egy cáfolhatatlan, bölcs kompromisszum.

A minősített egyébként kollégám és barátom, 1967-től 26 éven át, nyugdíjazásáig egy nem könnyű erdészet kreatív vezetője volt.

Magyar János professzor úr az életre nevelést az oktatás fölé, elé helyezte. Anélkül, hogy kihangsúlyozta volna, a gyakorlatban ránk váró vezetői beosztásra, az emberekkel való tisztességes bánásmódra, a dolgozó ember szeretetére és tiszteletére nevelt bennünket. Pályánkra mi is már deres fejjel visszagondolván most látjuk igazán, hogy milyen áldott és hasznos útravaló volt ez.

János bácsi szerény életvitele, szellemisége tette lelkünkben gyönyörű szakmánkat élethivatássá. Belénk ivódott lényéből kisugárzóan, hogy a szakma nehézségeit romantikusan kell felfogni. Ez teszi ugyanis a szakmát hivatássá!

Kiegyensúlyozott és itt-ott öniróniától sem mentes, meleg humorú magatartásodra gondolva köszöntlek kedves Professzor Úr, drága János bácsi! Szokásod volt az előadások szünetében a padok között sétálgatva bele-beletekinteni a balekság nyitva hagyott jegyzetébe, mintegy ön- és hallgatói kontroll végett. A becsukott füzetet nem vágta fel, csak a nyitva hagyottakba pillantottál bele. Az egyik ilyen füzet marginális megjegyzésén megakadt a szemed, amely esetből jóízű, önironikus anekdotát kerekítettél, olvasva a balek megjegyzését, miszerint:

„A magyarban száz szónak is egy a vége, de Magyar-nál egy szónak is száz a vége.”

Köszöntésed nagy ívű életpályád 90. stációjában azzal fejezem be János bácsi, tisztelt Professzor Úr, az életed nagy „sorsszavának” a maihoz hasonló szellemi és fizikai frissességben legalább száz vége legyen!

Üdv az erdésznek; Vivát professores!

Dr. Bartucz Ferenc

Természetvédők tiltakoznak a madármészárlás ellen

Közel 10 éve a Magyarországra látogató olasz vadászok tevékenységét botrányok sorozata kíséri. A magyar természetvédelem erőfeszítéseinek köszönhetően fennmaradt gazdag madárvilágunk tízezeit mészárolják le a vadászati hatóságok elnéző magatartásának és a vadásztatásban résztvevők aktív közreműködésének köszönhetően.

Felkérjük a kormányt, hogy a most nyilvánosságra került esetben – amikor 11 800 védett madarat mészároltak le – rendeljen el vizsgálatot, amelyben tisztázza a vadászati hatóság felelősségét is. Kérjük továbbá, hogy az olasz vadászok barbár tevékenységének megakadályozása érdekében azonnal tiltsa meg számukra a magyarországi vadászatot.

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Magyar Természetvédők

Szövetsége

WWF Magyarország

A nitrogén hatása az erdőkre és talajukra

Finnországban indított nitrogéntrágyázási kísérletek lehetőséget adtak arra, hogy a nitrogénnek erdőre tett hatását megismerjük.

Fontosabb megállapítások:

1. A nitrogéntrágyázás nyomán nőtt a humuszszint szervesanyag-tartalma, de a humusz minőségére nem volt hatása. 2. A nitrogéntrágyázás nem növelte a talaj savanyúságát. 3. A nitrogénülepedésnek eddig nem volt kimutatható káros hatása a finn erdők talajára. 4. A nitrogén talajbani felhalmozódása fokozta a nitrogén ásványosodását és a nitrogén-kimosódás kockázatát végvágást követően.

[Hiv. Szabolcs I. (edit.): Ecological impact of acidification]

Ref.: **Dr. Szodfridt István**

Mégis egy asztalhoz ültek erdészek és természetvédők

Kérdés: megújulhat-e önerőből, ami már tönkrement

Közös asztalhoz ültek az erdészek és ökológusok a Magyar Tudomány Napjának alkalmából szervezett találkozón, hogy megvitassák a hazai erdőrezervátum-program buktatóit és lehetőségeit. A résztvevők reményei szerint ez a kutatási program kiindulópontja lehet a két tábor közötti kapcsolat javításának és az együttműködésük újraélesztésének.

Jócskán megromlott az erdészek és az ökológusok addig harmonikus viszonya a hatvanas évek végére. Az erdészekről rövid távon is gazdasági hasznót követelt az állam, s ez a kényszer – gyakran a szakmai elhivatottság ellenére – háttérbe szorította a természetvédelmi szempontokat.

Az ellentétek máig sem simultak el. Ma, az erdőgazdaságok részvénytársasági formában kezelik a rájuk bízott erdőket, az ökológusok és természetvédők még mindig profitorientáltsággal vádolják az erdőgazdálkodási szervezeteket.

A szakértárca természetvédelmi hivatal több, mint tíz éve útnak indította erdőrezervátum-programját, ennek kutatási terve remélhetőleg közelebb hozza a két tábor. Egyesítik őket a kijelölt erdőrezervátumok.

Ezek olyan törvényi oltalom alatt álló területek, melyeknek egy meghatározott részén – az úgynevezett magterületen – minden emberi tevékenységet beszüntettek, mert csak így tanulmányozhatók az erdő természetes fejlődési folyamatai.

A magterületeket átlagosan két- és félszer nagyobb védőzóna veszi körül, ahol csak olyan erdőgazdálkodási tevékenység végezhető, amely még átmenetileg sem sérti a zóna védőfunkcióját. Az országos hálózathoz tartozó 63 erdőrezervátum összterülete 13 100 hektár, erdeink 0,76 százaléka.

Az akadémiai vita során egyes kutatók úgy vélték, ha az erdőt két-három száz évre magára hagyjuk, helyreáll az eredeti „őserdei” állapot; mások szerint kérdéses, képesek-e természetes megújulásra az évszázadok óta erdészeti kezelésben álló fenyvesek.

Mindmáig el nem döntött kérdés: megfelelően szabályozható-e a megújulást veszélyeztető vadállomány létszá-

ma ilyen kisméretű, szigetszerű területeken, és hogy van-e, lesz-e elég szakember, aki szemmel tart ennyi különálló területet, mégpedig évtizedekig, sőt több generáció életén keresztül. Többben szóvá tették azt is, hogy a hazai kutatásfinanszírozási rendszer nem alkalmas hosszú távra tervezett ökológiai program támogatására.

Kérdés, vajon sikerül-e évtizedekig életben tartani a kutatást. Mindenesetre a háborítatlan erdőkben végzett megfigyelések és vizsgálatok eddig sem voltak haszontalanok, mert változik nyomukban a szemlélet; az erdőtől már nemcsak faanyagot, hanem közjólétit,

üdülési, szociális szolgáltatásokat is remélnék.

Az utóbbi időkben fellépő járványok – a szelídgesztenye, a tölgyek, a fekete- és erdeifenyvesek pusztulásának – hatására maguk az erdőgazdálkodási társaságok vezetői is belátják, hogy szem előtt kell tartani ökológiai szempontokat: a biodiverzitás és a genetikai sokféleség megőrzését is. Mindez rendkívül összetett feladatnak látszik, és csak természetközeli erdőművelési módszerek alkalmazása révén valósítható meg.

A rezervátumkutatás a védőzónákban lehetőséget teremt az erdészeti kísérletekre, többek között a kémiletes művelési módszerek kipróbálására. Az erdősz-ökológus ellentét feloldását, a gyökeres változást azonban valószínűleg csak az erdőgazdálkodás finanszírozásának kedvező és összehangolt átalakításától várhatjuk.

Márta Kriszta
(Magyar Hírlap)

Kérdőjelekre viszontválasz

Az Erdészeti Lapok 2001. júniusi számának 183–184. oldalán *dr. Balázs István* vezetői szinten „válaszol” egy tömelléti erdősz nagymérvű erdőtelepítéssel kapcsolatos felvetésre.

A válaszadó végigszámolja a sorokat, és leszögezi, hogy 17 kérdés van, amely az összes sorok 36%-át teszi ki. Még sok kérdéses lenne. Megkérdezi, „akkor ez milyen írás?” Megállapítja, hogy az írás több témában szakmai elutasítást igényel és nem minősíthető vitaindítóknak. Ennek ellenére a válasz a felvetés terjedelmének háromszorosa. Téves lenne azt gondolni, hogy ezzel a „felvilágosítással” a feladat megoldottnak tekinthető.

Az egymillió hektár erdőtelepítés téves adat, mondá a válasz, amelyről az EU nem sokat tud – viszont elvárja az országunk alacsony erdősisíttségének jelentős emelését.

A válaszadó jelzi, hogy az erdőtelepítés a 3224/1991 (VI. 13.) sz. Korm. hat. alapján elindult, amelynek I. üteme alatt 2004-ig 150 ezer ha erdő telepítését kell befejezni, ami szerintem már lehetetlen. A II. ütem 2005-től 2035-ig 623 ezer ha-t irányoz elő. Válasza 6. bekezdésben közli, hogy az agrárgazdasági politika az EU-hoz való csatlakozásra irányuló kormányzati szándék igényli, hogy a kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági területek erdősisítésre alkalmas része erdőtelepítéssel hasznosuljon.

Természetesen ezt az EU nem igényli, csak azt, hogy emeljük az erdősisítési százalékunkat, de a Magyar Kormány ezt önszántából az agro-ökológiai potenciáljának növelése érdekében teszi. Ez nem ködösítés?

Az EU fizet az ugarolásért, a parlagon hagyásért. Mégis hány ha ugarolás után és mikor fizet az EU? Azt megszabja vagy a Magyar Kormány mondja meg?

Az erdőtelepítésre tervezett nem egymillió, hanem pontosan 773 ezer ha tulajdonosa mind vállalta az erdőtelepítést, s ez alapján elkészültek a távlati tervek, mondja a válaszoló. A megvalósításnak igen sok akadályát látom. Dr. B. I. szerint „Az erdőtelepítéseket a földtulajdonosok, az integrátori szerepet vállaló erdészeti gazdasági társaságok és az erdőgazdasági rt.-k fogják elvégezni.” Ez csúsztatás, mert pl. az erdőgazdasági rt.-k is saját feladatukat is sokszor szakképzetlen vállalkozókkal „oldják meg”.

Lásd: Erdészeti Lapok 2001. májusi száma 169. old. *Both Ferenc* erdészeti szakmunkás – „T. Szerkesztőség” c. felvetését.

Sokan a gondolat megvalósításában is eredményesebb erdészeti tevékenységet látnának.

Végre egyetértés van közöttünk abban, hogy „fontos ebben a tulajdonosi akarat”, de szerintem sok más is szükséges.

A kérdéseket feltevő a sikeres erdőtelepítés érdekében szólalt meg, s ebbéli szerepében lényegtelen, hogy „remélhetőleg a szerző ismeri az erdészeti szakhatóságok rendszerét, felépítését és jogkörét”.

[Megjegyzem: 3600 ha I. kivitelű erdő-sítés (erdő- és mezővédő erdősáv-telepítés, cellulóznyár, erdőfelújítást pótló telepítés) összes műszaki munkáját elvégeztem, és a gyakorlati útmutatást a helyszínen erdőrésztelenként eszközöltem.]

Összefügg az eredményes erdőtelepítéssel, ezért mint vadgazdálkodási szakmérnöktől megkérdezném, hogyan történt a múltban a szarvaslétszám megállapítása, becslése? Mielőtt a kérdést likvidálnád, megválaszolom: megolvasták a szarvasok lábát és osztották héttel. Ezért volt az erdő vadeltartó képességénél jóval több szarvas. A 184. oldalon közölt ábra azt bizonyítja, hogy számtalan „szakmai tévedést” jelző tévedésem nem kitaláció, hanem dr. B. I. erdészeti szabályok alapján írásztal mellett elmondott szövegének nem teljes értékű dokumentuma. Olyan szabályokat kell alkotni, amely összhangban van a gyakorlattal. A szabálytalanságokat pedig fel kell számolni, de főleg megelőzni. Történt jelzés pl. a részedről az erdők zsebszerződéssel való „tulajdonos-váltásról”?

A 17–20 ezer ha évi nagyságrend elérhető szerinte, *ha* fedezet van. A „*ha*” ismét az ábra üres részét nagyobbíthatja.

Az ábra a telepítéssel érintett alapterületet mutatja, amely még a hozzá nem értőt sem nyugtatja meg, mivel a teljesítés icipici. Hát még a hozzáértőt, aki tudja, hogy a pótlás, ápolás, védelem minimum 10 éve a nehezebb feladat; amikor a felülvizsgálat elfogadja erdőnek vagy visszalépteti.

Megítélésem szerint a hosszú távú nemzeti erdősítési programot nem elég kormányhatározat szintjére emelni, arra törvényt kell alkotni. Megint belép az EU jogharmonizáció a siker érdekében?

Az erdőtelepítés végrehajtására ősszel és tavasszal egyaránt rövid a kedvező időjárás, ezért az erdőtelepítéshez nem értő munkanélküliek önként jelentkező munkaerőt szükséges alkalmazni. Ez csak a munkát közvetlen végzőnek kérdés, a vezetőnek nem az.

A fajokokat és cserjéket a válaszadó szerint a kérdező összekeveri, de a kérdésre nem válaszol érdemben.

A fajokokat valóban szeretném összekeverni, mert a főfajok arányát 51%-ra leszállítanám és helyette 49%-ban minél több kísérő fafajt és cserjét ültetnék. Ezt

igényli az előre jelzett éghajlatváltozás, az összes fafaj fennmaradásának szükségessége, a fő fafajok közül pl. a tölgy pusztulása, az elegyesség ősi kívánalma. Az élőhely hatalmas változásával az erdészet óhéber bürokratikus szabályai semmit sem változtak.

Az FVM óriási gondokkal küzd. Az egységes árualap megtermelése és értékesítésének előmozdítása, az élelmiszeripar feltámasztása, az állattenyésztés padlón van, a zsebszerződések felszámolása, a vidékfejlesztés stb. mind megoldásra vár. Feladatának végrehajtása az EU jogharmonizációjának is egyik legnehezebb kérdése.

Az erdészeti feladat csak nem kívánt púpnak látszik az FVM hátán. (A GDP-hez való 0,17%-os hozzájárulás súlya kapcsán.) Ezért kellene a terhet csökkenteni.

Az erdészeti ügyintézők túlterheltek. A meglévő erdők közben tartását nem tudja a jelenlegi felépítésű erdészeti irányítás megoldani. Sok a szabálytalan fakitermelés? A felújításokban nincs elmaradás? Piaci pletyka, hogy 200 ezer ha erdőterületen nincs gazdálkodás? Rendezettek az erdő tulajdonviszonyai? A feladat 773 ezer ha erdőtelepítéssel növekszik. Ezért tartanám fontosnak az önálló Erdészeti Minisztériumot létrehozni. Egymillió ha magyar erdőtelepítésről az EU nem sokat tud a válaszadó szerint. 773 ezer ha-ról tud – mert közlése szerint: „tudott dolog az is, hogy az EU már az előcsatlakozás, de főként a csatlakozás után az erdőtelepítést igen jelentős összeggel támogatja, amely többszöröse a jelenlegi erdőtelepítési normatív támogatásnak”. Nagylelkű. Többet fizet a bekerülésnél. Jó üzlet. Mégis van vagy lesz EU-támogatás? Közelít vagy felülmúlja az általam jelzett egymillió Ft/ha egységárat terület nélkül? Valami zavar is van a válaszadó gondolataiban.

Addig a Magyar Állam előlegez?

Az erdősítendő területek közé-mellé sok kis területű tulajdonos csatlakozik, akinek és családjának az a kis terület fontos tápláléktermelő, megélhetést biztosító rész. Ha betelepíti, ha az erdő árnyékában műveli, hosszabb távra nem segíti a megélhetését. Ez miért nem logikus?

Ezután következik dr. B. I. szerint a szakértők számítása, egy ha bekerülési költsége, befejezettként történt átvétel 400–600 ezer forint. Ez az egységár melyik évre, idényre vonatkozik? Az éves egységár-változásokat előre kellene kidolgozni. A beerdősítendő terület értéke nem emeli az egységárat?

Amikor a 731 221 ha erdőt privátizálták, akkor viszont csak az erdőterületek aK értéke jelölte meg az árat, a fa grátisz volt! Az erdő értékének trendje megfordult? Az EU tagországok erdővel borított terület átlagértékét nem lenne helyes hozzáadni a telepítési költséghez?

A mezőgazdasági területek megvételeéről az állam által nincsen szó?

A tartalék földalap akkor hogyan képződik? Ilyen terület nem jöhet szóba erdőtelepítés céljára?

Fontosnak tartanám az erdő értékének meghatározásakor az immateriális érték forintban való hozzáadását is.

Tisztelt dr. B. I., mivel a program megvalósításában, előkészítésében elmondásod szerint személyesen részt vettél, az elkövetkező hiányosságokért felelős vagy. A mulasztást a cikkedben szereplő ábra máris mutatja.

Ne resteld a gyakorlati szakemberekkel az erdő sorsáról, jelenlegi helyzetéről beszélgetni. Nem elég a szabályokat sorolni, azokat meg is kell valószínűsíteni. Ehhez kell az útmutatás! Nem mindig a beosztás a hozzáértés kizárólagos fokmérője.

Rám minden marasztalót mondatsz, de mindig az erdő érdekében cselekedj, minden erdészeti vezetővel egyetemben.

Üdv az erdésznek!

Dr. Sipos Árpád

okl. erdőmérnök, környezetv. és tájrendező szakmérnök

A fagyöngyről

A félparazita fagyöngy (*Viscum album* L.) már régóta felhívta magára a figyelmet. Kezdetben mitológiai szerepkörével foglalkoztak, később gyógynövényként értékelték. Németországban fakárosítóként tartják számon. Egyik változata, a jegenyefenyőn élő *Viscum album* ssp. *abietina*, annyira visszaszorult, hogy ma már vörös listán kapott helyet. Szászországban „kipusztulástól fenyegetett”, Thüringiában „veszélyeztetett” kategóriába sorolták. Egy másik változata Baden-Württembergben és Rajna-Pfalzban az erdeifenyőn is gyakorta megjelenik. Mivel itt elsősorban a koronában lehet látni, a törzsnövekedést csökkentő hatását elhanyagolhatjuk.

(Hiv. Th. Janssen: Zur Gemeinen Mistel. Forst. u. Holz, 2001. 7. 215–219).

Dr. Szodfridt István

A bibircses nyír fájának tulajdonságai, ipari felhasználása

A nyírek nemzetségének mintegy 70 fája ismert. Ezek közül fakereskedelmi jelentősége elsősorban a bibircses nyírnek van. Az utóbbi évek bútordívatjában egyaránt jelentős szerepet kapott a nyír mint tömörfa és színfurnér.

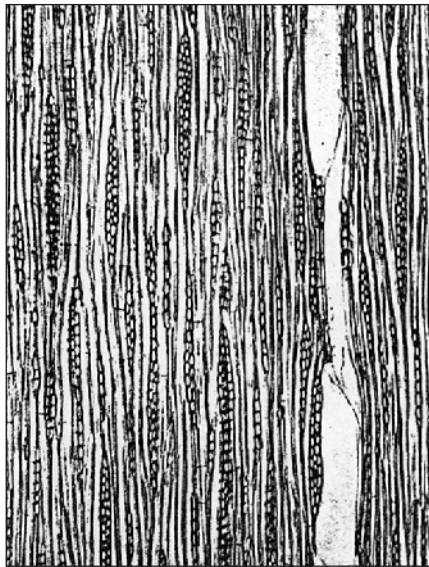
A fatest színe és makroszkópos szöveti jellemzői

A bibircses nyírnek és általában az alacsony és közepes sűrűségű nyírfajoknak nincs színes gesztjük („szíjácsfák”). A nehéz, sűrű szövetű fajoknál idősebb korban egy sötétebb geszt-rész kialakulása figyelhető meg. A bibircses nyír finom szövetű, szórt likacsú fateste világossárga-fehér, néha enyén vörösbe hajló. Az edények a keresztmetszeten „lisztszerű” pontoknak mutatkoznak. Az évgűrűn belül a két pászta nem válik el, de az évgűrűhatárok világos vonalaknak látszanak. A bélsugarak finomak, szabad szemmel alig észlelhetők. A sugármetszeten a bélsugártükrök „atlaszsejtem” fényt adnak.

A belfoltok rendszeresek, gyakoriak, a bütüfelületen kisebb hűrirányú foltok, a hosszirányú húrmetszeten jól látható vörösesbarna csíkok formájában észlelhetők. A rostkötegek lefutása gyakran hullámos, ez esztétikailag előnyös megjelenést ad a fatestnek. A csomoros nyír különösen keresett, értékes. Leginkább Karéliában és a skandináv országokban fordul elő (karéliai nyírnek is hívják). A belfoltok, a hullámos rostlefutás, az esetenkénti csomósság, a meleg színárnyalat tetszetős, bensőséges megjelenést ad a nyírfából készített belsőépítészeti termékeknek, bútoroknak.

Mikroszkopikus jellemzők

A szórt elrendezésű edények gyakran párosával helyezkednek el. Számuk 30–50 db/mm² (a keresztmetszet 25%-át borítják). Rendszerint sugárirányú sorokat alkotnak. Átlagos átmérőjük 90 µm. Az 1–4 sejtszélességű bélsugarak magassága igen változó, max. 30 sejt sor. A hosszparenchimák mennyisége igen

szerény (2%), de a bélsugarakhoz hasonlóan gyakran található bennük vöröses színű mézga. A fatest alapállományát 65%-ban a libriformrostok adják. Ezek vékony falúak, finomak, átlagos hosszuk 1 mm.

Sajátos fahibák, károsodások

A kedvezőtlen közép-európai termőhelyeken (így hazánkban is) a nyírtörzsek erősen sudarlósak, görbék, sőt előfordul a csavarodott növekedés is (az északi termőhelyeken ezek a fahibák kevésbé jelentkeznek).

A bibircses nyír álgesztesedését a nyírtapló (*Placodes betulinus*) és más gombafajok okozzák. Az élő fákat gyakran megtámadja az ághelyek mentén behatoló bükkapló (*Fomes fomentarius*) is, amely fehér korhadást okoz. A rovarok közül a nyírkéreg-szűt (*Ecceptogaster ratzeburgi*) kell megemlítenünk.

A nyír fülledékenysége megközelíti a bükkét, gyertyánt. A nyári hónapokban 30 cm-t is előrehaladhat. Így célszerű megszervezni a téli, kora tavaszi fakitermelést és a gyors feldolgozást. Amennyiben ez nem megoldható, gondoskodni kell a vízben való tárolásról (furnérüzemekben) vagy a permetezésről.

A fűrészáru tömör rakatokban való tárolásakor kékülés is előfordulhat. A jelentős zsugorodási jellemzők miatt a

nyír gyorsan reped, így tároláskor gondoskodni kell a bütük takarásáról, védelméről, a szakszerű rakásolásról.

Műszaki tulajdonságok

A kémiai, fizikai és mechanikai tulajdonságok együttesen határozzák meg a faanyag műszaki tulajdonságait.

Kémiai jellemzők

A nyírben található fontosabb anyagok: cellulóz 42%, hemicellulózok 27%, lignin 25%, keményítő 1%. Járulékos anyagok: gyanta 2%, csersav a fában csekély, de a kéregben 12%, zsír, viasz 2%. Hamualkotók: 0,4%. A nyírfatest pH-rétéke 4,8 (enyhén savas).

Fizikai jellemzők

Fája közepesen sűrű, de kiváló szilárdságú.

Sűrűsége, kg/m³:

- abszolút szárazon 460–610–800
- légszárazon (u=12) 510–650–830
- élőnedvesen 800–850–900

A sűrűség magasabb értékei a sűrű szövetű nyírfajokat (pl. sárga nyír), az alacsonyabb értékei pedig a laza szövetű fajokat (pl. papírníyr) jellemzik. A bibircses nyírnél is jelentős különbségek figyelhetők meg a termőhely függvényében. Az északi származású nyírek sűrűbbek, homogénebbek a közép-európai nyírekénél.

Zsugorodási értékek, %:

- hűrirányban 7,8
- sugárirányban 5,3
- rostirányban 0,6
- térfigati 13,7

A zsugorodási anizotrópia (húr/sugár) 1,47 arra utal, hogy a nyír nem mutat teknősödési (vetemedési) hajlamot.

Fűtőérték: 17 100 kJ/kg, 11 1115 MJ/m³.

Kiváló fűtőértéke, vékony kérge és kedvező égési sajátosságai miatt a nyír az egyik legjobb tűzifa (kandallófa).

Tartóssága: a nem tartós fajok közé tartozik. Tartóssága szabadban (védelem nélkül) 10 évre, állandó nedvesség hatás mellett 40 évre, állandóan szárazon 500 évre becsülhető. Ennek megfelelően elsősorban belső téri felhasználása javasolható. Esetleges külső téri felhasználása esetén védőszerezéssel telítendő.

Mechanikai tulajdonságok:

A rostokkal párhuzamosan légszáraz (u=12%) állapotban, MPa:

– nyomószilárdság	38–51–100
– húzószilárdság	35–137–270
– hajlítószilárdság	76–147–155
– nyírószilárdság	12
– hasítószilárdság	0,52 (a sugár mentén)
– csavarószilárdság	20
keménység (bütü):	49
– hajlító rugalmassági modulus	14 000–16 500
– ütő-hajlító szilárdság (J/cm ²)	4,5–10–13

A szilárdsági jellemzői gyakorlatilag a bükkével azonosak. Tehát a kisebb sűrűség mellett nagy szilárdságú. Ennek köszönhetően a közepes és nagy sűrűségű csoportba tartozó nyírek kiválóan alkalmasak bútorszerkezetek (pl. székek) céljára. Szintén figyelemre méltó a nyírfá nagy rugalmassága és szívóssága (ütő-hajlító szilárdság).

Erdei választékok

– Furnéripari rönk: a nyír Oroszország és Skandinávia legfontosabb furnérfaja (már 20 cm átmérőtől felhasználják),

– fűrészipari rönk 15 cm átmérőtől,
– papírfá, rostfa (fontos keverék fafaj),
– tűzifa, kandallófa (igen keresett)

A nyír az északi népek egyik legfontosabb fája. Minden részét felhasználják: ága a száunák fontos kelléke („nyírfavesszőzés”), díszítőanyag, felaprítva állatok takarmánya. A nyírkéreg nagy cseresavtartalma miatt igen tartós. Korábban felhasználták tetők, csónakok fedésére, burkolására, kosarak, edények készítésére. Oroszországban, Finnországban az élő nyírfákat csapolják, és üzemi méretekben gyűjtik a nyírlevet. Az édes ned-

vet frissen vagy erjesztve fogyasztják (a nyírvíz, virics Erdélyben is ismert).

Megmunkálási sajátosságok

Az egyenletes, finom szövetű nyírfá a mechanikai megmunkálás (fűrészelés, gyalulás, marás) szempontjából előnyös fajtának tekinthető. A hengeresfa kisebb méretei miatt azonban igen nagy figyelmet kell fordítani a hulladékok csökkentésére. Például a finn Raute cég a közelmúltban kidolgozta a maradékhengermentes furnérhámozás technikáját.

A furnér hámozása vagy késelése előtt a faanyagot célszerű főzni, mert a gőzölés vöröses elszíneződést eredményez.

A fűrészáru szárítását kíméletesen (kb. a bükknél alkalmazott menetrendekkel) kell végezni. Itt is figyelni kell a sötét elszíneződés megelőzésére (alacsonyabb szárítási hőmérsékletek alkalmazása). A gyorszáritás könnyen okozhat repedéseket és vetemedéseket is.

A nyír könnyen és jól szegezhető, csavarozható, de ajánlatos az előfűrés alkalmazása, mivel a fémes korrózió a faanyagon kék elszíneződést okozhat.

A nyír mindenféle ragasztóanyaggal jól ragasztható. A fafaj tartalmi anyagi (zsírok) azonban csökkenthetik a ragaszthatóságot. A nyírfá a cement megkötésére készletető hatású (cementkötésű lapok gyártása).

Az utóbbi időben a nyír egyre nagyobb szerepet kap a bútorgyártásban, ahol a hagyományos felületkezelés (pácolás, lakkozás) mellett terjedőben van a felületek környezetbarát vizeslakkozása, viaszolása, olajozása („biobútorok”). A nyír a felületkezelés után is megtartja finom selyemfényét, de az UV-sugárzás ellen célszerű védeni (egyébként a felület besárgul). A minőségi felületkezelés követelményei – a különböző elszíneződések megelőzése, a felületek megfelelő kikeményedése – a nyír esetében fokozottabban igénylik a technológiák pontos betartását.

Felhasználási területek

Az egyik legsokoldalúbban felhasználható fafaj. Így a rétegeltlemez- és furnérgyártás egyik legfontosabb fafaja (Oroszországban a rétegeltlemezek 85%-a nyírből készül). A hazai üzemek a nyírlemezt elsősorban Oroszországból, a színfurnért Finnországból importálják. A nyírből nagy mennyiségben készülnek kü-

lönleges lemezipari termékek. Így idomprésselt székek, sportszerek, ládák, konténerek, autóbuszpadlók, sőt csövek is.

A nyír fűrészipari feldolgozásakor főtermék a bútoripari célt szolgáló fűrészáru (bútorléc), kiegészítő termékek: a parkettfríz, a kefestek, faszegek, háztartási eszközök, fatömegcikk alapanyagai. Korábban a bognárok is felhasználták. Mivel jól esztergályozható, faragható, különböző dobozokat, tálat, dísz tárgyakat is készítenek belőle. Felhasználják sportszerek és hangszerek (gitár, zongoraelem) gyártásához is. A nyír jelentős új felhasználási területe a tömörfa bútortalapok (1–3 rétegű) gyártása.

Finnországban a hámozott nyírfurnérból nagyméretű épületszerkezeti tartókat (LVL) készítenek. E technológia most terjed el a világon.

Érdekes, hogy a tisztán nyírből készült forgácslemezeknél szilárdsági, alaktartóssági problémákat tapasztaltak. Ma a forgácslapüzemek a nyír- és fenyőaprítékot keverve alkalmazzák.

A nyír nagyon fontos keverék fafaj a papírgyártásban (az író-nyomó papíroknál szinte nélkülözhetetlen). A papírfá tárolásánál azonban nagy figyelem fordítandó a faanyag füledésének (korhadásának) megelőzésére.

A nyír az erdőkémiai üzemek egyik legfontosabb fafaja (faszén-, ecetsav-, metil-alkohol-gyártás). Az északi országokban a nyírkéreg (a furnérüzemekből) a betonba keverik, mert az megnöveli annak fagyállóságát, rugalmasságát.

A sokoldalú ipari felhasználási lehetőségek összegzéseként kiemeljük: ma a nyírfá a korszerű bútorgyártás egyik legfontosabb fafaja Európában. A nyír Észak-Európa legfontosabb tűzifája.

Megjegyzés

A részletes ismertetésben a bibircses nyírré jellemző felhasználási sajátosságokat mutattuk be. Megjegyezzük, hogy az Európában szintén elterjedt „szőrös nyír” fája gyakorlatilag azonos a bibircses nyírével, de a kitermelt hengeresfa mérete és minősége tekintetében attól elmarad. Pácolva a nyírral jól helyettesíthető a dió, a cseresnye, sőt az amerikai mahagóni is. Az európai faterkeledelemben növekvő jelentősége van az észak-amerikai sárga és fekete nyírnek. Ezek is hasonló tulajdonságúak, de valamivel sűrűbbek és sötétebbek (gesztesek) a közönséges nyírnél.

Dr. Molnár Sándor

A nyír kapcsolata a méhészettel

Az év fájának mindenre kiterjedő vizsgálatai során eddig foglalkoztunk azok méhészeti jelentőségével is. Ezt a nyír esetében is megteesszük, de szándékosan választottam más alcímet.

A lombos fák körében nem található olyan fa, amelynek valamilyen méhészeti haszna ne volna. Legfeljebb arról van szó, hogy ez nagyobb vagy kisebb mértékű. Amely fajtánál nagyobb, ott méltán beszélhetünk „jelentőség”-ről, ahol pedig kisebb, ott ezt a szót kevésbé használhatjuk.

Nos, a nyír a méhészetileg kevésbé jelentős fajok közé tartozik. Elsősorban azért, mert nem termel nektárt. Termel viszont virágport, amely a méhcsaládok fejlődésében tölt be fontos szerepet. A nyír e jelentőségét azonban csökkenti az a körülmény, hogy amikor a nyír virágzik, akkor számtalan egyéb erdei fa is ontja a virágport, köztük olyanok is, amelyek nektárt is termelnek, tehát a méhek

által szívesebben látogatottak. Ahol viszont a nyír virágzása idején más virágporforrást a méhek nem találnak, ott a nyír virágporát gyűjtik szorgalmasan.

A nyírfá nem tartozik a legjobb propolisztermelő fajok közé sem, rügyei azonban begyűjthető mennyiségben propoliszt is termelnek.

Írásom alcímének fogalmkörébe a nektáron kívül más is beletartozik: a nyír fáját a méhészetben is lehet alkalmazni. Mint „egyéb lágy” és szörtlikacsú fa alkalmas keretlecek gyártására, s bár nem olyan jó, mint a lucfenyő, jegegyfenyő vagy akár a hárs, kaptár is készíthető belőle, amelyet – mivel kevésbé tartós – természetesen fokozott mértékben szükséges arra alkalmas vegyi anyagokkal a nedvesség és az ennek során fellépő gombakárosítás ellen megvédeni.

Fritsch Ottó
erdőmérnök

Ti, erdészek!

Mentegetőző írást olvashatunk – nem először – az Erdészeti Lapok 2001. évi szeptemberi számában Ki „csinálja” az erdőt? címmel. A királyi többesben használt mi, erdészek szólam hangoztatása szakmai körökben megszokott, de az erdészszakmán kívül bizony önteltségre vall. Pedig az erdők sorsa közügy, az erdészekre egyre többen figyelnek, s a nevezett szaklapot nem csak zöldruhások olvassák. Talán a büszke mellveregetés mellett (helyett) az elmúlt évtizedek hibáit is elemeznünk kellene azért, hogy a jelenben és a jövőben minél kevesebbet kövessünk el belőlük. Mert az írásból egyértelműen az derül ki, hogy az erdészszakma tévedhetetlen.

A névtelen szerzővel (egyre több ilyen írás jelenik meg az Erdészeti Lapokban – ők, erdészek miért nem vállalják véleményüket?) erdőcsinálás ügyében azért szívesen bocsájtkoznék szakmai vitába. Az erdész „csak” faállományt képes csinálni, melyhez kétségtelenül kiválóan és a legjobban ért. De az erdő jóval több a fák összességénél, erre nekünk, erdészeknek ideje lenne már rádöbbszenni. Mert rajtunk kívül ezt már mindenki tudja.

Bodnár Sándor erdész

Szégyen

Immár harminckét éve, ha Sopronba megyek, az a különös, semmivel sem hasonlítható hangulat kerít hatalmába, amit a diákevek lépten-nyomon előbukkanó emlékei keltenek bennem. Ezzel, gondolom, nem vagyok egyedül. A tanszékek folyosóinak minden szöglete a vizsgák előtti izgalmakat idézi. A botanikus kert meghitt nyugalma csak fokozódott a kert fájának, cserjéinek korosbodásával. És mégis. Legutóbbi soproni utam alkalmával lehangoló élményben volt részem.

Kihelyezett elnökségi ülésünket az egyetem hajdanvolt kulturális központjában, a KISZ-házban tartottuk. Mielőtt bárki azt hinné, hogy az épület nevével volna gondom, sietek leszögezni, hogy azzal nincs semmi baj, hiszen az évtizedek alatt használatos megnevezés egyértelművé teszi a helyiség azonosítását. Az ideológiai háttér-érzést „békévé oldja az emlékezés”. Mert valóban gyönyörű időszakot élhettek át mindazok a hallgatók, akik a hatvanas évek második felében jártak az egyetemre, élvezhették az egyetemi éveket. Országos viszonylatban is kiemelkedő kulturális élet folyt a KISZ-házban. A város határain túl is jegyzett zenekar, az országos fesztivált nyert „Egyetemi Színpad”, a különféle képzőművészeti kiállítások vonzották a város ifjúságát, és az akkor még a határsáv miatt

elzárt soproni polgárokat az egyetem kulturális rendezvényeire. Szép idő volt, jó idő volt. Nekem ezek az emlékek is felhorgadnak, ha Sopronba megyek, és valamennyi mind-mind a KISZ-házhoz kötődik. Ám a hatvanas évek KISZ-háza mára igencsak megváltozott. Nem az épület, hiszen az ugyanaz. Meghökkenítő látvány fogadja a régi emlékeket kereső belépőt. Koszos falak, szakadozott, csikkekkel teli parketta, gusztaustalan kárpitú székek, melyeknek foltjaiból a földrajzszakos javasasszony csak sötét vagy még annál is sötétebb jövőt jósolhat. A sörfoltos biliárdasztal állapota eltörpül a klubteremben látottaktól. Csikkekkel félig telt babkonzerves dobozok látványa, a belőlük áradó iszonyatos bűz elrettenti az oda bekukkantót. Hogy lehet így itt élni, szórakozni, létezni egyáltalán? Ha belegondolok, hogy nem lepusztult egzisztenciák találkoznak itt esténként, hanem a jövő értelmisége – ez visszadöbbszenni.

Nem tudom, hogy ki „kezeli” az épületet, de kedves, jó odalátogatók legalább a bejárat előtt lévő méteres terebélyes paréj (*Atriplex patula*) rekordnagyságúra nőtt példányát húzzátok ki a fal tövéből, hogy az arra járó még feltételezhessen, hogy odabent minden rendben van.

Pápai Gábor

Magyar erdőmérnök lett az I.U.C.N. Európai Program Regionális igazgatója

2002. január 1. hatállyal *Achim Steiner*, a Világ Természetvédelmi Szövetség (I.U.C.N.) vezérigazgatója *Marghescu Tamás* tagtársunkat nevezte ki a szervezet európai programja igazgatójának, melynek irodája Brüsszelben nyílik meg. Hatáskörébe nemcsak a nyugat-európai országok tartoznak, hanem a közép-keleti, kelet-európai országok is, beleértve a FÁK államok Európába eső részét.

A Marghescu Tamás által vezetett iroda együttműködik az Európai Bizottsággal az I.U.C.N. globális programjával kapcsolatban is.

Sok sikert kívánunk tagtársunknak, s reméljük, hogy munkáját hazánkban is kamatoztatni tudja.

Magyar Tudomány Napja

A magyar erdészeti tudomány képviselői a Magyar Tudomány Napja alkalmából, október 31-én Széchenyi-emléknapot tartottak, az MTA Agrártudományok Osztályának szervezésében. Nagycenken koszorút helyeztek el a Széchenyi Mauzóleumban, majd emlékfát ültettek a Sopron-kőhidához közel eső akadémiai emlékerdőben, az egykori határnyitás helyszínén. *Kroó Nándor* akadémikus, az MTA főtitkára mondott ünnepi köszöntőt. Elismeréssel szólt az erdészekről a tudomány ápolása terén elért eredményeik kapcsán. Kitért arra, hogy tudományos akadémiát

magántőkéből, csak hazánkban alapítottak és ilyen emlékerdő sem létesült máshol. Köszönte a tiszta szívű erdészek munkáját és kifejezte szándékát a további szoros együttműködésre. A program a Nyugat-Magyarországi Egyetemen, Kerekasztal-Konferencia keretében folytatódott. A tudomány területén dolgozó intézmények vezetői tartottak ismertetőt eredményeikről, gondjaikról. *dr. Solymos Rezső* akadémikus által szervezett rendezvény jó szolgálatot tett az erdészeti tudomány együttgondolkodása terén.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Balról jobbra: dr. Solymos Rezső, dr. Kroó Nándor és dr. Koloszar József rektor

XVI. Vadas Jenő Napok

Október 24–26-án rendezte meg a Vadas Jenő Erdészeti Szakközépiskola a tizenhatodik erdésznapot.

Dr. Marton István, az FVM Oktatási, Kutatási és Fejlesztési Főosztályának vezetője köszöntötte a jelenlévőket. Vadas Jenő szobrának megkoszorúzása után *Budai Ilona* népdalénekes és a gyöngyösi Pátzay János Zeneiskola növendékei adtak műsort. Fotókiállítás, ásványbemutató, grafikai és szoborkiállítás emelte a rendezvény színvonalát.

A tanulók kiselőadásai erdőművelés-ökológia, erdőhasználat-gépészet és vadgazdálkodási témákkal foglalkoztak.

A Vadas Jenő Napok kísérő rendezvényein avatták az elsőéves kisdíjakokat. Rendeztek kispuska-lövészetet, összetett szakmai versenyt (Vadas Jenő-túra).

Vendégelőadóként *Szelestey László* újságíró, néprajzkutató Pásztorfaragások címen tartott előadást.

Tanulói szakmai versenyek és kiselőadások helyezettjei:

Fakészlet-felvétel egyszerű kör-lapösszeg-méréssel:

- I. Bódi Tibor
 - II. Horváth Balázs
 - III. Tóth Péter
- Gyérítésjelölés:*
- I. Hollósi Norbert
 - II. Bódi Tibor
 - III. Petyke Zoltán

Lövészet:

Ökofegyveres lövészet:

- I. Kormány György
- II. Kormos Milán
- III. Tóth István

Kispuskalövészet:

- I. Kiss László
- II. Drótár László
Földi István
- III. Hornyák László
Ráski Zsolt

Tanulói kiselőadások:

- I. Gyenes Norbert–Kovács Tamás–Tóth Sándor (Szénégetés a Bükk-fennsíkron)
 - II. Ragó Dániel 11/e (Meteorológiai állomás Kékestetőn)
 - III. Kiss Richárd István–Tóth Norbert 10/e (Fakanálfaragás Mátrakeresztesen)
- Tengely Iván 9/e (Halak ívása, mesterséges szaporítása)

Tanulói szakmai bemutató – gyűjtőköteles közelítés és anyagrendezés tolólappal:

Bemutatta: Együd Tamás 13/e osztályos tanuló

Simon László igazgató

Változóban a világ erdészeti* ipara

(Björk Hägglundnak, a Svéd Erdészeti Iparok Szövetsége elnökének gondolatai)

Európában és általában a világon az erdészeti ipar átmeneti állapotban van. A vállalatok tulajdonosokat cserélnek és egyre újabb és erősebb szervezetek jönnek létre. A fúziók nyomán egyre nagyobb és erősebb egységeknek uralkodó piaci pozíciójuk van. Ezzel egy időben a kisebb cégek elfoglalják a piaci részeket és ott tesznek szert kulcspozícióra speciális termékekkel. Ez a szerkezeti átalakulás gyorsítja az ipar globalizációját is, amit az egyre növekvő verseny ösztönöz.

Amit Svédországban vagy Európa más részein, illetve a világban látunk, az egy világméretű, multitechnológiai ipar kialakulása. Szemtanúi vagyunk egy modern erdészeti ipar születésének, amely előkészül a jövővel való találkozásra a legfejlettebb szakértelemmel, a legjobb technológiával és a legjobb termékekkel.

Az egyik legfigyelemreméltóbb fejlesztés a kölcsönösen előnyös kapcsolat az ipari technológia és a gyorsan fejlődő információs technika között. Ez a kreatív kapcsolat pozitív hatással van mind az információs technikára, mind az erdészeti iparokra. Ez a hatás vonatkozik az információs technikára, mint egyrészt a termelési folyamatokat segítő tényezőre, másrészt mint a piaci növekedés hajtóerejére. Napjainkban az információs technika legfejlettebb és széles körű alkalmazását megtaláljuk az erdészetben, a fűrészüzemekben és a papírgyártási folyamatokban. Egy korszerű papírgép minimum 150 számítógépes rendszert foglal magában. Így a legelképezetőbb lehetőségek nyílnak meg a radikálisan új tulajdonságú fa- és papíripari termékek előállítására előtt.

Az erdészeti iparok termékeinek piaca növekszik. A papír és fa iránti igény úgy növekszik, mint ahogyan az általános életszínvonal, a kereskedelem, ahogy a műveltség terjed, ahogy a higiénia és az egészségvédelem fejlődik. És ahogy mindannyian tudjuk, az információs technika folyamatos fejlődése állandó növekedést jelent az informá-

ciótermelésben és a hosszú távú kereskedelemben, ami a két kulcseleme a nyomópapírok, az irodai papírok, a csomagolóanyagok és más papíripari termékek nagyobb mértékű fogyasztásának.

Egy olyan világban, ahol a népesség növekszik és ezzel együtt nő a források hiánya is, az erdészeti ipar igen különleges szerepet tölt be. Ha megoldjuk azokat a problémákat, amelyeket a kimerülő források és a környezeti hatások okoznak, a megújuló források és a fenntartható termelés felé kell néznünk. Az erdészeti ipar – amelyik a megújuló

forrásokra, a környezetbarát eljárásokra épül, és olyan termékei vannak, amelyeket újra fel lehet dolgozni – kulcsszerepet kap a jövő társadalmában, amely az ökológiai életképességen alapszik.

Ha a globális felmelegedésből adódó fenyegetettségre gondolunk, a megoldások kulcselemeit is az erdőkben találhatjuk meg. Mivel az erdészeti iparok eljárásai – tekintettel arra, hogy a megújuló erdőkre épülnek – megkötik a szén-dioxidot, akár az élő állományban, akár az erdészeti termékekben, az ipar elmondhatja, hogy természetes módon küzd az üvegházhatás ellen. A papír és a fa növekvő felhasználása gyakorlatilag pozitív hatást gyakorol a szén-dioxid egyensúlyra. Vagyis: minél több az erdő és minél több erdészeti terméket használunk fel, annál jobb lesz a klíma.

(Skogs Industrierna, Special EU edition, 2001. 2. p.)

Uniós erdei iskola

Tizenegy felnőtt – Ausztriából, Németországból, Romániából és Észtországból – és egy híján húsz gyermek vett részt Ravazdon az uniós bevezetés előtt álló erdei iskolák módszertani bemutatóján.

„Mit tegyünk a hátizsákba?” – a kisiskolások a Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. ravazdi erdei iskolájának tantermében ennek megbeszélésével kezdték a tegnapot. Az alapos felkészülést a helyi erdészettörténeti múzeum megtekintésével folytatták, és csak ezután indultak a terepre, a Sokoró szélén meghűződő cserkész tábor környékére. Odafönt két csoportra oszlottak. A társaság egyik fele rövid túrára indult, míg a hátramaradók levéllelenyomatok készítésébe mélyültek. A nemzetközi „zsűri” – művészek, sportemberek, természetpedagógusok – elragadtatással figyeltek az apróságok lelkes együttműködését vezetőikkel. Olyan, laikusok számára talán különösnek tűnő finomságokra figyeltek közben, hogy például nem jelent-e túl nehéz feladatot az elsős kisdíjaknak kétféle tölgylevélrajzolat különbségeinek rögzítése.

Kovátsné dr. Németh Mária, a Nyugat-Magyarországi Egyetem győri tanítóképző karának főigazgatója, az erdei iskolák módszertanának hazai megalapozója elmondta: gyakorlatilag a hazai program európai uniós auditjának lehe-

tünk tanúi. A vasárnapi, késő estig tartó konferenciát követően tegnap a terepgyakorlatokon cseréltek eszmét a szakemberek.

A jól vizsgázott magyar programot a külföldiek átveszik, hazai viszonyaikhoz alakítják, nemzeti sajátosságaiknak megfelelően kiegészítik. Ezzel egy időben kezdődik és három évig tart a magyar program interaktív nemzetközi próbája. Az uniós célkitűzés az egyes nemzeti tapasztalatok, kiegészítések „összefésülése”, hogy a program Európa országaiban általánosan ajánlható legyen.

(Kisalföld)

Debreceni Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Nyírségi Erdészeti Rt., a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága és a Diószegi Sámuel Erdei Művelődési Háza Regionális Környezet Természetvédelmi Oktatóközpont

az Erdők Hete

debreceni rendezvénysorozata alkalmából a Debreceni Nagyerdő Napjára, „Én vagyok házad ajtaja, bölcsöd fája...”

Vass Tamás

fafaragó kiállítást rendezett.

Ez alkalommal megkoszorúzták a védetté nyilvánítás emlékoszlopát, és sor került „Az év fája a nyír” középiskolás dolgozatok díjkiosztására.

* A nyugat-európai terminológia a cellulóz- és papíripart is az erdészeti iparok közé sorolja. (Szerk.)

Akkreditált erdészeti erdei iskolai továbbképzés

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya 1996-ban kezdte meg működését. Elkészítette programját és egyre több erdőgazdaságban indult be az erdei iskolai oktatás és közönségkapcsolati program. Sikeresen került bevezetésre az ERDŐK HETE országos rendezvénysorozat. Örömmel tapasztaltuk, hogy kezdeményezéseinket támogatták az erdőgazdaságok vezetői, az ÁPV Rt. erdészeti vezetése és az Erdészeti Hivatal is. A munkánk megalapozása után kapcsolatot alakítottunk ki más erdei iskolai szervezetekkel és képviselőikkel. Így lett tagja az ÖKO-FÓRUM ALAPÍTVÁNY-t képviselő *Ruepp-Vargay Mária* is szakosztályunknak. Kezdeményezésére az OEE együttműködési megállapodást kötött az alapítvánnyal és az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar bevonásával közös környezeti nevelési program került kidolgozásra. A továbbképzési program megnevezése:

„Környezeti nevelés az erdőben”

Az OM 1223./53/ 2001. számon akkreditált pedagógus-továbbképzésről az alapítási okmányt 2001. szeptember 27-én írta alá *dr. Pálinskás József* oktatási miniszter.

A 60 órás, akkreditált továbbképzés, 2002. május 8-11. közötti időben és októberben kerül meghirdetésre Sopronban, pedagógusok, erdészek és szabadidő szervezők részére. A Svájci Nagykövetség anyagi támogatása következtében a részvételi díj, teljes ellátással, oktatási segédanyagokkal, csupán 35 ezer forint. Várjuk a jelentkezéseket, 2002. március 15-ig.

Felvilágosítás kapható a 1/269-5201/117, 1/302-7749/117, *Bibariné dr. Krekó Ilona* projektvezetőnél.

Köszönjük Ruepp-Vargay Mária odaadó munkáját, lelkesedését a szakosztály munkájában és az elért eredményért elismerésünket fejezzük ki.

Ormos Balázs
szakosztály elnök

„Hű nevelőim, dunántúli dombok,
ti úgy karoltok, hogy nem korlátoztok,
nem fogtok rabul, amikor öleltek,
ti úgy öveztek, hogy égig emeltek!”

(*Illyés Gyula: Tolna*)

Erdőhasználati jogok

Vidékünkön a XVII. század végétől kezdve a vizsgált települések erdeinek nagysága egyenes arányban állt az árterület nagyságával. Ez azt jelenti, hogy erdeink nagyobb részét ártéri erdők voltak. Az ártéren kívül, a teraszokon, a középkor óta földművelés folyt, a dombok oldalain szőlőket telepítettek és a dombok tetején a fennsík egyes részletein a XVII. század végén még itt-ott voltak erdőcskék, de ezek különböző összetételűek és külsejűek. Ezek cserjés, bozótos területek voltak, és nem nevezhetjük őket erdőnek. Távolabb a dombvidék belsejében, de ott is csak azokon a helyeken, ahol a dombvidék a középhegység felé növekedett és talajszárazsága miatt földművelésre már alkalmatlan volt. Az éghajlatunknak megfelelően találkozunk újra olyan erdőkkel, ahol a növénytakaságok többé-kevésbé akadálytalanul kibontakozhattak, fel nőhettek, ilyen erdők voltak például a Szekszárdi-hegységben, de ezek területe már nem terjedt ki a Duna menti falvak határára. Az erdő nagysága az árterület nagyságától függött. Dunaföldvártól kezdve, ahol erdő csak az uradalom birtokában lévő szigeten volt, dél felé haladva egyre erdősebb tájék tárulhatott elénk. Legnagyobb erdőterülettel rendelkező falvaink: Gerjen, Fadd, Bogviszló, Ócsény, Decs, Bába, Szekcső és Mohács.

A lakosság faigazgatási joga, részesedése az erdőből ott volt nagyobb, ahol az erdők maguk is nagyobbak voltak. Azokban a helységeken, ahol az erdő bőven volt, a jobbágyságot először a közbirtokosok és világi földesurak szorították ki (Bölcső, Madocsa, Gerjen, Fadd, Szekcső). Szabadabban és tovább használhatták az erdőket a bányászati uradalom falvaiban és a kalocsai érsekséghez tartozó Bogviszlón.

Az erdők nagyságának rohamos csökkenése szükségessé tette, hogy a falvak az erdővédelem ügyét magukénak tekintsék. Ezen intézkedéseknek köszönhetően az 1800-as évek elején Tolna határában bőven volt erdő. Egyed Antal kérdéseire adott válaszokban a következőket olvassuk: „A tolnai Uraságok esztendőnként erdeikből 1000 öl fát az erdőnek megcsorbulása nélkül eladhatnak, melyekben mind egyik lakos-

Erdők Hete rajzpályázat

A Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Rt. az Országos Erdészeti Egyesület Bajai Csoportjával együtt 2000 őszén „Az ártéri erdő élővilága” címmel rajzpályázatot hirdetett két korcsoportban az általános iskolák részére.

A pályázati felhívást Bács-Kiskun, Tolna, Baranya megyékben több, mint 500 iskolának juttattuk el.

A pályázatra minden várakozást felülmúlva, közel 1700 rajz érkezett 80 iskolából.

Ebből az óriási mennyiségből neves művészek választották ki azt a 80 pályaművet, melyekből a Bajai Ifjúsági Házban 2001. január 11-én nyílt meg kiállítás.

A rajzpályázattal párhuzamosan meghirdetett

„Ősi életformák, mesterségek az ártéren”

irodalmi pályázat első három helyezettje:

1. *Kővágó Bettina*, Az erdők hasznvétele (II. Géza Gimnázium, Bátaszék)

2. *Rigler Virág*, Lótartás az ártéren (II. Géza Gimnázium, Bátaszék)

3. *Czakó Tamás*, A halászat ősi mestersege (Kodály Zoltán Gimnázium, Kecskemét)

Az erdők hasznvétele (részlet)

Szép ez a vidék. A Baranya, Bács-Kiskun, Fejér és Somogy megyék által ölelt Tolnában járva, kicsit reánk köszön szinte az egész ország. Éghajlata, földrajzi jellemzői minden tájegységből mutatnak példát, de vannak csak erre a megyére jellemző adottságok is.

Tolna megye a kétfelől rónás és közte emelkedő hegyvidékek találkozása. Dombjai-hegyei a Mecsek nyúlványai, melyek alatt tágas öblöt formálnak a Mezőföld és a Sárméző átnyúló karjai. Ennek a változóan sík és dimbes-dombos tájnak a Duna felé eső síksága a megye déli szögletében, Sárközben végződik. Innen nyugatra Szekszárd felé több, mint 200 méterrel magasabb dombcsoporthúzódik. Emelkedői a baranyai határig 600 méterre kúsznak a Mecsekre.

nak ki kötelességének megfelel, faizása van.” Legtovább a vajkai erdő és a Tolna-szigeti erdő maradt fenn erdőként. Az utóbbit századunk elején bogyzislóiak és bátmonostoriak irtották ki.

Az erdő vágását az uraság a XVIII. század közepétől kezdve szigorúan korlátozta és szabályozta. Arra pontos választ adni nem lehet, hogy a jobbágyság az előtte való időben miképpen használhatták az erdőket. Úgy tűnik, hogy mindenki saját használatára szabadon vágathatott épület- és tűzifát, de el nem adhatta, nem kereskedhetett vele. A használatért ellenszolgáltatásképpen fát vágott az uraságnak, s azt a kívánt helyre szállította. A bátaszéki uradalom nemcsak az irtások létesítését akadályozta meg, hanem a jobbágyság saját szükségükre való favágást is bizonyos meghatározott mennyiségre korlátozta.

A fát fejszével, butival, szekercével vágták, döntötték le. A vízjárás folytán kimosott gyökerű fákat meggyújtották, vagyis a szétágazó gyökerek alatt tüzet raktak, azokat így elégették, és a fa kidőlt. Nemcsak puhafánál, tölgyfánál is alkalmazták ezt a módszert, és ezzel igen sok munkát takaríthattak meg. A kiégetett fa azonban váratlanul és kiszámíthatatlan irányban zuhant le és szerencsétlenséget okozhatott. 1792-től fent maradt mohácsi feljegyzés szerint egy így meggyújtott fa a panaszkodó „három esztendő borjazóban járandó üszöcskéjét ott nyomta”. Természetesen a fadöntő felelt az okozott kárért.

Az erdő szó említésére egyértelműen olyan fával benőtt helyre gondolunk, ahol a fák nagyjából egyforma nagyságúak és sűrűn állnak egymás mellett. A fák így egymással versenyre kelve törnek a fény felé, lombjuk csak fent van és az árnyékba kerülő oldalágak elszáradnak. Az egyidős faállomány egyszerűre éri el a vágásérettséget. Az épület- és tűzifa nyerésén kívül épp olyan fontos volt az erdő termése, makkja, vadkörteje, vadalmája, gubacsa stb. Gyümölcs pedig jobbra a ritkán vagy egyedülálló minden oldalról fényt kapó öreg fákon termett csak meg.

Gyümölcsstermelésünkben évszázadokon keresztül az ártéri erdőknek, illetőleg az azokból kialakított vagy irtott gyümölcskerteknek nagy szerepe volt, mert ez a nedves talaj kedvezett legtöbb és legértékesebb gyümölcsfajtáink növekedésének és természetes szaporodásának. A vízrendezések hazánkban nemcsak az ártéri erdők, hanem az ártéri gyümölcsstermelés csökkenését is magukkal hozták. Nemcsak az ártéri erdők

közi gyümölcsfák és gyümölcsösök számszerű megfoghatóságával, hanem azáltal is, hogy az eddig főként állattartó, gyümölcsstermelő, halászgató és gyűjtőgető népesség a belterjesebb földművelésre tért át.

A szarvasbőgés minden erdőnek, így Gemencnek is különös ünnepe. Ez a különben rejtett életet élő vad szeptember tájékán megjelenik az erdő tisztásain a megszokott bőgőhelyeken, s orgonáló hangja betölti az egész erdőt. A szarvas nászának napjai ezek, amelyek évről évre szinte azonos időben ismétlődnek. A szarvasbőgés nagy esemény az erdőnek, s fontos időszaka a vadászatnak is. A bőgés napjaiban az amúgy is háborítatlanságot igénylő vad még nagyobb nyugalmat kíván, ezért még az erdei munkát is abbahagyják. Nemcsak a fakitermelést, hanem minden más zaj-

jal járó tevékenységet is beszüntetnek erre az időre.

A gemenci erdők fái legalább annyi figyelmet érdemelnek, mint az állatok és madarak. Ezeknek a fának egyéniségük van. Az egyik büszke sudár, a másik hajlott derekú, szenvedő, a harmadik öreg morózus. Találunk itt könnyed lebegő nyárákat, s lányosan kacér mozgású kőriseket. Vannak közöttük humort fakasztóak, és az élethez görcsösen kapaszkodók. Itt-ott kocsányos tölgy elegyedik már kőrissel. Elszórta a fekete galagonya, sötétlilás, illetve fehér szőnyeget borít a vizenyős láprétekre a kosbor és a gyöngyvirág. Televényein őrzi az erdei tulipánt, a nyári tűzikét, a gyűrűvirágot és a kígyónyelvet. Őszelőn a lilásrózsaszín virágú őszi kikerics öltözteti ünnepi díszbe.

Kővágó Bettina

„Találkozzunk az erdőben!”

**KÖRNYEZETI NEVELÉS AZ ERDŐBEN
TOVÁBBKÉPZÉS PEDAGÓGUSOK, ERDÉSZEK RÉSZÉRE**

Ilyen még nem volt! Most már van! Miért? Azért, mert napjaink rendkívül fontos nevelési feladata a környezeti nevelés. A gyermekek, a családok, az egész társadalom szemléletének környezettudatos magatartásának, egészséges életmód iránti igényének formálása aktuális, sőt sürgető feladat. Minden lehetőséget fel kell használnunk ebben a munkában. A természet sokféle színfelét kínálja a környezeti nevelésnek. Ezen színhelyek közül az egyik leggazdagabb, legváltozatosabb az erdő. Az erdő mint életközösség, mint ökológiai egység, páratlan tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít a gyermekek számára. Ezeket a tapasztalatokat megfelelően értelmezve segíthetjük természetudományos szemléletük, környezeti kultúrájuk alakulását. A közvetlen találkozás a növényekkel, állatokkal, természetes környezetükben való megfigyelésük, életmódjuk, szokásaik megismerése, nagymértékben hozzájárul a környezet iránti pozitív kötődés kialakulásához. Lehetőség van továbbá megtapasztalni a természetben érvényesülő ok-okozati összefüggéseket, elemi törvényszerűségeket.

E tapasztalatszerzés irányítása megfelelően felkészült felnőtt vezetőket igényel. Úgy véljük, ez akkor a legjobb és leghatékonyabb, ha ezek a vezetők az erdészek és a pedagógusok. Együtt!

Szakmai tudásukkal és hitelességükkel egy közös cél érdekében, a gyermekek élménygazdag tapasztalatainak, sokrétű ismereteinek biztosításáért.

Célunk

Az erdei, természetismereti programok vezetőinek – pedagógusoknak, erdészeknek – olyan szakmai és módszertani ismeretek, speciális erdőpedagógiai módszertani gyakorlatok közvetítése, amelyek birtokában munkájukat hatékonyabban tudják végezni.

A résztvevők környezettudatos szemléletének formálása, felismertetve és megismertetve az erdő, mint a környezeti nevelés legideálisabb helyszínének lehetőségeit.

A természet csodáinak, szépségeinek felvillantásán túl, az erdőgazdálkodás társadalmi jelentőségének, az erdő hozamainak, szakmánk valós értékeinek tudatosítása, helyének meghatározása a környezeti nevelésben.

Kapcsolódási, együttgondolkodási pontok keresése – meghatározása, amelyek a pedagógusok és a területen dolgozó erdészek között kialakíthatók a környezeti nevelés hatékonyabbá tétele érdekében.

A felkészítést kétszer háromnapos időtartammal terveztük, Sopronban. Az első programsorozat már megvalósult 2001. tavaszán, negyven fő részvétel-

vel. Az előadásokat, terepgyakorlatokat a környezeti neveléssel régóta foglalkozó szakemberek tartották, vezették. A résztvevők – saját bevallásuk szerint – jól érezték magukat.

Hogyan jutottunk el idáig?

2000. május 4-én az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya és az Öko-Fórum Alapítvány együttműködési megállapodást írt alá. A megállapodás tárgya az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar bevonásával továbbképzés indítása 20 pedagógus és 20 erdész részére, valamint a környezeti nevelés helyi programjainak kidolgozása saját és svájci tapasztalatok alapján, közös programok, pályázatok bonyolítása.

E megállapodás keretében, 2000. augusztus 13-19. között az Öko-Fórum Alapítvány 4 fő részére (*Bihariné dr.*

Krekó Ilona, Mészárosné dr. Darvay Sarolta – ELTE és Dósa Gyula, Varga Tamás – OEE) Luzernba a svájci OeHH (Oekologie Helvetia-Hungaria) támogatásával, *Ruepp-Vargay Mária* (Öko-Fórum Alapítvány) koordinálásával tanulmányutat szervezett, az erdei programok, az ott megvalósuló svájci környezeti nevelési elvek tanulmányozására. A tanulmányút célja igen összetett volt. Feladatunk volt:

- megismerni a svájci erdei vezetés gyakorlati módszereit, korosztályokra kidolgozott programokat,

- konzultálni a 2001-es továbbképzési program tervezetéről.

Tervezett programunkat a Környezetvédelmi Minisztérium és a Svájci Nagykövetség igen hathatós segítségével tudtuk megvalósítani. Köszönet érte.

A továbbképzés egyedinek, talán szokatlanoknak tűnik. Azonban e szokatlanság miatt nagy jelentőségű, hisz közös elmélkedésre hívva segíti azokat az embereket, akik saját szakterületükön eddig külön-külön ismerkedtek a környezeti nevelés jelentőségével, módszereivel és hajlandók mindezt közös érdekként kezelve, egymásnak a maguk szakzsargonjait „lefordítva” hatékonyabbá tenni.

2002. tavaszán ismét indítjuk a továbbképzést, hasonló feltételekkel, tavaszi és őszi megvalósítással. Az érdeklődőket nagy szeretettel várjuk.

Bihariné dr. Krekó Ilona

Öko-Fórum Alapítvány

Dósa Gyula

OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály

Fotó: **Varga Tamás**

Elkészült a Bakonyi Erdészeti és Faipari Rt. balatoncsicsói erdei iskola tanépülete. A hároméves beruházás várhatóan 2003-ban fejeződik be. A Monostorapáti Erdészeti területén épülő oktatási központ szálláshelyiséget is teremt a tanulóknak

A nagyméretű külszíni lignitbányák meddőhányóinak erdészeti újrahasznosítása a Mátraalján

Az ecsédi és a visontai meddőhányókon 1972 óta folytatnak erdőtelepítéseket. Mindkét terület olyan övezetben fekszik, ahol az erdőklíma fokozatosan erdős-sztyepp klímába megy át, tehát a termőhelyi viszonyok, ha nem is nagyon kedvezőek, de még lehetővé teszik erdőállományok létesítését.

A bányaművelés megkezdése előtt szántóföldi és kertészeti (főleg szőlő) kultúrák uralták a területet, csak elszórtan található a térségben néhány erdőfolt, azok is inkább kultúrerdők (akácosok, nemes nyárasok). A rekultiváció során mégis aránylag nagy területeket erdősítettek be. Ennek okát abban látom, hogy az erdészeti újrahasznosítás a legkevésbé költséges, a talajélet megindításához kedvező hatású, a kevésbé művelhető felületek (rézsűk, keskeny teraszok) hasznosítására jószerint egyedül lehetséges módszer, jól megköti a laza talajú lejtőket, és mindezek mellett esztétikai, valamint környezetvédő szerepe is jelentős.

A hányókra telepített erdők elsődleges rendeltetése várhatóan a jövőben sem a fatermesztés, hanem a védelem, de az állományok megválasztásánál a várható fatermésre is figyelemmel kell lennünk.

Az egyes fajok százalékos megoszlása az ecsédi meddőhányón (109,6 ha):

Erdeifenyő	52,63%
Akác	17,17%
Hegyi juhar	14,55%
Feketefenyő	6,49%
Óriás nyár	3,97%
Vörösfenyő	3,42%
Szürke nyár	1,12%
Kései meggy	0,49%
Turkesztáni szil	0,15%

Az egyes fajok területi megoszlása a visontai meddőhányón (124,3 ha):

Akác	49,96%
Óriás nyár	29,88%
Olasz nyár	14,24%
Hegyi juhar	1,30%
Erdeifenyő	1,10%
Turkesztáni szil	0,87%
Feketefenyő	0,64%
Keskenylevelű ezüstfa	0,63%
Nyírfa	0,58%
Vörösfenyő	0,41%
Ezüst juhar	0,14%
Keleti platán	0,07%
Ezüst hárs	0,07%
Amerikai kőris	0,07%
Japán akác	0,04%

A visontai fafajösszetétel gazdagabb. Az ecsédi hányókon dominálnak a fe-

nyők (62,54%), a visontain a lombosok (97,85%). Az ecsédi főfafaj az erdei fenyő (52,63%), Visontán az akác (49,96%). A visontai hányófásításban a nemes nyárasok jelentős mértékben szerepelnek (44,12%), a fenyők viszont alig (2,15%) találhatók meg.

A csaknem három évtizede (1972-ben) elkezdett hányófásítás teljes területére kiterjedő vizsgálataim alapján megállapítottam, hogy a fajok kiválasztására az eddigieknél lényegesen nagyobb figyelmet kell fordítani. Elsősorban a pionír lombos fajok alkalmazása bizonyult sikeresnek és felkarolandó a környező táj szárazságtűrő őshonos fajtái.

A nagy területű monokultúrás faállo-

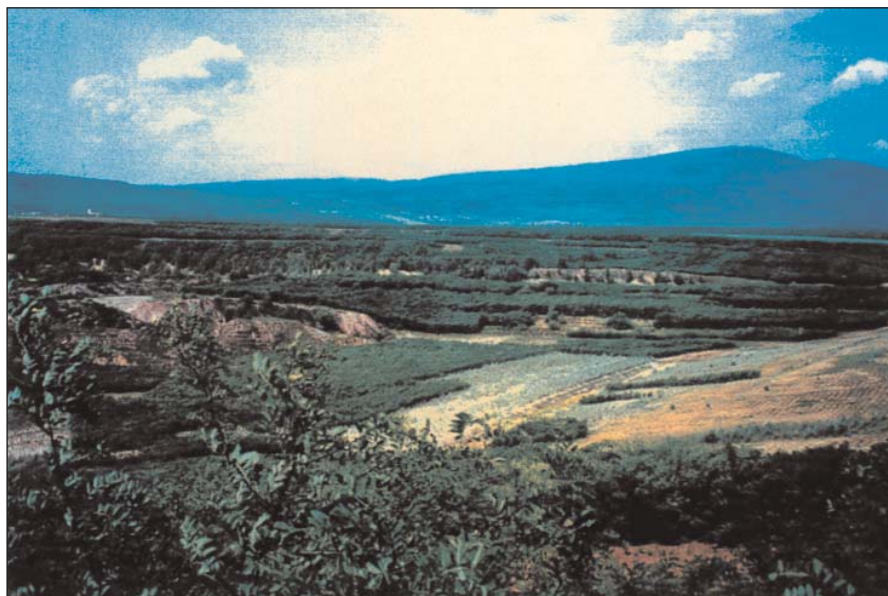
mányok telepítése nem bizonyult célszerűnek. Ez nemcsak a fenyőállományokra, hanem az akácállományokra is vonatkozik. A fenyőféléknek továbbra is helyük van a hányófásításban, de csak elegyes állományokban, csoportos vagy sávos elegyítésben. A fenyők a lombos faállományok elegyfajaként alkalmazandók.

A hányófásításban a termőhely kedvezőtlen volta miatt a nemes nyárasok telepítése nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

A fatermő képességet néhány jelentősebb fajnál vizsgáltam. Ecséden az igen nagy területi részaránnyal szereplő erdei fenyő 5., 8. és 9. fatermési fokú az egyes erdőrészek adatait illetően, míg a feketefenyő a 6., 7. és 8. fatermési fokot érte el.

Szakmai meglepetés a vörösfenyő, hiszen fatermési foka: 9., 10., 11. és 14. A lombos fajok közül az akácot, a hegyi juhart és az óriás nyárat vizsgáltam. Az akác viszonylag jelentős területi részaránnyal szerepel, ám az erdőrészekben található állományainak fatermési foka csupán 7. Ez azt bizonyítja, hogy szinte alig reagál a termőhely változataira, illetve az teljes mértékben kedvezőtlen számára, hiszen a talaj kötöttségét (különösen a levegőtleniséget) nem kedveli. Két szempont-

ból azonban mégis javasolható a jövőben a hányófásításoknál: jó a talajmegkötő képessége és kiváló a sarjadzóképessége (felújíthatósága). A hegyi juhar ugyan elegyfa, azonban mégis kedvező adatokat kaptam és ez bátoríthatja a szakmát szélesebb körű alkalmazására. Külön kiemelem, hogy faállományai 9., 10., 11. és 14. fatermési fokúak. Az óriás nyár csupán 7. fatermési fokú.

A visontai meddőhányón is a fenti fajokot vizsgáltam, kizárólag az összehasonlíthatóság érdekében. Igaz ugyan, hogy a két (ecsédi és visontai) hányót teljesen azonos időben, 1972-től fásították, azonban az ecsédi hányón az akkori termelőszövetkezet erdősített, míg a visontai külső hányón az akkori rekultivációs üzem tevékenykedett. Az utóbbi helyen különösen szorgalmazták az óriás nyárat és az akácot, a fenyőket csupán elegyfaaként, igen kis területi részarányal alkalmazták. A fenyők közül az erdeifenyő a 9., a feketefenyő a 3. és 8., míg a vörösfenyő a 15. fatermési fokú. A két hányó közel azonos szempont szerinti vizsgálati eredményt érten.

A lombos fajok fatermési adatai gyakorlatilag megismétlik az ecsédi hányón mért értékeket. A hegyi juhar ugyan itt is elegyfa, a gyenge termőhely ellenére fatermési foka 8., 13. és 15. Ez is bizonyítja, hogy a jövőben nagyobb mértékben alkalmazhatjuk hányófásítások elegyfájaként. Az óriás nyár hasonlóan „szerepel” ezen a hányón is, mint az ecsédin. A külső hányó meredek rézsűire telepített állományai kivétel nélkül záródáshiányosak, betegek, kényszer-véghasználatuk halaszthatatlan.

Ahol a hányófásításokat a technikai rekultiváció után azonnal megkezdték, a faállományok fejlődése egyenletesebb, ez annak következménye, hogy a gyomosodás még semmilyen konkurenciát nem jelentett, hiszen a roncsolt talaj sterilnek volt tekinthető. A talaj suvadása előfordult ugyan, de nem okozott számottevő kárt.

A faállományok növekedésének értékelése bizonyította, hogy a hányófásításokban fatermesztési célkitűzés, a fatermelési rendeltetés irreális, mivel a záródáshiányos, fejlődésükben visszamaradt fák a sem mennyiségi, sem minőségi vonatkozásban nem megfelelő faanyag ára nem fedezi a gazdálkodás költségeit. Az itt létesített erdők materiális értékei csupán költségcsökkentő hatásúak, sokkal inkább előtérbe kerül a környezetvédelmi és a rekreációs funkció, ezért a fa- és cserjefajok kiválasztásánál elsősorban azokat kell figyelembe venni, melyek tápanyagszegény talajon szélsőségesen száraz viszonyok között is aránylag jól díszlenek.

A megfelelő talajvédő hatás mielőbbi elérésére kell törekedni.

Az ültetésre, telepítésre tervezett fás növényekkel szemben támasztott követelmények:

- fokozott szárazságtűrés,
- sűrű, mélyreható gyökérzet,
- jó sarjadzóképesség (regenerálódás),
- hosszú élettartam,
- kedvező díszítő, dekoratív hatás.

Vizsgálataim alapján nagyobb figyelmet kell a jövőben fordítani a juharfélékre, a kőrisekre, a vadgyümölcsökre, a hársakra, a nyírré, míg a fenyők közül a 200 métert meghaladó tengersizint fe-

letti magasságú területeken a vörösfenyőre.

Nemes nyárok telepítését nem javaslom, mert csekély fatermést adnak, nem védik a talajt és felújításuk csak mesterségesen oldható meg. Hányók rézsűjén a felújításuk csak kézi erővel történhet, ezért sem ajánlott a telepítésük.

Az erdősítést kifejezetten az erre a célra nevelt burkolt gyökérzetű csemétékkel szükséges elvégezni. Javasolom erre a célra tőzegcserepek alkalmazását, mivel ezek önmagukban is tápanyagot szolgáltatnak a növények részére.

A fajokot szórtan, csoportosan, vagy sávszerűen elegyítsük, a tömbös, nagy területű monokultúrák foltok kerülendők a minél eredményesebb felújíthatóság szempontjai alapján is.

Hosszú távú (28 éves) és széles körű vizsgálataim bizonyítékkul szolgálnak arra, hogy még a meddőhányók igen szélsőségesen kedvezőtlen viszonyai között is lehetséges – sőt feltétlenül szükséges – erdőgazdálkodást folytatni.

Az eddigi nagyrészt monokultúrák, néhány fajfaj erdőtelepítésekről le kell mondani. Igen figyelemre méltóan pozitív eredményt adó fajok: juharfélék, vörösfenyő, kőrisek, hársak, nyír. Ugyanakkor a hazai őshonos fajfajaink egyáltalán nem, vagy csak igen kismértékben találhatók meg a meddőhányók jelenleg álló erdősítéseiben. A molyhos tölgy, a csertölgy, sőt a kocsányos tölgy is feltétlenül figyelembe veendő az arra alkalmas termőhelyeken.

A fajfajokon kívül nagyobb figyelmet kell fordítani a cserjék alkalmazására, ez különösen talajvédelmi szempontból indokolt. A cserjék dús, szétterülő gyökérzetükkel igen rövid idő alatt jól szolgálják a talaj megkötését. Emellett jelentős az állatuk megjelenített esztétikai hatás is.

Külső hányók rekultiválása során a cserjék elhelyezésére nagy gondot kell fordítani. A legmegfelelőbb talajvédő és esztétikai hatást akkor fejtik ki, ha az erdőszegélyre sávszerűen történik az ültetésük.

Forrásmunkák:

- Gruber I. – Koloszárs J.: Mémökből és melioráció I-II. Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Kar. Kézirat. Sopron, 1992. p. 94-100.
- Krisztián J.: Rekultiváció. MTA tanulmány. GATE Kompoli Kutató Intézete, 1991., p. 12-14.
- Krisztián J.: Rekultiváció. Tantárgyi Jegyzet. Gyöngyös, 1997., p. 15-25.
- Márkus L. – Mészáros K.: Erdőérték-számítás. Az erdőértékelés alapjai. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó. Bp. 2000., p. 81-82.
- Sántha A.: Környezetgazdálkodás. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1996., p. 114-115.

Immár hagyomány lett az újságíró-találkozó

Ezúttal a Mecseki Erdészeti Rt. adott otthont az öt évvel ezelőtt kezdeményezett újságíró-találkozóknak.

Nem hiszem, hogy tévedek, ha leírom, hogy soha még akkora publicitása nem volt az erdészszakmának, mint ebben az évben. Az írott sajtóban megjelent erdészeti témájú cikkekről az „Observer” médiafigyelő jóvoltából olykor többméteres papírnyelvvel fogad a szerkesztőségi faxgép. A rádióban volt olyan hét, hogy négy-öt interjú tudósítás, beszámoló hangzott el szorosán vett szakmai témákban. S aki megszállott kapcsolgatója és nézője a képernyőnek, szintén elcsíphetett egy-egy erdésznyilatkozatot. Mint legutóbb a TV1-en *Kollwintz Ödön* életútját, szakmai tisztességét bemutató félórás műsort, melyet a Millenniumi Mesék sorozatban „Lombokon át fel a csilla-

gokig” címen sugároztak. E megszapordított műsoridőnek és fleckmennységeknek minden bizonnyal indukálója az éves találkozó. (Persze ne hallgassuk el, hogy az ÁESZ alkalmazásában dolgozó *Zétényi Zoltán* erdőmérnök-újságíró sajtótevékenysége is remekül lendített az évtizedekig e témában kullogó ügyön.)

A mecsekiek az árpádtetői Erdei Iskola bemutatásával kezdtek, majd a Mecsekben látható hatalmas külszíni fejtés az erdőn ejtette seb rekultivációjának nehézségeiről beszélt *Papp Tivadar*. Esmélhettek a jelenlévő újságírók, hogy a tarvágás unos-untalan emlegetett „erdőirtás” kismiska téma a külszíni fejtés pusztításához képest. Az üdülőerdei tevékenységről *Papp Kálmán* erdészetigazgató tartott tájékoztatót. *Szőnyi János*, a Kárászi Erdészet

igazgatója Márévár helyreállított ódon falai között nyilatkozott az erdészek szerepéről, a közjóléti tevékenység fontosságáról. Kisújánya határában valóságos mikrofonerdő előtt nyilatkoztak a vendéglátók a kísérletként bevezetendő erdőnevelési feladatokról. A pusztabányai ősi üvegkuta rekonstrukciója (a mecseki Vándorgyűlésen résztvevők bizonyára emlékeznek rá) végképp meggyőzte a jelenlévő sajtóképviseelőket, hogy az erdészeket sokkal komolyabban kell venni, mint eddig tették. Azzal váltunk el a második nap délutánján, hogy konkurenciára való tekintet nélkül sajtókörökben terjesztik a rendezvény „témagazdagságát”, és remélhetően jövőre még többen leszünk az immár tavaszi és őszi rendezvényen. Úgy legyen!

Pápai Gábor

A résztvevők csoportja

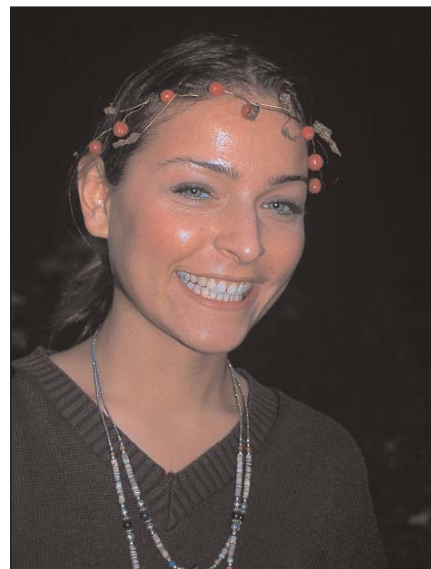
Nagy Emese mondatlese

Papp Kálmán Berecz Béla mikrofonja előtt

Kismartoni János munkában

Az ős rubingyöngyei

Erdészzhölgyek találkozója

Jó napjuk volt a kecskeméti férfiaknak szeptember hatodikán. Láthatták a város nevezetességeit szemlélő, majd száz csinos erdészzhölgyet. Az idén a KEFAG Rt. adott otthont a találkozóknak. A városnézés után már majdnem őszi pompában láthattuk az erdészek által létesített arborétumot, mely egyre népszerűbb a városlakók között is. Büszkék lehetünk kecskeméti kollégáinkra és mindazokra, akik a sivár homokon pár esztendő alatt valóságos zöld ékszerdobozt hoztak létre.

Kiss Béla vezérigazgató-helyettes köszöntője után Bognár Gábor, Göbölös Antal és dr. Almási János kalauzolta a hölgyeket. A környék számtalan vendéglátó lehetőségéből egy megszállott fafaragó tanyáját (Géró tanya) kereste fel a csapat. A mini szabadtéri színpadon zenés műsor, kisüsti pálinka és hagymás zsíroskenyér együttese szórakoztatta a vendégeket.

A Bugaci Csárdában a szakácsok nem hazudták meg a csárda hírét. A

zenészek hiába húzták a talpalávalót. Sajnos most is kevés volt a férfiember, így csak Emerling Gáborné és Sir Taki ropták egy szám erejéig. (Javasolom, hogy a legközelebbi találkozóra táncoslábú erdészfiúkat kell demokratikus úton kivezényelni.)

Másnap Káldy József elnök és Horváth László köszöntője után dr. Bondor Antal, az rt. igazgatóságának elnöke tartott előadást, majd bepillantunk a bugaci ősborkásba, ahol Lendvai Mária tájékoztatót a térség erdészeti és természetvédelmi helyzetéről. Sódar Pál vezérigazgató reményét fejezte ki, hogy jól érezte magát a társaság, és ezt bizony tehetné, mert ismét elmondhatjuk, hogy kitűnő rendezvény volt, mint ahogy a fényképek is bizonyítják.

Pápai Gábor

Névadó ünnep Kálnokon

Bedő Albert, az egyik legnagyobb magyar erdész végakarátának megfelelően Székelyföldön, Kálnokon nyugszik. Egyszerű sírja a kálnoki unitárius temetőben, a műemlék templom és a XVI. századi fa harangláb közelében található. Kálnok (Calnic) ma egy apró, közel 500 lelket számláló kis település Sepsiszentgyörgy közelében.

A település lakói nagyon büszkék Kálnoki Bedő Albertra, aki településük-ről elszármazva tudományos és politikai téren is a legtöbbre vitte. Ennek megfelelően igyekeznek Bedő Albert emlékét megőrizni, ápolni. Az 1989-es forradalom után nem sokkal már utcát neveztek el Bedőről.

2001. szeptember 29. ismét egy jeles nap Kálnok történetében. A helyi általános iskola ezen a napon vette fel dr. Bedő Albert nevét.

Az iskola udvarán 10 órakor vette kezdetét a bensőséges ünnepség. Először *Téglás Enikő* iskolaigazgató köszöntötte az ünneplőket, a Polgármesteri Hivatal képviselőit, a meghívott hazai és magyar vendégeket, az iskola egykori és jelenlegi tanárait, diákjait. Majd *Prezsmér Imola*, a Kovászna megyei Tanfelügyelőség szakfelügyelője, Kálnok szülőtte tartott ünnepi beszédet, illetve leplezte le az iskola homlokzatán a kétnyelvű emléktáblát. Ezt követően *Orbán Fitori Dezső* unitárius lelkész méltatta Bedő Albert életútját. Hangsúlyozta, hogy a kálnoki gyermekeknek is szükségük van olyan helyi példaképekre, akikre büszkék lehetnek, akiknek példája örök életükben a szemük előtt lebeghet, erőt adva életükhöz.

Az emlékbeszédek után a sepsikőrőspataki gróf Kálnoki Ludmilla Általános Iskola énekkara adott megható műsort *Elekes Szántó Judit* tanárnő vezetésével. Az erdélyi környezetben a sok szép dal közül könnyeket csalt szemünkbe a Honfoglalás című film betétdala. Majd az iskola diákjai virágokkal emlékeztek Bedő Albertra.

Ezt követően *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatal elnöke, mint Bedő Albert kései hivatali utóda, köszöntötte az iskolát, méltatva az iskola névadóját. Ezután az ásothalmi Bedő Albert Erdészeti Szakiskola és Kollégium igazgató-nője gratulált az iskola igazgatónőjének, átadva ajándékait. Beszédében az iskola rövid történetén keresztül emlékezett meg Bedő Albertről, aki jelentős szerepet vállalt az iskola alapításában. Beszédét

Petőházi Gábor, akkori földművelésügyi miniszterhelyettes 1961-es gondolataival zárta, amikor engedélyezték az ásványi iskolának a Bedő Albert név viselését, ugyanezt kívánva a kálnoki iskolának: „Az iskola dolgozói és tanulói tekintsék példaképüknek a névadót és további munkájukat az iskola névadójához méltó lelkesedéssel végezzék.”

A program végén könnyezve énekeltek el a székely himnuszt.

Ezt követően az ünneplő tömeg átvonult az unitárius templomba, ahol ökumenikus istentisztelet zajlott. Előbb *Orbán Fitori Dezső* unitárius lelkész be-

szélt, megemlékezve az unitárius Bedő Albertről. Majd *Gödri Miklós Szabolcs* fiatal református lelkész igehirdetése következett. Ennek alapigéjéül Pál apostol Tituszhoz írt levele 2. részének 7. bekezdését választotta: „Minden dologban magadat add nemes tettek példaképeül, a tudományban a romlatlanságot és a méltóságot mutatva.” Az istentisztelet után a sepsikőröspataki általános iskola ének-kara adott gyönyörű műsort.

Bedő Albert sírjánál *Orbán Fitori Dezső* unitárius lelkész rövid beszédét követően az emlékezés koszorúit helyezték el a megjelentek.

Befejezésül *Téglás Enikő* igazgatónő emlékbeszédének szívszorító idézetét szeretném leírni: „A kopjafa a megmaradás jelképe, gyökereivel a múltba nyúlik, az elődökhöz, míg díszével az élőkhez, az utódokhoz szól, a megmaradás és az ittmaradás szavával, amire most talán a legnagyobb szükség van a világnak ezen a maréknyi táján. Minden kopjafa legyen felkiáltójel az élet továbbvitelére, az életre, mely a mélyben nyugvók csókjaiból nyílt.”

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó

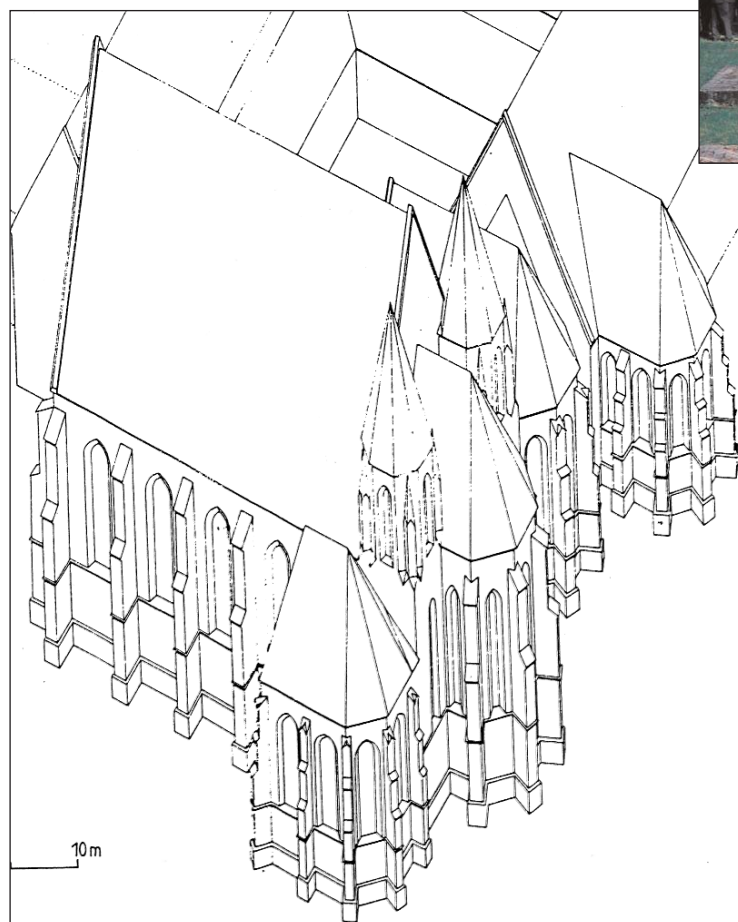
Fotó: **Andrés Pál**

A budaszentlôrinczi Pálos kolostor romjainak felújítása

A budapesti erdészet a nyár elején az FVM Erdészeti Hivatalának hathatós anyagi támogatásával hozta rendbe az 1300 tájékan épített kolostor mára megmaradt alapjainak romjait. A felújítás érintette a környéket is, így az erdészet épülete felől közelítők hangulatos falépcsőkön juthatnak a romhoz.

Az egyhajós sokszög záródású templom szentélye valószínűleg három sza-

bályos szakaszú bordás keresztboltozatot kapott. A templom nyugati zárófala ferde volt. A templomhoz északról csatlakozott a kerengő, mely téglalap alakú volt, mégpedig

úgy, hogy a keleti és a nyugati volt a hosszabbik oldala. A 10x15 méteres udvart 2,2 méter széles kerengőfolyosó fogta közre. A keleti oldalon található káptalanteremhez keletről két szakaszos, bordás keresztboltozatú perjeli kápolna csatlakozott. A kolostort vagy annak egy részét kerítőfal vette körül.

A XV. század nyolcvanas éveiben délről oldalkápolnát építettek a háromhajós templomhoz. A Remete Szent Pál ereklyekápolnát átépítik, melynek szentélye a nyolcszög öt oldalával záródó lesz. 1486-ra a Szent Pál tiszteletére épített kápolna az ablakokig elkészült, de az építkezést csak 1492-ben fejezteti be *Tbarispán Albert* budai várnagy. A kerengő átépítése is ugyanebben az időben történhetett.

Szeptember 29-én hangulatos esküvőt láthatott a kora délután arra sétáló. Az ifjú pár a hatalmas bükkfák lombárája alatt esküdött örök hűséget egymásnak.

Pápai Gábor

Három nap a szlavón tölgyek birodalmában

2001. április 11–13. között egy 11 fős erdészársaság szakmai tanulmányúton vett részt Kelet-Szlavóniában, Horvátországban a Vinkovci Erdőgazgatóság (Uprava Suma Vinkovci) területén. Az érdeklődés fókuszpontjában az Európa-szerte jól ismert szlavón tölgy állt. A tanulmányút programja e faj faj köré csoportosult: betekintést nyertünk a szlavón tölgy természetes erdőállományaiba, a felújítás módozataiba, a szaporítás lehetőségeibe, valamint a faj földolgozásának lépéseibe egyaránt. A tanulmányút lehetőséget biztosított továbbá a horvát–magyar erdészeti együttműködés jövőbeli föllendítésére is.

Felújítás, nevelés

A szlavón tölgyesek felújítását és nevelését több erdészeti területén, több erdőrészletben is tanulmányoztuk. Az ott szerzett tapasztalatokat összegző technológiai leírást ezúton adjuk közlé:

- 1 és 5 éves kor között lisztharmat ellen permetezés Rubigánnal. Májusban szisztematikusan, továbbiakban fertőzésveszélytől függően. Lágyszárúak, szeder és akác ellen vegyszerezés és tuskók bekenése Cidokor nevű gyomirtóval, a tölgy levelének lehullása után. Szükség szerint pótlás makkal vagy csemetével.

- 6–10 éves kor között ápolás. 60–80 méterenként nyomok készítése szárzúzóval, a nyomok között a tölgyet túlnövő fajok (akác, gyertyán, mezei juhar) visszaszorítása.

- 10–20 éves kor között tisztítás. A második koronaszintben minden faj megahagyandó (még az akác is).

- 20–40 éves kor között 2 törzskiválasztó gyérítés, 15–20 m³/ha eréllyel.

- 40–120 éves kor között 2 növedékfokozó gyérítés, 20–30 m³/ha eréllyel.

- Véghasználati kor 120–160 év között: 1 előkészítő bontás 30–45%-os eréllyel, a legjobb genetikai adottságú tölgygyedek meghagyásával, az összes elegy faj kitermelésével, az aljnövényzet szárzúzója.

- Véghasználati korban fontos a talaj nádum állapotban tartása. Újulat esetén a tölgy lombhullása után, egyébként év közben is szükséges a vegyszerezés, illetve az akácuskók bekenése Cidokorral.

- Ha az előkészítő bontást követően 5 évig nem jelenik meg, vagy nem elégséges az újulat, maximum 0,6 t/ha makk vetése szükséges a tölgy lombhullatását megelőzően a nádum talaj felszínére műtrágyaszóróval vagy teherautóról lapáttal kiszórva.

- Az előkészítő bontás után maximum 5 évvel a végvágást el kell végezni, a vágástakarítást pedig azért szükséges elvégezni, hogy a későbbi vegyszerezéseket végző gépek számára járható legyen a terület.

– Vadkárrel nem számolnak, ezért vadvédelmi kerítéseket sem építenek.

Magtermő állomány, plantázs

A szlavón tölgyek genetikai potenciáljának megőrzése szempontjából nagyon fontos a Loze-i magtermő állomány. Ez a terület a Sumarije Otokhoz (Otoki Erdészeti) tartozik. Az erdészeti 11 200 ha területen gazdálkodik, 120 dolgozóval. Az évi fakitermelés 80 000 m³. A Loze névre keresztelt magtermő terület 145 éves állomány. A területen a szlavón tölgyek elérik a 40 métert és a 62 cm-es mellmagassági átmérőt. Egy hektárra 62 db SZT jut, melyekre a 6–7 m³-es nagyság a jellemző. A terület kutatási objektum is egyben: a zágrábi erdészeti egyetem rendszeres monitoring tevékenységet folytat az állományban.

A következő programpont szorosan kötődött a magtermő állományhoz, ugyanis egy frissen telepített szlavón tölgy plantázsba vezetett utunk. A Loze-i magtermő állomány 58 későn fakadó egyedéről (58 klón) vettek oltóaglyat, és ezeket 1500 egyedre oltották rá, amelyeket 8x10 m-es hálózathoz telepítettek a plantázsba. Minden klón el van különítve, sorszámmal be van azonosítva és évről évre méréseket végeznek rajtuk.

A tanulmányút eredményei

- A horvát erdészeti képviselői prospektust kaptak az Egererdő Rt.-ről, illetve a térség kultúráját bemutató kiadványokból. Ezekkel is igyekeztünk a magyar erdőgazdálkodás, a térség jó hírnevét öregbíteni.

- Hasznos kapcsolatépítést jelent továbbá a magyar erdészeti oktatás számára is a tanulmányút: közös együttműködési szándékról született szóbeli megállapodás a Vadas Jenő Erdészeti Középiskola és a Vinkovci Erdészeti Középiskola között.

- A szlavón tölgy természetes felújításának, szaporításának, feldolgozásának megismerése, tanulmányozása.

- Betekintés a horvát nemzeti erdészeti vállalat (holding), Hrvatske Sume működésébe.

- Távlati célok között szerepelhet egy-egy projekt esetén az európai együttműködési lehetőség is.

További részletek a horvát erdőgazdálkodásról az Interneten:

- www.hrsr.hr
- www.fao.org/forestry

Kép és szöveg: **Hegedűs Attila**

Magánerdősök Somogyszobon

Az Országos Erdészeti Egyesület Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa soron következő ülését 2001. október 9-10-én Somogyszobon tartotta a Mocz és Társa Kft. somogyszobi magánerdészeténél. A rendezvényen megjelent Dr. Péti Miklós az OEE magánerdőért felelős alelnöke, Farkas László a Pártoló Tagi Tanács elnöke, dr. Horváth Béla egyetemi tanár, Nádas József igazgató, az Állami Erdészeti Szolgálat Kaposvári Igazgatóságától, Lieszkovszky Géza, Horváth János erdőfelügyelők, Telegdy Pál a MEGOSZ elnöke, Répászky Miklós az OEE erdőszaktikus alelnöke, Ormos Balázs az OEE főtitkára, a pártoló tagi tanács tagjai: Tóth Gábor, Tóth Szabolcs és Társa Bt., Szűcs István Felsőnyirád EBT., Bognár Tibor, Bognár Tiborné Kajárpérc, Szabó Vendel, Szabó Vendelné Mórchida, Mesics Ferenc Nemesmedves, Jeszenszki András, Jeszenszki Andrásné, Napkori Erdőgazdák Szövetkezete, Markó Lászlóné dr. (a Pártoló Tagi Tanács titkárhelyettese) Hajagi Véderdő EBT., Faludi Sándor Mohács, Farkas László FE-CO

Kft., Könnyű István Könnyű EBT., Molnár László Poplár 97. Erd. Kft., Nagy Miklós Mester Hajag EBT., Jozwiak Bernard, Győrvári László Taxus Bt., Tóth István Csurgó, Szalczér Antal (a Pártoló Tagi Tanács alelnöke) SILVICZA Erd. Kft., Mocz András (a Pártoló Tagi Tanács titkára), Moczné Szabó Erika, Hilmer Ferenc, Almási Gábor, Mocz és Társa Kft.

A rendezvény célja a magántulajdonba került erdőterületek gazdálkodói háttérnek segítségével összegyűjtött információk megvitatása az érvényben lévő törvényi háttér ismeretében. Másik nagyon fontos napirendi pont volt a Belső Somogyi Homokvidék magánerdőgazdálkodásának terepi bemutatója.

A délelőtti előadások keretében elsőként,

mint házigazda a Mocz és Társa Kft. mutatkozott be. Mocz András erdőmérnök, ügyvezető elmondta, hogy a családi vállalkozás 1996-ban alakult, elsődleges tevékenysége erdőgazdálkodás, erdőgazdálkodási szolgáltatás. Kiegészítő ágazatként működik a mezőgazdaság és a kertészet. Nagyon fontos tevékenysége az erdőszaktikus integrátori tevékenység, amelynek kifejező megjelenítése a magánerdészet, ahol mintegy 5300 ha terület erdőszaktikus és kereskedelmi koordinációját végzi.

Tóth István az Állami Erdészeti Szolgálat Kaposvári Igazgatóság igazgatója Somogy megye magánerdő-gazdálkodásának egészéről adott pontos képet az itt megjelenteknek. Előadásának egyik legfontosabb eleme a kárpótlás és a részaránytulajdon-kiadások elhúzóda miatt még rendezetlen területek mielőbbi gazdálkodásba vonásának ismertetése. Elismerően nyilatkozott az erdőszaktikus integrátori központok – magánerdészetek – működéséről és ezek támogatásáról.

A somogyszobi tanácskozás után a Mocz és Társa Kft. és Tóth István vállalkozó területein terepi bemutatkozó következett. A Segesd 48/B erdőrészletben 2 éves kocsányos tölgy célállományú folyamatban lévő erdőszaktikus tekin-tettünk meg, amelynek jelenlegi állapota alapján van esély az 5 éves korban történő befejezésre. A Segesd 48 A erdőrészletben növedékfokozó gyérítés folyt, ahol a tölgy és cser arányának javítása és az optimális tőszám beállítása volt a cél.

A következő bemutató helyen, Somogyszobon, 16,3 hektáros, 3 éves befejezésre tervezett tölgy célállományú erdőtelepítést láthattunk, ahol kísérleti jelleggel 0,8 hektáron Atlasz-cédrus került telepítésre. A két erdősités színhe-lyén megvitatásra kerültek a vad elleni védekezés és a védekezés költségeinek kérdései. Szó esett a vad károsításán kí-vüli gazdálkodást nehezítő és akadályo-zó elemekről, elsősorban a cserebogár pajorjának károsításáról és a rendelke-zésre álló védekezési módokról.

A Somogyszobon elköltött kiváló ebéd után a terepi program Szentá és Csurgó község határában folytatódott, ahol mintegy 250 hektár tölgy célállo-

mányú erdőtelepítést járhattunk be, ahol a résztvevők ragyogó napsütésben elismerésüket fejezték ki az elvégzett munkák láttán.

A kaszói vendégházakban történt szállásfoglalás után a vacsora és az azt követő baráti beszélgetés a Kaszó Rt. vadászházában folytatódott. A megszo-kott kiscsoportos társalgások helyett ér-demi tanácskozás alakult ki a résztve-vők felkészült hozzászólásaiból. Dr. Horváth Béla egyetemi tanár, Magyar-ország jelenlegi erdészeti gépesítésé-nek fejlesztéséről, gépbeszerzési lehe-tőségeiről, az érvényben lévő és terve-zett gépvásárlási támogatásokról adott információt.

A hozzászólások a magyar erdőgaz-dálkodás, elsősorban a magánerdő-gazdálkodás problémaköreit érintették a tő melletti feladatoktól a törvényho-zásig.

Az éjszakába nyúló viták után, más-nap felüdülést jelentett a kisvasúttal va-ló erdei utazás, a Baláta-ősláp megte-kingtése.

A kultúrprogram után a Mocz és Társa Kft. irodaépületében folytatódott a ta-nácskozás, ahol ajánlás született a ma-gánerdő-gazdálkodás megerősödését, működőképességének javítását szolgáló feladatokról, amely a Magánerdő Gaz-dálkodók Országos Szövetsége program-jával összecseng és amelyet remélhetően a mezőgazdasági kormányzat támogat.

Mocz András

titkár

Fotó: **Ormos Balázs**

A következőkben közöljük a tanács-kozás alkalmával elfogadott állásfoglalást:

ÁLLÁSFOGLALÁS

az Országos Erdészeti Egyesület Ma-gán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Ta-nácsának 2001. október 9-10-i Kaszópusztá-Somogyszobi kihelyezett üléséről.

I. Az elmúlt évek gazdálkodási ta-pasztalatai alapján célszerű volna a magánerdő-gazdálkodást érintő jogszabályok és a természeti erőfor-

a Magyar Tudomány Napja
alkalmából

DR. HORVÁTH LÁSZLÓ EMLÉKÜLÉS-t rendeztek Bugacon.

Előadások:

Szeverényi István nyugállományú erdészvezető – A pá-lyatárs emlékezik dr. Horváth László erdészvezetőre.

Dr. Molnár Sándor egyetemi tanár – A homoki fehérynár tulajdonságai – összefüggésben dr. Horváth László munkás-ságával.

Dr. Szodfridt István egyetemi tanár levele – „In Memoriam”, ismerteti *dr. Göbölös Antal* igazgató.

Dr. Lett Béla egyetemi tanár – Az alföldi erdősitések öko-nómiája.

Dr. Barna Tamás ESZTK vezető – Gondolatok az Alföld fásításáról.

Majd *Pápai Gábor* szavalata után emléktáblát avattak.

Avató beszédet mondott *dr. Bondor Antal*.

Az emléktábla megkoszorúzása után *Sódar Pál* vezérigaz-gató és *Bognár Gábor* helyi csoport titkár fogadást adtak a Bucka Hotelben.

rásokra vonatkozó törvénycsomag (1996. évi LIII., LIV., LV. törvények) és a hozzájuk kapcsolódó végrehajtási rendeletek módosítása.

I/1. Figyelembe kell venni a kialakuló magánerdő-gazdálkodás sajátosságait, üzemmagnagyságát a pénzügyi elszámolás, a hatósági eljárási rend, az erdőgazdálkodási és természetvédelmi kötelezettségek területén.

I/2. Az OEE Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa felajánlja szakmai segítségét és együttműködését az illetékes törvényalkotóknak a társadalmi érdekeket és a magánerdőgazdálkodók érdekeit egyaránt szolgáló szakmai módosító indítványok kidolgozásában.

I/3. A rendezetlen gazdálkodói viszonyú erdőterületek csökkentése érdekében szorgalmazni kell az elaprózódott, tört aranykorona értékű, a tulajdonos számára már érdektelen erdőterületek birtokkoncentrációt célzó felvásárlását és megkönnyíteni ennek lehetőségét az erdőgazdálkodók és szervezeteik részére.

II. A magánerdő-gazdálkodás szakmai színvonalának fejlesztését nagy mértékben segíti az integrátori hálózat, ezért célszerű azt további támogatásban részesíteni a kiterjesztés érdekében.

II/1. Indokolt lenne, ha az elnevezés tükrözné az integráció szakmai célkitűzését, ezért helyesebb lenne a jövőben hivatalosan is a magánerdészet megnevezést alkalmazni az integrátori szervezetre.

II/2. A gyakorlatban bizonyítottan láttuk, hogy a magánerdészeti – integrációs központok működtetéséhez feltétlenül szükséges a megfelelő elhelyezés és az információs eszközrendszer biztosítása. Javasolja a Pártoló Tagi Tanács, hogy a központok elhelyezésére, épületeinek kialakítására, annak felszerelésére, megfelelő információs eszközök beszerzésére nyíljon pályázati úton elérhető támogatási lehetőség.

II/3. A magánerdő-gazdálkodás köztudottan tőkeszegényen indult, fejlődésének egyik sarkalatos kérdése a tőkehiány felszámolása. A magánerdészeti, integrátori központokon keresztül indokolt lenne vissza nem térítendő támogatásként a tőkebevitel a magánerdő-gazdálkodás működtetésére. Ezek a központok garantálnák a tőkebevitel szakmai és gazdasági hatékonyságát. A magánerdő-gazdálkodás társadalmi kötelezettségei és korlátozásai is indokoltá tennék a megindítást és fejlesztést szolgáló vissza nem térítendő tőkebevitelt.

tést szolgáló vissza nem térítendő tőkebevitelt.

III. A magánerdő-gazdálkodás igényli a hazai erdészeti gépgyártás fejlesztését különös tekintettel a jövőben főleg magánterületen megvalósuló erdőtelepítésekre, valamint a hegy- és dombvidéki területen a természetközeli erdőgazdálkodást támogató gépesítési lehetőségekre.

III/1. Javasoljuk az agrártámogatáson belül a gépesítési támogatások kiterjesztését az erdőápolást, erdőművelést szolgáló kisgépekre is (pl.: nyeles kőrfűrészek, gödörfűrők, keskeny sorközben is dolgozó, hegyvidéki viszonyok közt is alkalmazható talajelőkészítő és ápoló munkagépek, valamint az ezeket működtető erőgépekre).

III/2. A szakmailag felkészült erdészeti szolgáltatást végző vállalkozói csoportok kialakítása érdekében fontosnak tartjuk, hogy a gépvásárlási támogatásokat az erdészeti vállalkozók is igénybe vehessék (erdőművelő, fakitermelő gépekre és a motorfűrészekre vonatkozóan is). Csak így tud kialakulni az a korszerű gépparkkal rendelkező vállalkozói réteg, amely a magánerdészeteknél, integrátoroknál stabil munkalehetőségre számíthat és magas színvonalon, a magánerdészet szervezeti és szakmai kontrollja mellett elvégzi az erdőtulajdonosok erdőgazdálkodói feladatait.

III/3. A gázolaj-felhasználás támogatása mellett indokoltnak látszik az erdőápolásban, fakitermelésben igazoltan felhasznált motorbenzin útalap tartalmának bizonyos meghatározott mértékű kompenzációja.

IV. A szakmai információ terjesztése a magánerdő-gazdálkodás fejlesztésének egyik kulcskérdése.

IV/1. Fontosnak tartjuk ezért az Erdészeti Lapokban a már korábban is magánerdő-gazdálkodással foglalkozó rovatok bővítését és a terjedelem növelését szakmai cikkekkel, a gazdálkodás bemutatásával, a jó és rossz példák ismertetésével.

IV/2. A magánerdő-gazdálkodók örömmel fogadták az OEE „ÜTMUTATÓ magánerdőgazdálkodók részére” sorozatban kiadott füzetait. Javasoljuk, hogy az erdőgazdálkodók adózására vonatkozóan is jelentessenek meg mielőbb ilyen kiadványt.

IV/3. A magánerdő-gazdálkodást támogató fontos szakmai információ lenne az Állami Erdészeti Szolgálattal együttműködve az üzemtervi és hatósá-

gi munka útmutatóiból az erdőgazdálkodók részére készített olvasmányos ismertető anyag, mely a magánerdészet-integrátor és az erdőgazdálkodó munkáját egyaránt segítené.

IV/4. A felkészült magánerdészetek-integrátorok részére lehetővé kellene tenni a kezelésükre vonatkozó területre az Erdőállomány Adattárhoz való hozzáférést, mert ez az erdőgazdálkodók szakmai terveinek, pályázatainak elkészítését jelentékenyen segítené.

IV/5. A magánerdőben dolgozó erdész szakember felelőssége esetenként nagyobb, mint az állami apparátusban dolgozóé, hiszen a megbízók sok esetben nem szakemberek. A Pártoló Tagi Tanács szükségesnek tartaná, ha az OEE önállóan, vagy a MEGOSZ-szal közösen – megfelelő referenciák alapján – összeállítaná és folyamatosan gondozná azokat a szakembereknek, erdészeti vállalkozásoknak a listáját, akik a magánerdőgazdálkodóknak ajánlhatók a szakmai feladatok ellátására és kivitelezésére.

V. Az OEE Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa fontosnak tartja a magánerdő-gazdálkodók gazdasági érdekképviselési és civil szervezeteivel a kapcsolattartást és a kölcsönös információcserét. Különös tekintettel a Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetségére és a regionálisan működő szervezetekre.

Meggyőződésünk, hogy a szakmai és gazdasági érdekképviselési szervek megfelelő kapcsolattartás esetén eredményesen tudnak együttműködni a magánerdő-gazdálkodás fejlesztéséért és ezzel egyértelműen a társadalom érdekeit is szolgálják.

Somogyiszob, 2001. október 10.

Az OEE Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa nevében:

Farkas László sk.

elnök

Mocz András sk.

titkár

A *Nyék-Kurucles Egyesület* a Kulturális Örökség Napjai keretében a meghívottaknak bemutatta a Buda-Nyéki Vadászkastélyt. A bemutatót előadások és a Szent István és műve c. televíziós film vetítése követte.

Helyreigazító:

A novemberi lap 355. oldalán az aláírás helyesen: *Csonka Tibor* vezérigazgató.

A 369. oldal helyesen: *Dobay Pál*.

Közös erővel

Régóta várt és hiánypótló összejövetelre gyűltek egybe az Erdészeti Részvénytársaságok Public Relationnal foglalkozó kollégái. 2001. szeptember 26-án Budapesten, az Erdészeti Információs Központban a meghívott 22 részvénytársaság 8 képviselője érkezett meg a találkozóra. Öten jelentették még részvételi szándékukat, de egyéb elfoglaltságaik miatt végül is nem lehettek jelen. A többi helyen a kibocsátott meghívó valószínűleg nem jutott a megfelelő kolléga kezébe.

A jelenlévők közös elhatározást fogalmaztak meg, melyben az erdő- és vadgazdálkodás, az erdészek, erdőgazdaságok munkájának társadalmi elismertségét, az erdők közjóléti funkcióinak tudatosítását, a jelenleg elszigetelten folyó munkák összehangolását tűzték ki célul.

A helyzettüzeléssel kezdődő, egyetemes, hatékony erdészeti PR stratégia kidolgozásával együtt adatbankok létrehozása, sajtókapcsolatok fejlesztése, ápolása is az első fontos teendők közé tartozik.

A megjelentek egyhangúlag leszögezték, hogy nem a megfelelő szakmai szövetségek konkurenciájaként szeretnének munkálkodni, hanem az eddig mostohagyermekként kezelt erdészeti közönségkapcsolatok hatékony művelésével kívánnak célt érni.

A következő, az első találkozó óta ott-hon kidolgozott gondolatok feldolgozását és a továbblépést célzó összejövetel december elején lesz, amire az eddig távolmaradottakat is szeretettel várjuk.

További információk:

Túri Zoltán Erdészeti Információs Központ

Tel.: 06-1-391-0554.

E-mail: turi.z@bp-erdeszet.hu

10 éves a WWF Magyarország

A WWF 1991-ben nyitott képviseletet Magyarországon. „Megalakulásunk idején már tudtuk, hogy a természetvédelem új kihívások előtt áll, de igazán csak most látjuk, hogy milyen komoly

erőfeszítéseket, mennyi új ötletet sajtolt ki belőlünk az eltelt évtized” – nyilatkozta *Haraszthy László*, a WWF Magyarország igazgatója, a szervezet megalakulásának tizedik évfordulója alkalmából tartott sajtótájékoztatón. A 90-es években a teljes magyar jogrendszer átalakult, egyúttal ez volt a privatizáció évtizede és a szervezetkezeti tulajdon nevesítésének időszaka.

Szervezetünk életében mindig összekapcsolódott a terepi munka és a lobbitevékenység. Érthető, hogy a közvélemény többet hallott hód-visszatelepítési programunkról, mint szakmai javaslatainkról, de ez nem jelenti azt, hogy az utóbbiak kevésbé voltak fontosak. Jó néhány új törvény jobbításában, zöldítésében vettünk részt. A kilencvenes évek elején kezdődött meg számos szakterület országos koncepciójának összeállítása. Némelyik elkészítését a WWF Magyarország kezdeményezte, másoknak a kidolgozásában játszott szerepet. Az aktuális természetvédelmi kérdések felvetését, a szakmai közvélemény tájékoztatását szolgálták a WWF-füzetek, melyekből a napokban jelenik meg a 20. kötet.

Megszépült, megújult, kibővült a Budakeszi Vadaspark

A Budakeszi Vadasparkot 1979-ben adták át a nagyközönségnek. A főváros szélén létesített, igazi erdei környezetben fekvő vadaspark évi 100 ezer látogató számára jelent igényes kikapcsolódási, ismeretszerzési lehetőséget.

Az 1990-es évek elején a Fővárosi Önkormányzat támogatásával épült meg a kisragadozó-ház, vadmacskaház, háziállat-bemutató, került bővítésre a bagolybemutató. Ezek a meglévő létesítmények biztosították az alapját az 1999-ben megálmodott, megtervezett és elkezdett nagyarányú fejlesztésnek, melynek eredményét mostantól Önök is láthatják.

Az FVM Erdészeti Hivatal az erdők közjóléti, oktatási szerepét növelő keretből a 3 év alatt több, mint 25 millió forintot fordíthattunk erre a régóta várt beruházásra.

Az összes nagyvadkifutó korszerű, a korábbinál sokkal esztétikusabb kerítést

kapott, az állatok búvó-, etetőhelyei is megújultak. A teljes víz- és elektromos hálózat kiépült, ezáltal a tartási körülmények és a látogatási feltételek jelentősen javultak. Az állatok a természetes élőhelyüket megközelítő, nagy területű kifutóban várják az érdeklődőket.

A vadasparkban további tervek is vannak. Jövőre és az elkövetkező években a külső fogadórész megújítása, a piknikező hely felújítása, a játszótér bővítése, központi szénatároló és esőházak építése szerepel a kitűzött célok között. A megközelítés minőségét javítja majd a bekötő aszfaltút felújítása.

Szeretettel várja Önöket is családjukkal, barátaikkal egy tartalmasan töltött, élménydús napra a Budakeszi Vadaspark.

Túri Zoltán

tájékoztatói főmunkatárs
Erdészeti Információs Központ

Magyarország legjobb hivatásos vadásza

Karikó Róbert, a Zalaegerszegi Erdészet kerületvezető vadásza 2000-ben és az idén is megnyerte a hivatásos vadászok országos versenyét. A kétszeres bajnok a Szegedi Erdészeti Szakközépiskolában végzett. A SEFAG által rendezett nívós vetélkedő második helyezetteje *Sándor István* (Veszprém m.), a harmadik *ifj. Varga Gyula* (Somogy m.). Gratulálunk!

Kép és szöveg: **Szakács László**

A Szombathelyi Csoport nevében örömmel jelentem, hogy a 2001. évi megyei (Vas) MTESZ-díjat *dr. Pethő József*, a Szombathelyi Erdészeti Rt. vezérigazgatója, helyi csoportunk elnöke, míg Vas megye műszaki fejlesztéséért kitüntetést *Szobota Csaba* tagtársunk kapta a november 9-i megyei MTESZ rendezvényén!

Bajczy Péter
h.cs. titkár

Bizottsági ülés

A Parlament Mezőgazdasági Bizottsága 2001. november 22-én tartotta soron következő ülését, ahol *Vonza András* tartotta miniszteri beszámolóját. A beszámoló alatt az erdő szó nem hangzott el és a képviselők kérdései sem érintették az erdőt! A többi napirendi pont fontos

törvénytervezeteket érintett, mint a Nemzeti Földalap és a Termőföldről szóló törvény, mely a családi gazdaságok támogatását szabályozza. Az ülésen az erdészeket a MEGOSZ elnöke és az OEE főtitkára képviselte.

Fotó: **Ormos Balázs**

Dr. Vonza András miniszter beszámolója. Előtérben dr. Farkas Sándor, a MG Bizottság elnöke, dr. Orosz Sándor, a MB. Bizottság alelnöke, az Erdészeti Albizottság tagja

FELHÍVÁS

Kérem tisztelt Pártoló Tagjainkat és tagtársainkat, hogy az egyesületi számlákat szíveskedjenek kiegyenlíteni, az elmaradt tagdíjakat befizetni. Az ez évben beadott, több mint tízmillió forintot képviselő pályázatainkra válasz a mai napig sehonnet sem érkezett. Az Erdészeti Lapok kiadásához és az Egyesületünk működéséhez szükséges források biztosítása érdekében kérem segítségüket.

Ormos Balázs
főtitkár

Az Erdészeti Lapok szeptemberi száma teljes terjedelmében közölte az Országos Erdészeti Egyesület megalakulásával kapcsolatos kutatások alapján kialakult vitát. A rendelkezésre álló információk alapján az Erdészettörténeti Szakosztály megvitatta a helyzetet és határozatát az Elnökség elé terjesztette. (Lásd Főtitkári Beszámoló.)

Mivel a szeptemberi számban a szerkesztő hibájából több pontatlanság is nyomtatásra került, záróértékelésként és a hibák helyesbítése okán adjuk közre dr. Vicze Ernő erdőmérnök alapos, rövid, a tárgyra vonatkozó észrevételeit. Ezzel az írással a szerkesztőség is berekeszti a vitát. Természetesen új elemek felbukkanásáról örömmel tudósít.

Vihar egy „gyûszûnyi” vízben

Majd rojtosra olvastam, forgattam az Erdészeti Lapok 2001. szeptemberi számát, abban az OEE megalakulásának dátuma körüli vitacikkeket és főleg a régi iratok bemutatott másolatait.

Nem értem, hogy miről folyik a vita, mikor a tények egyértelműek. Csupán az iratmelléleteket kell *alaposan, pontosan, részletesen* elolvasni és főleg *elmezni*, mindezt többször is (akár tízszer is) nyugodtan, higgadtan.

Akkor egyértelművé válik, hogy 1866. dec. 9-én nem szűnt meg a MEE, nem is alakult át, és új egyesület sem alakult ekkor. (De később sem!)

1866. dec. 9-re az MEE hívta össze a *rendkívüli nagygyűlést*. E napon az MEE választmánya és ezt követően az MEE *rendkívüli közgyűlése* tartotta meg üléseit.

A „Tárgysorozat” és a két gyűlés jegyzőkönyve egyaránt „*A magyar erdészeti egyesület*” elnevezést rögzíti.

1866. dec. 10-én a gyűlések folytatódtak, *de nem* folytatólagos gyűlésként, hanem *külön közgyűlésként* („*holnapi közgyűlés*”) és választmányi ülésként.

Az elsőnap gyűlések és a második nap közgyűlés mint „A magyar **erdészeti** egyesület” gyűlései, míg a második nap választmányi ülés mint „A magyar **erdészegylet**” ülése szerepel a jzkv.-ekben.

Érdekes megfigyelni, hogy „A magyar **erdészeti** egyesület” elnevezés (külön írva) három jzkv.-ben szerepel, tehát többségében a hivatkozott iratokban és csak a december 10-i választmányi ülés jzkv.-ében (a két nap utolsó jzkv.-ében) szerepel „A magyar **erdészegylet**” egybeírva.

A miniszteri felterjesztés és a királyi jóváhagyás is „*a magyar erdész egyesület*” elnevezést tartalmazza, de különírva.

Az **egyesület** szó Divald Adolf szájából hangzik el, beszédében hangsúly nélkül.

Az egyesület szó a felterjesztési szövegben is előfordul két ízben is, **megnevezésként** azonban **nem**.

Az egyesület elnevezést, ill. megnevezést előbbieket megelőzően, korábban az „Erdészeti Lapok” 1864. évi januáriusi

számában, alcímében és a szöveges részében is olvashatjuk.

Eme lap egyébként egyugyanazon számában, egyugyanazon cikkében háromféleképpen nevezi meg az egyesületet.

....A cikk címében: „a Magyar Erdőszegylet”-nek,

....alcímében: „Országos Magyar Erdőszegyesület”-nek, míg

....a szövegben egy helyütt „Országos Magyar Erdészeti Egyesület”-nek.

Mai értelmezés szerint itt három egyesületről lenne szó, holott akkoriban a szóhasználatra kellően nem ügyelve a háromféle elnevezés kétség nélkül egyet jelentett.

Egyébként az egyesületet a hivatkozott melléletekben 11-féle formában nevezték meg eleink.

Ha ebből levonjuk azt a 4-5 formát, ami csak kis betűvel, illetve nagy betűvel, valamint egybeírás, különírás különbséget jelent, még mindig marad 5-6 forma.

Az elnevezések rendre:

Ungarischer Forstverein

Magyar Erdősz Egyeslet

A magyar erdész egyeslet

Magyar Erdőszegylet

Magyar Erdész Egyeslet

A magyar erdész egyeslet

Magyar Erdészeti Egyeslet

A magyar erdészeti egyeslet

Országos magyar Erdősz Egyesület

Országos Magyar Erdőszegyesület

Országos Magyar Erdészeti Egyesület

Tény és való, hogy jelentős határozatok hozott a két decemberi közgyűlés. A legjelentősebb a mandátumok lejáratára, ill. lemondások miatti új Vezetőség választása és az egyesület székhelyének megváltoztatása volt.

A december 9-i választmányi ülésen összesen 6 fő volt jelen. Az alelnök, 3 választmányi tag, 1 egyleti tag és a titkár. Tehát összesen 4 választmányi tag. (Összehasonlításképp: az új választmány 15 tagból állt!)

A rendkívüli közgyűlésen foglalkoztak mint főbb kiemelt témákkal:

az egyesület taglétszámával,

pénzügyeivel, nevezetesen a pénztári jelentéssel (és **nem** költségvetéssel, mint Leopold Árpád írja),

a **közelebbi** „közgyűlése helyének” **meghatározásával**,

a **székhely** megváltoztatása és az alapszabályok **némi megváltoztatásának** szükségességével, valamint

a *jövő bevételeivel* való törődéssel, mikor is az erdőbirtokosokat kéri fel bizonyos költségek viselésére és lényegében adakozásra. (Nevezték utóbbit alapítványnak, alapító tagságnak, alapítványi kötelezvénynek.)

A **december 10-i** választmányi ülésen pedig a Pozsonyban bérelt egyleti helyiség Szent György napkor **leendő** felmondását határozták el.

Az alapszabályt nem a 9-i *rendkívüli közgyűlés*, hanem a 10-i közgyűlés **módosította**, és ez a 10-i közgyűlés döntött a székhely megváltoztatásáról is.

A 9-i rendkívüli közgyűlés ugyanis **csak** elvben fogadta el az indítványokat, és úgy döntött, hogy az **új** választmány „vegye tárgyalás alá a javaslatokat” és „terjessze elő” a **holnapi** közgyűlésnek. A „**holnapi**” közgyűlés pedig **10-én volt**.

Valamennyi részlet, de különösen a *pénzügyekkel* foglalkozó részeket a *legbátrabban* és a *legegértelműbben* a **folyamatos** bizonyítják.

Tény és való, hogy ezeken a gyűléseken nagy horderejű döntések születtek.

Kicsérélték a vezetést. Azonban nem teljesen, mert a választmányi ülésen és a rendkívüli közgyűlésen is résztvevő 4 választmányi tag megmaradt tisztségében. Tehát ezeket *újra* választották.

A többi választmányi tagot, 1 alelnököt és magát az elnököt pedig, összesen 11 főt a jelenlévő 44–1=43 főből választották meg. (Összehasonlításképp: a tagság létszáma ekkor 4 alapító tag, 17 tiszteletbeli és 755 rendes tag volt a titkári jelentés szerint.)

Érdekes, hogy december 10-én – még a jelenlévő királyi biztossal együtt is – már csak összesen 20 fő vett részt a közgyűlésen. A 19 fő tag között volt az új elnök, az újonnan választott másod-alel-

nők és 3 fő tiszteletbeli tag, 5 választmányi tag (összehasonlításképp: előző nap 12 választmányi tagot választottak meg!), 8 egyleti tag és a titkár.

Még a megválasztott vezetőségből is hiányzott az egyik alelnök és 7 választmányi tag, a választmány többsége.

A közgyűlés tehát **15 fő** szavazataival hozta meg **sorsdöntő** határozatait. Feltehető: egyhangúan.

Ez „a közgyűlés tárgyait bevégezvén, választmányi üléssé alakult át”. Ezen már csak a közgyűlésen részt vett tagok **nagyobb része** volt jelen. Hogy **mennyi** volt ez a nagyobb rész, örök titok marad.

Nyilván néhányan eltávoztak.

Ha feltételezzük, hogy a választmányi tagok maradtak, akkor **7 fő** mondta ki ezen az ülésen a **döntő** szavakat.

Nem akarok magával a legitimációval foglalkozni, mert mások voltak akkor a viszonyok, s nagy változások történtek akkortájt, mind a nagy politikában, mind a helyi és szakmai berkekben. De az adatok azért érdekesek.

Valószínűsíthetően a Bécshez kötődő emberek és Pozsonyhoz húzódnak kerültek ki a vezetésből. Bár ez a folyamat teljesen bizonyosan már előbb megindult. Látható az Erdészeti Lapok Januáriusi számából is. De következtethető abból is, hogy az elnök korábban lemondott, és sem ő, sem a régi vezetők többsége nem jött el a **rendkívüli nagygyűlésnek** hirdetett rendkívüli **közgyűlésre**.

Az adatok igazolják, hogy itt valóban „huszárcsíny történt”, amint Leopold kolléga írta. (Ma ilyen „csíny” másként neveznénk, ámbár történnék manapság is komoly csűr-csavarak.)

Nem történt azonban semmi olyan esemény, ami az MEE további **jogfolytonosságát** megkérdőjelezhetné.

Hogy pontosan hol, mikor, hogyan történt a névváltozás, lehet, hogy ki lehetne keresni, lehet, hogy nem. De felesleges keresni.

Ugyancsak felesleges keresni azt is, hogy ki követte el a hibát. Nyilván valaki vagy inkább valakik, sorozatban, illetve egy esetleg hosszan tartó **folyamatban**. Valószínűsíthető, hogy akaratlanul voltak kezdetben **pontatlanok**, később pedig **hiszékenyek**. Hittek a leírásoknak.

Ez nem egyedülálló, hanem igen gyakori eset, minden szakmában és minden korban.

Igaz van Leopold Árpádnak, hogy hús-vérből álló emberek voltak eleink is, azok vagyunk mi is, és mint ilyenek, gyarlók.

Ki jobban, ki kevésbé, kit hogyan s milyennek teremtett vagy áldott meg Is-

ten, s kit s hogyan alakított, pofozott az élet.

A gyarló ember pedig tévedhet. Más-képpen kifejezve: a tévedés „joga” mindenkit megillet.

De ki is tévedhet konkrétan?

Először is Én, aztán Te és Ő. Ezenkívül Mi, Ti és Ők. Csak azok nem tévednek, kik ezen a körön kívül vannak.

A névváltozás 1887 végén történt, mintegy **újságbeli átkereszteléssel**. Majd igen rövid időn belül **állandósult** a köztudatban is az Országos Erdészeti Egyesület elnevezés.

Azt, hogy mennyire **könnyű** tévedni, s a tévedés felett át- és elsiklani, szabad legyen az Erdészeti Lapok 2001. szeptemberi számában lévő – egyébként témánkhoz tartozó – **hibákat** bemutatnom:

A 280. oldalon lévő tárgysorozat elnevezésű iratmásolaton, alul az Országos Levéltár eligazító jegyzete **„Meghívónak”** nevezi az iratot.

Holott ez **nem** meghívó, hanem a meghívónak a **melléklete**, mai szóhasználatnál a **napirend**. Ebben az iratban a meghívó fontos kritériumai nincsenek feltüntetve. Így nincs megjelölve a hely, hogy **hova** kell menni, **mikor**, **hány órákor** van a találkozó, kiket hívnak meg, ki hívja meg a meghívottakat. Nincs kelet sem az iraton. Persze nem is kell, mert ezeknek a meghívóban kell szerepelni.

Még **nagyobbak** a hibák a következő oldalon lévő iratmásolatokon.

A miniszteri **előterjesztés** küloldalán lévő iratszám: **2017**.

Az alatta lévő gépírással – **eligazító** – szöveg szerint a szám **2019**. **Nem** mind-egy.

Sokkal nagyobb a keltezési hiba azonban az előterjesztés szövege alatti keletnél.

A felterjesztés dátuma: 1867. Május 31.

Az eligazító szöveg szerint: 1869. Május 31.

Ugyanígy hibás a jóváhagyás dátuma is.

Nevezetesen a kézírásos szöveg alatt 1867. **Junius** 6. szerepel, míg a gépírással magyarázatnál 1864. **január** 6.

Ha valaki nem veszi észre a nyilvánvaló hibákat, akkor később csak egy-egy dátum felhasználásakor hibás adatot rögzít és ad tovább. Majd a hibát továbbítóinak száma fokozódik stb., stb.

Csak a hiba keletkezéskori iratok egybevetéséből lehet megállapítani azon „non sens”-et, hogy egy 1867-i felterjesztést már 1864-ben jóváhagyták. Később már nehezen.

De **folytathatjuk** a „hibákat” dr. Király Pál cikkéből is.

Hivatkozik László Gyula valóban igen neves és tiszteletreméltó történészünk egy dedikációjára. Nevezetesen: „A múlt nem azonos azzal, ami megmaradt belőle.” (Ő már csak tudta.) Bizonyára tudta.

De pl. azt már nem tudta – mert ha tudta volna, nem írta volna le 50 rajz a Honfoglalókról c. kis, igen szép könyvében –, hogy a **honfoglaló** MAGYAROK ismerték a PERGETETT MÉZET.

Holott nem ismerhették, mert a méz-pergetőt csak a honfoglalás után 8 évszázaddal később találták fel. A mézet azt viszont ismerték. **Honnan** eredezik ez a hibás adat? **Átvette** a professzor úr egy néprajzkutatótól.

Azért mondtam el ezt az esetet, hogy **kihangsúlyozottan** mutassak rá arra, hogy az irodalomban, a történelemben, a leírásokban stb. **nagyon, de nagyon sok az átvett, de le nem ellenőrzött adat**. Amelyek **lehetnek** hibásak is, és akkor a hiba terjed.

Ez történhetett és nem más az OEE névváltozás esetében is.

A nagy Bonaparte Napóleon mondása: „A történelem elfogadott hazugságok tömege” is érdemes egy kis elemzésre.

1. **Nem** gondolja dr. Király Pál, hogy ez részben vonatkoztatható a mostani tárgyi vitával kapcsolatos eddigi hivatalos álláspontra is?

2. Napóleon **nagysága** mire vonatkozik?

Magasságára? Alacsony volt.

Testtömegére? Aligha.

Hadvezéri tetteire? Összességében vitatható.

Császári mivoltjára? Önkényuralmat valószínűsíthet meg.

Az biztos, hogy a franciák többsége nagyra tartotta és tartja ma is. De kérdezzük meg az angolokat és az oroszokat. Ők mit mondanak ma, és mit mondtak régen, mit mondanak folyamatosan?

Ezzel a kis elemzéssel azt kívánom **érzékeltetni**, hogy sem régi, sem mai, élő nagyjaink mondásaira, közmondásokra való hivatkozás **nem** bizonyít semmit.

Minden mondásra lehet ellenkező értelmű mondást találni, és minden közmondásnak megvan az ellenkezője is.

Ismeretes az a mondás is, hogy mondj bármire igent, és én bebizonyítom, hogy nem, vagy mondj bármire nemet, és én bebizonyítom, hogy igen.

Ne kövessük ezt az utat! Mert ez az utóbbi mondás nem igazmondás. Ez a dialektika.

Még két dologgal foglalkozom.

„**Még a Kormány is ellenőrizte** a dátumot” – szól az egyik érv.

Személy szerint **ki** ellenőrzött és **mit?**

Ellenőrzött-e **valóban**, avagy csak **megnézett** valaki valamit, amit éppen az orra alá dugtak, nevezetesen a király aláírásával ellátott, tehát „jóváhagyott, elsőnek ismert kézírásos alapszabályokat”.

De **mit** kellett ellenőrizni akkor? Ez a **lényeg!** Azt kellett ellenőrizni, hogy az Erdészeti Egyesület **elég régi-e**.

Nem az volt a kérdés (aggály), hogy az Egyesület **több-e**, mint százéves, hanem az, hogy **van-e már** százéves.

Az utóbbi igazolására természetesen jó volt a bemutatott okmány.

Most viszont az előző kérdést feszegetjük. Azt, hogy valójában **idősebb-e 15 évvel az egyesület, a jogfolytonosság következményeként**, mint ami a köztudatban van és ami most a „hivatalos” álláspont.

E tekintetben **indifferens**, hogy korábban, rendre különböző ünnepi szónoklatokban ki, kik, mit mondtak **tévesen** az egyesület „koráról”.

A tények makacs dolgok. A tények **nem** a „hivatalos” álláspontot támasztják alá. A tényeket nem szabad és nem is lehet ma már pontatlanságokkal, különböző el- és mellébeszélésekkel, enyhén szólva „csúsztatásokkal” semmissé tenni, félreoltni. Ne is akarja tenni ezt senki. **Méltatlan** dolog lenne ez.

Még annyit dr. Király Pál kutatási javaslataira, hogy lehet kutatni tovább és tovább. Kell is. Ismereteink bizonyára **bővülnek**. Sok értékeset, új részleteket, netán új összefüggéseket ismerhetünk meg.

De aligha vélelmezhető, hogy olyat is, amely megkérdőjelezhetné a most bemutatott dokumentumok létét, a dátumokkal kapcsolatos és a lényegi részletek valóságtartalmát, azaz az Egyet-Egyesület, az **MEE** és az **OEE közti kontinuitást**, azaz a **jogfolytonosságot**.

A javaslatok között egy sincs olyan, amely a konkrét vita lényegét érinti, érintheti.

Ezért ezektől az esetleges kutatásoktól függővé tenni a végleges közös vélemény kialakítását, enyhén szólva is csak a probléma elodázását, a vitában való döntés elhalasztását jelentené.

De hát kell-e itt döntés?

Hiszen a vita eldőlt. Eldöntötték a tények, a meglévő dokumentumok, az azokból kiolvasható összefüggések és a sok-sok folytonosságot bizonyító részlet.

A múltat el kell fogadnunk. Olyannak, amilyen volt.

Dr. Vicze Ernő

méhész, okl. erdőmérnök,
okl. közgazda, méhészeti szakértő

Fasors

(Egy öreg lucfenyő sorponi élete)

Anyám a szomszédban alussza mély álmát;

Apám... az Alpokban élte le világát...

Márciusi szellő hozott ide engem,

Ez az oka annak, hogy soproni lettem.

Első esztendőben rettentően féltem,

Még a szomszéd bükkkel sem igen beszéltem.

Hogy is szóltam volna, hisz ha észrevesznek,

Mint a kóbor kutyát, rögvést kikergetnek.

Mint a riadt nyuszi lapultam a fűben,

Még a napsütést is félve elkerültem.

Nagy volt a bánatom, nagy volt árvaságom,

Nem így képzeltem el soproni világom.

Egyszer egy májusra derengő hajnalon
Megzördült mellettem az elszáradt alom.
Barátságos ember hajolt oda hozzám,
S amint símogatót elpirult az orcám.

Azután minden nap felkeresett engem...
Derék erdészemnek a kedvence lettem.
Kigyomlálta helyem, megkapálta földem,
Árnyékoló bükkök eltűntek fölöttem.

Később is mindenben kedvemet kereste,
Vadlesre gyakorta hozzám bújt el este.
Sok apró lucfenyőt telepített körém,
S bátorságot öntött ezáltal is belém.

Hosszú évek múltán magas fákká nőtünk...

Akkor vettük észre, hogy már körülötünk

Számtalan lucfenyő magasodik sorba,

Komor tekintettel dús lombjait hordva.

Őszülő erdészünk gyakran felkeresett...
Hűvös árnyékunkban megpihent keveset.

Olykor előfordult, hogy fiát is hozta,
Kinek nyomatékkal rendelkezve mondta:

– Fiam, e lucfenyőt soha ki ne döntséd,
Valahányszor látod, tisztelve köszöntsed.
Fiad is hozd ide, őt is kérd meg erre.
Esküdj, hogy így lesz a kétlátó szemedre!

Átéltém én aztán sok-sok nemzedéket,
Erdészeskü miatt engem megkíméltek.
De a szomszéd fákat egymás után sorba
Kivágták mellőlem, s vitték be Sopronba.

Sokszor fájó szívvel könnyeket hullattam,
Mikor unokáim vágták ki alattam.
Hiába hintettem bőségesen magot,
Gyomos területen életjelt nem adott.

Volt alattam minden, rezgő nyár, kecskefűz,
Gyertyán, nyír és juhar, no meg sok alomtűz.
Ennyi sok gyom között mit is kereshettem,
Tisztítatlan voltam, tehetetlen lettem.

De ahol gondosabb erdészkezek voltak,
Ott még a fenyők is szebben sorakoztak.
Ám ha rágondolok, megszakad a szívem;
Az történt meg velük, amit soh' sem hittem.

Muck alatt a nációk azon marakodtak,
Hagyjanak valamit még a magyaroknak?
Lőverekben pedig gyilkos bombák hulltak,
Röpke percek alatt ezrével kimúltak.

Azután pusztai száraz idő tört ránk,
Ami kegyetlenül megtépázta sok fánk.
Betűző szúk raja, átkozott rongy hordák,
Legszebb példányaink dőlt halomba hordták.

Ennyi sok kín alatt nagyon elfáradtam,
Megunva életem pusztulni akartam.
Odvas, nyűves, rákos, harkálykutas lettem,
Nem is csoda már ez, hisz megöregedtem.

De valami furcsa érzés támadt bennem,
Nem szabad, nem lehet a halálba mennem,
Mintha a világ is megváltozott volna,
Mintha a madár is másképpen dalolna.

Új erdők, új fenyők merednek az égbe,
Dolgos munkáskezek tisztítanak végre.
Jön már a megváltás, jön a szabadulás,
Nő már az erdőben rengeteg óriás.

A minap meg ismét nagy volt az örömöm;
Jött az ifjú sereg felém, mint az özön.
Sok ezer csemetét ültettek el újra,
S nagyot kiáltottam vénen, felújulva.

Köszönöm, köszönöm aranyos gyerekek,
Csodálatos volt az, amit műveltetek.
Jöhet már a szélvész, jöhet már halál,
Minden vén fa helyett ezer ifjú fa áll.

Gajdos László

Fák bete, 1953.

Egyesületi hírek

Fôtitkári beszámoló 2001. november

JEGYZŐKÖNYV

amely készült az Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriuma és Felügyelő Bizottsága alakuló üléséről. Budapest, 2001. november 07. 10.00 óra, OEE klub terem.

Gémesi József, a kuratórium elnöke köszöntötte a megjelenteket és örömet fejezte ki, hogy az Alapítvány a hosszú és kényszerű előkészítő munka után megkezdheti várhatóan eredményes működését.

Megjelentek: *Gémesi József*, a Kuratórium elnöke

Bak Julianna, *dr. Magas László*, *dr. Szász Tibor*, *Wisnovszky Károly* kuratóriumi tagok,

Tóth Gábor, a Felügyelő Bizottság elnöke,

Horváth Ferenc, a FB tagja, *Kolozsvári Ákos* kimentését kérte.

valamint,

dr. Boda László ügyvéd, az Alapítvány jogi képviselője,

Ormos Balázs fôtitkár, OEE

Mester Gézáné titkárságvezetô, OEE.

Gémesi József elnök megállapította, hogy az ülés határozatképes, a napirendi pont az Alapítvány működésének megindítása, az ehhez szükséges feltételek megteremtése. A jelenlévők a napirendet egyhangúan elfogadták.

Dr. Boda László ügyvéd ismertette az Alapítvány megalakításának körülményeit.

Dr. Szász Tibor elemezte az Alapítvány és az OEE Szociális Bizottsága feladatainak összehangolási lehetőségeit, melyhez a jelenlévők javaslatokat fűztek. A Kuratórium a következő határozatban foglalta össze az elhangzott véleményeket:

1/2001. (nov.8) sz. határozat:

A Kuratórium javasolja az alapítványnak, hogy az SZJA 1%-ból az Egyesületnek juttatott erre szánt összeg kerüljön át az Alapítvány számlájára, mint az alapító adománya, míg az Alapítvány saját jogán (3 év múlva) tudja meghirdetni az 1%-os támogatást.

Az Egyesület Szociális Bizottsága a beérkező segélyezési javaslatokat az eddig kialakult gyakorlata szerint bírálja el és az eredményt adja át az Alapítvány kuratóriumának.

A Szociális Bizottság e feladaton kívül megtartja a Szociális és Családügyi Minisztérium és a MTESZ felé történő szociális támogatási igények bírálatát és ügyintézését.

A Kuratórium kéri az alapítót, hogy a fentieknek megfelelően módosítsa a Szociális Bizottság szabályzatát.

(A jelenlévő 5 fő kuratóriumi tag a határozatot megszavazta.)

2/2001. (nov.8) sz. határozat:

A Kuratórium felkéri az alapítót, hogy a küldöttközgyűléssel a következők szerint módosítsa az Alapítvány Alapszabályát;

a) Az Alapító Okirat 3b/ és c/ pontjában szereplő „erdészek” helyett, „erdészethen dolgozók” kerüljön átvezetésre.

b) A 33. pont alatt megnevezett „Kisalföld” című újság helyett, az „Erdészeti Lapok” kerüljön átvezetésre.

c) A 35. pont ötödik bekezdése a következők szerint módosuljon: „A megszűnt alapítvány vagyonát át kell adni a Wagner Károly Alapítvány (1121 Budapest, Csillagvölgyi út 5-7., nyilvántartási szám: Fővárosi Bíróság 8. Pk. 62729/3 953) részére.”

Az Alapítvány működésével kapcsolatos teendők ellátására nem szándékoznak külön titkárt foglalkoztatni, erre nem volt jelentkező és a költségek kímélése is ezt indokolja. Kéréssel fordul a Kuratórium az alapító felé, melyet határozatba foglaltak.

3/2001. (nov. 8) sz. határozat:

A Kuratórium felkéri az alapítót, hogy az Alapítvány működésével kapcsolatos teendők ellátásával bízza meg az Egyesület titkárságát.

(A jelenlévő 5 fő kuratóriumi tag a határozatot megszavazta.)

Szükséges a Kuratórium működési rendjét szabályozni, el kell készíteni az erre vonatkozó szabályokat.

4/2001. (nov.8) sz. határozat:

A Kuratórium megbízza *Bak Julianna*, *dr. Magas László*, *dr. Szász Tibor* tagokat, hogy a Kuratórium legközelebbi ülésére dolgozzák ki a Kuratórium Működési Szabályzatának tervezetét. A nevezettek a megbízást elfogadták.

(A jelenlévő 5 fő kuratóriumi tag a határozatot megszavazta.)

A Felügyelő Bizottság jelenlévő elnöke és tagja bejelentették, hogy elkészítik a Felügyelő Bizottság működési rendjét, a Kuratórium működési rendjét is figyelembe véve.

5/2001. (nov. 8) sz. határozat:

Wisnovszky Károly kuratóriumi tagot aláírási jog megszerzése céljából be kell jelenteni a számlavezető banknál.

(A jelenlévő 5 fő kuratóriumi tag a határozatot megszavazta.)

6/2001. (nov.8) sz. határozat:

Az Erdészcsillag Alapítvány rendelkezik Befektetési Szabályzattal, melyet a Kuratórium elfogad.

(A jelenlévő 5 fő kuratóriumi tag a határozatot megszavazta.)

7/2001. (nov.8) sz. határozat:

Az Erdészcsillag Alapítványhoz benyújtandó segélyezési pályázat tervezetét *Wisnovszky Károly* kuratóriumi tag készíti el a következő ülésre, melynek várható időpontja 2002. év március eleje.

(A jelenlévő 5 fő kuratóriumi tag a határozatot megszavazta.)

Dr. Boda László ügyvéd bejelentette, hogy a szükséges kuratóriumi részvétele esetén az Alapítvány céljára való tekintettel, munkáját ingyenesen végzi el.

Gémesi József a Kuratórium elnöke megköszönte az eredményes és hatékony munkát, majd az ülést bezárta.

kmf.

Kuratórium elnöke:

Gémesi József

Jegyzőkönyvvezető:

Ormos Balázs

Egyesületünk elnöksége 2001. november 8-án kihelyezett ülést tartott Kiskörén, melyen a következő határozatokat hozta:

Az elnökség elsőként a november 16-i küldöttközgyűlés napirendjének témáit tárgyalta meg;

1. A 2002. évi egyesületi választások előkészítése került szóba. Az elnökség áttekintette a következő időszak időrendi tennivalóit is és a korábban jóváhagyott Választási Szabályzat módosítását határozta el. Az elnökség a következő határozatot hozta:

15/2001. (nov. 8) sz. határozat:

a) Az elnökség módosítja a Választási Szabályzat 1.§ (8/a) bekezdését és a 2/a.§ (1) bekezdését, mely szerint az Országos Választási Bizottságot a tisztújító küldöttközgyűlés tervezett időpontja előtt nem 6, hanem 5 hónappal előbb kell létrehozni.

b) Az elnökség javasolja, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozáshoz hazánkban elfogadott hét régió kerüljön kialakításra az OEE szervezetében is. Javasolja a küldöttközgyűlésnek, az Alapszabály 16.§ 1. pontjában a hat, hét területi képviselőre való módosítását és a módosítás átvezetését az Alapszabály különböző pontjaiban és a Választási Szabályzatban is.

c) Az elnökség a Választási Szabályzat 2/a.§ (2) pontja értelmében az Országos Választási Bizottság elnökének Halász Gábor tagtársunkat javasolja és terjeszti a küldöttközgyűlés elé megválasztásra. (Halász Gábor elnöki tisztséget elfoglaltsága miatt nem, de tagságot vállalna megválasztása esetén – az utólagos hivatalos megheszélés értelmében.)

d) Az elnökség felkéri a hét régiót, hogy tegyék meg javaslatukat a régió képviselőre 2001. december 20-ig.

e) Az elnökség a küldöttközgyűlést 2002. január 24-re hívja össze, ahol a fenti elnökségi határozatokban szereplő és a november 16-i küldöttközgyűlésen megtárgyalt témákban határoznak a küldöttek.

(A határozatot a jelen lévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

Káldy József elnök bejelentette, hogy munkahelyi elfoglaltsága miatt a 2001. november 16-i küldöttközgyűlésen nem tud jelen lenni, megbízta dr. Viharos Zsolt alelnök-

köt az ülés levezetésére, aki a felkérést tudomásul vette.

2. Az Erdészcsillag Alapítvány kuratóriuma megtartotta alakuló ülését, melyen az alapítvány alapszabályának módosítására tett javaslatot az alapítónak, Egyesületünknek, melyet legfőbb szervének a küldöttközgyűlésnek kell jóváhagyni. Az elnökség megtárgyalta a kuratórium által tett módosító javaslatokat és az alábbi határozatában terjeszti az elnökség és a küldöttközgyűlés elé jóváhagyásra.

16/2001. (nov. 8) sz. határozat:

1. A Kuratórium javasolja az alapítónak, hogy az SZJA 1%-ból az Egyesületnek juttatott erre szánt összeg kerüljön át az Alapítvány számlájára mint az alapító adománya, míg az Alapítvány saját jogán (3 év múlva) tudja meghirdetni az 1%-os támogatást.

Az Egyesület Szociális Bizottsága a beérkező segélyezési javaslatokat az eddig kialakult gyakorlata szerint bírálja el és az eredményt adja át az Alapítvány kuratóriumának.

A Szociális Bizottság e feladaton kívül megtartja a Szociális és Családügyi Minisztérium és a MTESZ felé történő szociális támogatási igények bírálatát és ügyintézését.

A Kuratórium kéri az alapítót, hogy a fentieknek megfelelően módosítsa a Szociális Bizottság szabályzatát.

2. A Kuratórium felkéri az alapítót, hogy a küldöttközgyűléssel a következők szerint módosíttassa az Alapítvány Alapszabályát;

d) Az Alapító Okirat 3/b/ és c/ pontjában szereplő „erdészek” helyett, „erdészetben dolgozók” kerüljön.

e) A 33. pont alatt megnevezett „Kisalföld” című újság helyett, az „Erdészeti Lapok” kerüljön átvezetésre.

f) A 35. pont ötödik bekezdése a következők szerint módosuljon: „A megszűnt alapítvány vagyonát át kell adni a Wagner Károly Alapítvány (1121 Budapest, Csillagvölgyi út 5-7., nyilvántartási szám: Fővárosi Bíróság 8. Pk. 62729/3 953) részére.”

3. A Kuratórium felkéri az alapítót, hogy az Alapítvány működésével kapcsolatos teendők ellátásával bízza meg az Egyesület titkárságát.

4. Az SZJA 1%-ból, a Szociális Bizottság által ki nem osztott összeg

kerüljön az Erdészcsillag Alapítvány számlájára átutalásra.

(A jelenlévő 6 fő elnökségi tag a határozatot megszavazta.)

3. Az elnökség a következőkben a 2001. december 7-i ünnepség programjával foglalkozott. Megtárgyalta az Erdészettörténeti Szakosztály által az elnökségi határozatra beadott állásfoglalását az Egyesület múltjáról, a jogelődökről, megalakulásuk körülményeiről, időpontjaikról.

17/2001. (nov. 8) sz. határozat:

a) Az elnökség elfogadta az Erdészettörténeti Szakosztály által készített állásfoglalást;

„Az Ungarischer Forstverein 1851-ben alakult – 1862-től Magyar Erdőszegylet –, melynek alapszabályát 1866 decemberében módosították, s tagságának és vezetőségének összetétele átalakult. A kortársak ez utóbbi időpontot tartották az új néven, Országos Erdészeti Egyesületként, működő Erdőszegylet alakulási időpontjának. Budapest, 2001. november 6. Aláírás: Oroszi Sándor”,

mely szerint az 1851-ben megalakult Magyar Erdőszegyletnek jogutódja az 1866 decembere óta Országos Erdészeti Egyesületnek nevezett szervezet.

b) Ez a döntés az Országos Erdészeti Egyesület arculatában is jelenjen meg.

c) Az elnökség az évek óta tartó vitát és javaslatokat köszöni a résztvevőknek és a fenti határozattal a vitát lezártnak tekinti.

d) Az elnökség kialakította a december 6-i ünnepség programját, melynek címe: „A 150 éves erdészeti múlt”

(A határozatot a jelenlévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

4. Az elnökséget írásban értesítette a Bakonyi Erdészeti és Faipari Részvénytársaság, hogy tíz fővel megalakították a helyi csoportjukat, elnöknek *Németh Sándor*, titkárnak *Stubán Zoltán*, küldöttnek *Major László* tagtársat választották. Kéri az elnökséget, hogy a szabályszerűség ellenőrzését követően határozatban fogadják el a helyi csoport megalakítását. Az elnökség megvizsgálta az alakuló ülésről beadott jegyzőkönyvet és a csatolt jelenléti ívet, az abban foglaltakat szabályszerűnek és hitelesnek fogadta el és az Alapszabály vonatkozó pontjaira hivatkozva az alábbi határozatot hozta.

18/2001. (nov.8) sz. határozat:

Az elnökség az Alapszabály 11.§ 10. és 19.§ pontjaira hivatkozva jóváhagyja a Pápai Helyi Csoport megalakítását, sikeres munkát kívánva tagjainak.

(A határozatot a jelenlévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

5. Az elnökség foglalkozott az általa legfontosabbnak tartott, a közeljövőt érintő erdészeti szakmai kérdésekkel. Egyesületünk mint szakmai érdekképviselő folyamatosan ad szakmai véleményeket, javaslatokat különböző felkérésekre. Belső működési rendünknek megfelelően elsősorban az elfogadott egyesületi programokra, tervekre, a szakmai szakosztályok, illetve az Egyesület különböző döntéshozó egységei határozataira, állásfoglalásaira hivatkozva kerülnek a válaszok megadásra. Az elnökség felhasználva az eddigi szakvéleményeket, a kialakítandó kormányprogramok erdészeti fejezetéhez a következőket javasolja:

19/2001. (nov. 8) sz. határozat:

Az elnökség áttekintette az erdészet jelenlegi helyzetét és a jövő legfontosabb erdészeti teendőinek megoldására a következőket javasolja:

„Erdőgazdálkodás:

Az erdő, mint legösszetettebb életközösség nélkülözhetetlen eleme környezetünknek, életterünknek, fontos szerepe van a természetvédelemben és széndioxid megkötőképessége, védelmi szolgáltatásai miatt a környezetvédelemben is. Az ország 20%-át kitevő erdők területe miatt a területfejlesztés, számtalan foglalkoztatást

nyújtó lehetősége miatt a **vidékfejlesztés**, megújítható nyersanyaga a fa-, és egyéb termékei miatt a **gazdasági élet** fejlődését szolgálja.

Az **állami erdőknek**, területük nagyságát megőrizve, országosan kiemelt **közcélú és természetvédelmi** feladatai vannak, amelyek az állami erdőket kezelő szervezetek **gazdaságos tevékenysége** mellett fenntartható módon valósíthatók meg, **az állam jelentősebb anyagi szerepvállalásával**.

A **magánerdő-gazdálkodásban** ki kell alakítani az **optimális területi és szervezeti kereteket**, a **pénzügyi ösztönzés** elemeit. Kormányrendeletben kell szabályozni a megindult, hosszú távú **erdőtelepítési programot**, amely az EU átlaghoz közelítve, az ország erdőszűrségét 25% körüli értékre emeli.

Az átalakuló állami erdőgazdálkodók és a több százezer új magánerdőtulajdonos számára, meg kell teremteni az **erdőgazdálkodás országos továbbképzési rendszerét**.

Az **erdőgazdálkodást**, a mezőgazdaságtól eltérő, hosszú távú gazdálkodási ciklusa, az ország területének 20%-át elfoglaló nagyságrendje, valamint a megfelelő képviselő és szabályozás érdekében, **az FVM-ben közvetlen helyettes-államtitkári iránymutatás alá kell helyezni**.

Budapest, 2001. november 8.

Országos Erdészeti Egyesület

(A határozatot a jelenlévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

6. Az elnökség a jövő évi egyesületi programok közül foglalkozott az Országos Erdészverseny megszervezésével.

20/2001. (nov.8) sz. határozat:

Az elnökség dr. Viharos Zsolt al-elnök és Puskás Lajos területi képviselő együttműködésével az Országos Erdészverseny megszervezését az Oktatási Szakosztályra bízta.

(A határozatot a jelenlévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

7. Egyesületünk kiemelkedő értéke a könyvtárájának és az a szellemi tőke, mely hozzá kötődik. Az Erdészeti Információs Központban megnyugtató elhelyezésre kerültek a könyvek és emlékek. Fontos feladat, hogy a gyűjtemény nyilvános könyvtárként

működhessen, hiszen csak akkor lehet támogatásokra pályázni. A levéltári dokumentumok, a hagyatékok, a tárgyi emlékek feldolgozása is előttünk áll. A nagy tapasztalatokkal bíró kollégák sem fiatalodnak már és szükséges a szóbeli információik rögzítése is. Az Erdészeti Információs Központban a könyvtárgyűjteményt és annak szellemi kisugárzását hosszú távon is biztosítani kell, ez erkölcsi kötelessége is a tagjainknak. Az elnökség úgy ítélte meg, hogy a munka maradéktalan elvégzése érdekében személyi segítségre is szükség van.

21/2001. (nov. 8) sz. határozat:

Az elnökség az Erdészeti Információs Központban lévő Egyesületi Könyvtárgyűjtemény kezelése és a kapcsolódó feladatok elvégzésében való segítség céljából, 2002. január 1-től, dr. Sárvári János erdőmérnök segítségét veszi igénybe, a munka feltételeiben a fenti időpontig kell megállapodni.

(A határozatot a jelen lévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

7. Megkeresés érkezett a Bajor Magán és Közösségi Erdők Termőhely Feltérési Egyesületétől, hogy a magánerdő-gazdálkodás területén együttműködést szeretnének kialakítani az Egyesületünkkel. A kapcsolat az elmúlt évben kezdődött, kölcsönös találkozások lebonyolításával, mind itthon, mind Scheyernben. A találkozókat magyar részről dr. Dobroszláv Lajos vezérigazgató szervezte és Ormos Balázs főtitkár képviselte Egyesületünket. Az elnökség támogatta, hogy Egyesületünk Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa és a bajor szervezet között kezdődjön meg az együttműködésre irányuló kapcsolatfelvétel.

8. 22/2001. (nov.8) sz. határozat:

Az elnökség támogatja az együttműködést Egyesületünk Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa és a Bajor Magán és Közösségi Erdők Termőhely Feltérési Egyesülete között.

(A határozatot a jelen lévő 6 fő elnökségi tag megszavazta.)

kmf.

Káldy József

elnök

Ormos Balázs

jegyzőkönyvvezető

Fotó: Ormos Balázs

Egyesületünk Küldöttközgyűlése 2001. november 16-án, Budapesten tartotta ülését.

Dr. Viharos Zsolt alelnök köszöntötte a megjelent küldötteket, bejelentette, hogy Káldy József elnök úr egyéb hivatalos elfoglaltsága miatt őt bízta meg az ülés levezetésével. Megállapította, hogy megjelent 41 fő küldött, a Küldöttközgyűlés határozatképes. A meghirdetett napirendi pontokban módosítást javasolt a következők szerint:

1. Aktuális kérdések:

- Beszámoló az Elnökség kiskörei üléséről. (Dr. Viharos Zsolt alelnök)
- Beszámoló az Elnökség kiskörei ülésének egyéb pontjairól, további aktuális információk. (Ormos Balázs főtítkárr)
- Erdészcsillag Alapítvány kuratóriumi üléséről beszámoló. (Bak Julianna kuratóriumi tag)

2. Választási Szabályzat módosításának megvitatása. (Dr. Viharos Zsolt alelnök)

A Küldöttközgyűlés a módosított napirendet egyhangúlag elfogadta (jelen volt 41 fő küldött).

1. A napirend elfogadása után Dr. Viharos Zsolt alelnök ismertette a kiskörei elnökségi ülés megtárgyalt napirendi pontjait és határozatait. Így az Egyesületünk múltjával foglalkozó Erdészettörténeti Szakosztály állásfoglalását és elnökségi határozatot. Majd ismertette az Erdészverseny megszervezésének körülményeit, a részletes szabályokat a szervező bizottság állapítja meg, az állami és magán erdészeteknél dolgozó erdészek részvételével

Ormos Balázs főtítkárr ismertette az elnökségi ülés többi határozatát és a

legfontosabb eseményeket az elmúlt időszokról. Bak Julianna az Erdészcsillag Alapítvány kuratóriumi tagja mondta el az ülés legfontosabb megállapításait és az Alapítvány alapszabályának módosítására tett javaslatokat, melyeket a január 24.-i küldöttközgyűlésnek kell jóváhagynia. A küldöttközgyűlés jelenlévő tagjai a javaslatokat elfogadták.

A küldöttközgyűlés úgy döntött, hogy az egyesület december 6.-i rendezvényére a küldöttek vegyenek részt és a meghívott vendégek a korlátozott létszáma miatt.

(A jegyzőkönyv melléklete az elnökség 2001. október 8.-i kiskörei ülésének és az Erdészcsillag Alapítvány 2001. október 7.-i kuratóriumi ülésének jegyzőkönyvei.)

2. Dr. Viharos Zsolt alelnök ismertette az elnökség választásokkal kapcsolatos elnökségi ülésének határozatát. Az Alapszabály szerint a döntés joga az elnökségé, de az elnökség a küldöttközgyűlés elé terjeszti jóváhagyás céljából. Heves vita alakult ki a régiók számát illetően. Kérésként hangzott el, hogy az Erdészeti Lapok a régiók szerepéről és az Egyesületben való fontosságáról cikket jelentessen meg. Kérték, hogy a megválasztott elnökök és titkárok elérhetőségei a választási jegyzőkönyvben rögzítésre kerüljenek. Javaslatokat várnak az Országos Választási Bizottság elnökére.

A küldöttközgyűlés a következő határozatot hozta:

5/2001. (nov.16.) sz. határozat:

A Küldöttközgyűlés a jelenlegi hat régióra épülő Választási Szabályzatot és e szerinti választást támogatja. (Jelen volt 41 fő küldött,

40 igen szavazat, 0 nem, 1 tartózkodás mellett a határozatot elfogadták.)

Dr. Viharos Zsolt alelnök megköszönte a munkát és bezárta a küldöttközgyűlést.

Kmf.

Dr. Viharos Zsolt
ülés alelnök

Ormos Balázs
jegyzőkönyvvezető

* * *

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Jogszabályelőkészítő Főosztály

Szabó Miklósné dr. főosztályvezető részére

Tárgy: Agrárgazdasági célok 2002. évi költségvetési támogatási rendelet módosítása

Budapest

Fax:1/301-4629

Tisztelt Főosztályvezető Asszony!

Köszönjük a felkérést, mely szerint javaslatainkat megadhatjuk az Agrárgazdasági célok 2002. évi költségvetési támogatási rendelet módosításához.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Földalapú növénytermelési támogatás. (3-10.§)

A földalapú támogatásból kimaradtak az erdőgazdálkodók. Kérjük a rendszer kidolgozását és a támogatás bevezetését.

1. Az agrár-környezetvédelmet és tájfenntartást szolgáló egyes termelési módszerek területalapú támogatásai.

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program célprogramjai. (106-116.§)

Az erdészet teljesen kimaradt a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programból, holott az erdő természet- és környezetvédelmi szerepe megkérdőjelezhetetlen. Kérjük, a mezőgazdasági szabályozáshoz hasonlóan az erdőre is, a természet- és környezetvédelmi célok megvalósítása érdekében, területalapú, normatív támogatást megállapítani és beépíteni a rendeletbe.

Kérjük pótolni az erdészetre vonatkozó Környezetvédelmi Program elkészítését.

2. Az erdészeti szakirányítás igénybevételeinek támogatása. (121-125.§)

Az Országos Erdészeti Egyesület Ma-

gán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa 2001. október 10-i Somogyszobra kihelyezett ülésén a következő ajánlást tette:

„II/1. Indokolt lenne ha az elnevezés is tükrözné az integráció szakmai célkitűzését, ezért helyesebb lenne a jövőben hivatalosan is a **magánerdészet** megnevezést alkalmazni az integratori szervezetekre.”

Kérjük a rendeletben a magánerdészet fogalom bevezetését, akár zárójeliesen is az integrátor szó mögött.

1.1 Az egyes mező-, erdő-, vadgazdálkodási, illetve halászati beruházások támogatása. (204-206.§) Melléklet

A támogatható építési beruházások

1. Egyes mező-, erdő-, vadgazdálkodási és halászati beruházások támogatásáról

b) Erdőgazdálkodás körében...

Az útépítéshez kapcsolódó beruházások körét bővíteni szükséges, a mezőgazdaság területén bevezetett beruházási lehetőségek támogatásával. Ezek:

- épületek;
- építmények az erdőgazdálkodási és elsődleges feldolgozási tevékenységhez szükséges berendezései, valamint a termeléshez szükséges kiszolgáló infrastruktúrális létesítményei.

Indoklás: a javasolt szabályozás teljesen megegyezik a mezőgazdaságra vonatkozó, e rendelet előző bekezdéseiben foglalt támogatási tételekkel. A magánerdészet (családi vállalkozás) kialakítása kormányzati döntés, ennek meg kellene jelenni a támogatási rendeletekben is. Az állami erdőgazdálkodás, mint a törvényekben meghatározott, közcélú szolgáltató tevékenység, fenntartható működéséhez szükséges a támogatások kiszélesítése.

A javaslatot alátámasztja a Magán Erdőgazdálkodók fent nevezett szervezetének javaslata:

„A gyakorlatban bizonyítottnak látjuk, hogy a magánerdészeti - integrációs központok működtetéséhez feltétlenül szükséges a megfelelő elhelyezés és az információs eszközrendszer biztosítása. Javasolja a Pártoló Tagi Tanács, hogy a központok elhelyezésére, épületeinek kialakítására, annak felszerelésére, megfelelő információs eszközök beszerzésére nyíljon pályázati úton elérhető támogatási lehetőség.”

2.4 Tangazdaságok, tanüzemek, bemutató üzemek... támogatása. (238-239.§)

A Parlament Mezőgazdasági Bizottsága 2001. május 23-i ülésén foglalko-

zott a témával és a következő egyhangú határozatot hozta:

– „Szükséges az oktatás, továbbképzés és kutatás gyakorlati feltételeinek megteremtése. Az erdőgazdálkodás területén nincs a mezőgazdaságban bevezetett és támogatott tangazdaság. Ezért meg kell teremteni a jogszabályi háttérét annak, hogy az erdőgazdálkodás területén a gyakorlati oktatási és kutatási elsődleges rendeltetésű erdőterületet kezelő, szervezetileg az oktatási intézménytől önálló erdőgazdálkodó (**erdészeti tangazdaság**) a minősítés rendszerébe bevonásra kerüljön. A szakszerű működés elengedhetetlen feltétele, hogy a felsőoktatási törvényben megnevezett agrártudományi centrumok tevékenysége a gyakorlati oktatással bővüljön. Továbbá a bizottság felkéri a szakminisztériumokat (FVM, OM, KÖM), hogy terjesszenek elő megoldási javaslatot az oktatás céljait segítő arborétumok működési költségeinek előteremtésére.

A mezőgazdaság területén működő, de az erdészet vonatkozásában nem teljes körűen bevezetett rendszer megszervezése és költségvetési forrásból való támogatása hasonlóan a mezőgazdasági tangazdaságokhoz szükséges. A támogatási rendbe kérjük beépíteni.

1. Az új mezőgazdasági gépek, technológiai berendezések vásárlásának támogatása. (241-250.§)

A Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa a következő ajánlást tette, melyet kérünk figyelembe venni a módosításnál:

I. „A magánerdő-gazdálkodás igényli a hazai erdészeti gépgyártás fejlesztését különös tekintettel a jövőben főleg magánterületen megvalósuló erdőtelepítésekre, valamint a hegy és dombvidéki területen a természetközeli erdőgazdálkodást támogató gépesítési lehetőségekre.

III/1. Javasoljuk az agrártámogatáson belül a gépesítési támogatások kiterjesztését az erdőápolást, erdőművelést szolgáló kisgépekre is (pl.: nyeles körfűrészek, gödörfűrők, keskeny sorközben is dolgozó, hegyvidéki viszonyok közt is alkalmazható talaj-előkészítő és ápoló munkagépek valamint az ezeket működtető erőgépekre).

III/2. A szakmailag felkészült erdészeti szolgáltatást végző vállalkozói csoportok kialakítása érdekében, fontosnak tartjuk, hogy a gépvásárlási támogatásokat az erdészeti vállalkozók is igénybe vehessék (erdőművelő, fakitermelő gépekre és a motorfűrészekre vo-

natkozóan is). Csak így tud kialakulni az a korszerű gépparkkal rendelkező vállalkozói réteg, amely a magánerdészeknél, integrátoroknál stabil munkalehetőségre számíthat és magas színvonalon, a magánerdészet szervezeti és szakmai kontrollja mellett elvégzi az erdőtulajdonosok erdőgazdálkodói feladatait.

B) ERDÉSZETI KÖZCÉLÚ FELADATOK ELLÁTÁSÁNAK TÁMOGATÁSA 287.§ e) pontjának módosítási javaslata:

Közérdekű erdővédelmi munkák

A szövegből ki kellene hagyni a „miniszter által” részt, mert olyan megszorítás, mely a támogatást szubjektívvé teszi. Az erdőgazdálkodó szempontjából közömbös, hogy ki rendeli el a védekezést, a miniszter vagy a megyei földhivatal. Viszont, ha a megyei hivatal rendelte el, akkor nem jár támogatás. Ha az Erdészei Hivatalnál van megmaradt pénz, akkor kaphatnak az erdőgazdálkodók, ha nincs akkor nem.

E) ERDŐKÁROK ELHÁRÍTÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

(308-311.§)

A Mezőgazdasági Bizottság állásfoglalásába foglalta, hogy „Szükségesnek tartjuk a mezőgazdasági támogatási rendszerhez hasonlóan a **természeti károk kompenzálását** az erdőgazdálkodásban is.”

Tehát nemcsak az erdő faállományát ért károsítások támogatásáról van szó (vihar-, jég-, zuzmara-, hókár, stb.), hanem a természeti erők egyéb erdészeti létesítményekben okozott károk kompenzálásáról is. (árvízi károk az erdei utakban, építményekben stb.)

Végül kérjük, a jövőre vonatkozóan olyan támogatási lehetőségek megteremtését az erdészet területén, mely illeszkedik a mezőgazdasági támogatási rendhez és ezzel lehetővé válik a teljes agrárgazdaság összehangolt támogatási rendszerének kialakítása.

Köszönjük a felkérést, a lehetőséget, hogy a Parlament Mezőgazdasági Bizottságának, az Egyesületünk szakmai szakértői csoportjainak, a Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsának és az állami erdőgazdálkodásban dolgozó tagtársainknak, kollégáinknak állásfoglalásait, véleményét és javaslatait tolmácsolhattuk.

Tisztelettel:

Budapest, 2001. november 21.

Ormos Balázs
főtitkár

Természetvédelemi érdekeink

A Környezetvédelmi Minisztérium vezetése találkozára hívta a természet- és környezetvédő civil szervezeteket. A tanácskozásnak a Kecskeméten lévő Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága adott helyet, az új Természetházban 2001. november 14-én.

A rendezvényen megjelent a minisztérium teljes legfelsőbb vezetése és elfoglaltságuktól függően maradtak és vettek részt a rendezvényen. *Dr. Turi-Kovács Béla* miniszter köszöntötte a megjelent civil szervezetek képviselőit. Beszámolt arról, hogy a minisztérium igyekezett az elmaradt feladatokat elvégezni, amelyek az EU elvárásai szerint a legfontosabbak. Meg kell őrizni a szavahihetőséget, az ígéretek meg kell tartani, jelentette ki a miniszter. Az Őrségi és Beregi NP létrehozásán fáradoznak. A támogatásokról elmondta, hogy a civil szervezetek 300 millió Ft. támogatásban részesültek. A megoldandó célokat kell jól meghatározni és pályázatokkal, pénzügyi forrással lefedni. A kiadványokra adott pénzügyi támogatások akkor hatékonyak, ha az elkészített anyagok nem a polcokon maradnak, hanem a kijelölt célcsoportokhoz el is jutnak, például a polgármesterekhez, más érdekelt civil szervezetekhez stb. Az egyes térségekbe kiadott pénz és a felhasználók arányán kell módosítani. A következő összejövetelre várhatóan a jövő év tavaszán kerül sor, a hatékony együttműködés érdekében személyes meghívó kerül kiküldésre, hogy az érdekeltek biztosan eljőjenek az együttműködés hatékonyságát javítva.

A továbbiakban *Kemény Attila* közigazgatási államtitkár tartott tájékoztatót a KAC (Környezetvédelmi Alap Céltámogatás) pénzügyi felépítéséről, a források lehetőségéről és a fő kiadásokról. Megemlítette, hogy a környezeti állapot rendbetételéhez 3000 milliárd Ft. szükséges, ha most mind rendelkezésre állna a pénz. (Közel annyi, mint hazánk egyéves teljes költségvetése.)

A természetvédelem aktuális kérdéseiről *dr. Tardy János* helyettes-államtitkár adott tájékoztatást. Elmondta, hogy az ország területének 86,4%-át foglalja el az agrárium és ennek 10%-a áll védelem alatt. A természetvédelmi szemléletben nem, csak a szervezetben kell elkülönülniük. Az agrárium, a vidékfejlesztés és a természetvédelem Hágában szorosan összekapcsolásra került. Az érzékeny természeti területek kijelölése megtörtént. A nemzeti biodiverzitás megőrzési stratégia kidolgozása elkészült. Nem érthető, hogy az FVM által kidolgozott és gondozott Nemzeti Agrár- környezetvédelmi Programban az erdő miért nem kapott helyet, talán a Nemzeti Erdőstratégia pótolhatja, fejtette ki véleményét.

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programmal kapcsolatosan *Vajna Tamásné* főosztályvezető elmondta, hogy ősszel megjelennek a pályázatok, a tervezet szerint 8-75 ezer Ft./ha, területalapú, normatív támogatásban részesülhetnek az agrár-környezetvédelmet és tájfenntartást szolgáló környezet- és természetkímélő mező-

gazdasági termelési módszerek alkalmazását felvállaló mezőgazdasági vállalkozások. A KöM a programhoz kapcsolódó Érzékeny Természeti Területek (mezőgazdasági) kijelölését elvégezte és kísérleti jelleggel 11 db területet vont a program megvalósításába, 14-35 ezer Ft./ha támogatás mellett. (Sajnos az egész programban erdőről nincs szó, pedig az elmúlt évben előrehaladott tárgyalásokat folytattunk a védett erdők normatív úton való KöM általi támogatásáról.) A továbbiakban tájékoztatta a hallgatóságot arról, hogy a támogatási célok folyamatosan módosulnak az EU elvárások szerint és a mai termelési célú támogatások aránya jelentősen csökken. A földalapú támogatások 2006-2008.-ra elérik a 75%-os arányt és a környezet- és tájgazdálkodási, valamint a vidékfejlesztési támogatások kerülnek előtérbe.

A természeti örökség megőrzésének irányelveit az Európai Unióban a „NATURA 2000” programban fogalmazták meg, mely az európai jelentőségű természeti területek hálózatának az elnevezése. Erről *dr. Demeter András* főosztályvezető számolt be a hallgatóságnak. Az EU-hoz való csatlakozás eredményeként a Pannon Régió (hazánk) természeti értékeivel is gazdagodik a NATURA 2000 hálózat. Az EU-hoz való csatlakozás részeként Magyarország is megkezdte az európai jelentőségű területek kijelölését megalapozó felméréseket. Tárgyalások folynak az európai jelentőségű élőhelyek és fajok listáinak bővítéséről. A NATURA 2000 részévé vált területek védelmét intézkedésekkel biztosítják: jogi helyzetük és szabályozásuk révén, kezelési tervek készítésével, a természeti előírások más fejlesztési tervekbe, jogszabályi előírásokba való beépítésével, monitoring rendszer működtetésével, támogatási rendszer bevezetésével. A területek kijelölését és a kapcsolódó intézkedések megalkotását széles körű szakmai és társadalmi egyeztetés előzi meg.

A civil szervezetek képviselői felszólásaikban kisebb, helyi és jelentősebb országos problémákra keresték a választ.

Egyesek hangot adtak annak, hogy az EU környezetvédelmi szabályozása nem megfelelő, hiszen ezek a szabályok vezették az illető országokat a mai környezetvédelmi válságba, ezért az EU

Fotó: Ormos Balázs

Balról: Tardy János, Boda Ilona, Turi-Kovács Béla, Kemény Attila és Csepregi István

elismerés fogadtatása hazánk irányába nem nevezhető egyértelműen pozitívnak.

A civil szervezetek költségvetési támogatásáról olyan vélemény hangzott el, mely szerint a régen (20-30 éve) működő szervezetek, a tartós közszolgálati tevékenységük elvégzése miatt, normatív úton, pályázat nélkül jussanak támogatáshoz. Indoka, hogy ezek a régi civil szervezetek már bizonyították életképességüket és nem lehet kitenni a négy évente változó kormányzati politikának. (Támogatjuk ezt a gondolatot, hiszen az OEE ez évben ünnepli 135 éves, fennállásának 150 éves évfordulóját!). A többi civil szervezetek, aktuális célok meghirdetésével, pályázati úton, céltámogatással kaphassanak forrásokat.

A rendezvényre Egyesületünk is meghívást kapott. Ormos Balázs főtitkár hozzászólásában elmondta, hogy az OEE programjában szerepel a természetvédelemmel való szoros együttműködés, hiszen a természetvédelem kialakításában is meghatározó szerepet játszottak az erdészek és ma is sok erdész dolgozik a nemzeti parkoknál és más hivatalokban, számosan Egyesületünk tagjai. Kifejtette, hogy az erdészet nem tud kellő eredményt elérni a természet- és környezetvédelmi és egyéb költségvetési támogatások terén, ezért a megkezdett folyamatokat türelmesen, de határozottan képviselni kell. Kérte, hogy a korábbi vezetéssel megkezdett munkának legyen folytatása, itt első sorban az erdő KAC-ból való támogatása és a természetvédelmi végrehajtási rendeletek mihamarabbi megszületése a legfontosabb. A korábbi személyes találkozók folytatását kérte a munka hatékonysága érdekében. *Kemény* államtitkár úr válaszában jelezte, hogy tud a Minisztérium és az Egyesület együttműködéséről és kész annak folytatására.

A Kormányzat és a civil szervezetek együttműködése az utóbbi időben felgyorsult. Több felsőszintű megbeszélés történt az FVM-ben is. Ezek a rendezvényeken Egyesületünk tagságának szakmai érdekeit a szakosztályok által elkészített szakmai anyagok, különböző fórumokon megszületett állásfoglalások, az elnökségi és küldöttközgyűlési határozatok, valamint a partneri szervezetek véleményének ismertetésével képviseljük.

Ormos Balázs
főtitkár

Szakosztályi hírek

A **Miskolci** és a **Sárospataki Helyi Csoport** tagjai közös szervezésben szakmai tanulmányúton vettek részt a Szlovák Államerdészet Szobráci Erdészeténél. A tanulmányút 2001. október 12–13-án volt. A szlovák kollégák a Tokaji-hegylánc utolsó tagjaként számon tartott Vihorlát-hegységben mutatták be erdőgazdálkodásukat. Jellemzően lombos erdőkben tevékeny-

kednek, ahol a fő állományalkotó fajak a bükk. Az erdőgazdálkodásra jellemző, hogy a fakitermeléseket hosszúfas módszerrel hajtják végre és központi alsó rakodón dolgozzák fel a faanyagot kereskedelmi választékokká. Az erdőfelújításokban az utóbbi időben vezették be a természetes felújításokat. Vonalas bontóvágásokkal kísérleteznek. Eddig jellemzően kisméretű tarvágásokat hajtottak végre és mesterségesen telepítették a csemetéket. A természetközeli és költségtakarékosabb természetes felújítási módok még nem terjedtek el a szlovák erdőgazdálkodásban. A szakmai bemutatón túl a térség nevezetesebb múzeumait is meglátogattuk. A tanulmányúton 36 tagtársunk vett részt.

Kép és szöveg: **Bak Júlia**

2001. október 4–5-én az Országos Erdészeti Egyesület **Erdői Vasúti Szakosztálya** ez évi utolsó tervezett szakosztályülését tartotta Almamelléken, a vasút üzembeállításának 100 éves évfordulója alkalmából.

Szakosztályunk tagjai a Szigetvári Erdészetnél találkoztak, majd rövid városnéző séta és a Vár megtekintése következett. Ebéd után a vasút közös beutazását követően Sasréten *Könyves Kálmán* erdészeti igazgató az erdei iskolát és tanösvényt mutatta be.

A szakosztályülésen *Káldy József* vezérigazgató ismertette a MEFA Rt. tevékenységét, ezen belül a vasútüzem szerepét. A MÁV-csatlakozás megszűntével ez a vasút is kizárólag turisztikai, idegenforgalmi célokat, erdei iskolaprogramot szolgál.

A szakosztályelnök beszámolt az Erdőfeltárási Szakosztállyal közös Modrovich Ferenc szoboravatási ünnepségről és emlékülésről.

A 2002. évi utazási kiállításra az erdei vasutaknak fel kell készülni. A vasutaknak menetrendi, szolgáltatási és egyéb kapcsolódó lehetőségeket kell összeállítani szórólap minőségben. A vasutak bemutatását jövőre is vállalja közös standon a Térképker Kft.

Ezután *Villányi György* ismertette a Ganz Vagon Kft. által kidolgozott keskeny nyomtávolságú erdei vasúti motorkocsi műszaki vázlatát. Az erdei vasutak vonórőz parkjában a C–50 típusú mozdonyok 50 évesek, az MK–48 típusú mozdonyok is elmúltak 40 évesek. Pótlásukról néhány éven belül gondoskodnunk kell.

A motorkocsi műszaki megoldásáról élénk vita alakult ki, elsősorban a hossz-mérete (16 m hosszú a kocsiszekrény), valamint egyszerűbb műszaki megoldások miatt.

A vasútüzemek képviselői kérték, hogy a kétéves költségvetés keretében a 2002. évi vasútüzemeltetési támogatást az előző évinél korábbi időpontban kapják meg.

Vacsora és baráti beszélgetés után másnap megtekintettük az ifabai pipamúzeumot. Ezután Almamellék állomáson a vasútüzem építőinek és üzemeltetőinek a 100 éves évfordulóra készült emlékoszlopot koszorúzta meg a szakosztály.

Az almamelléki MÁV állomásépületben a MEFA Rt. erdészeti és vasúttörténeti kiállítást alakított ki a földszinten, az emeleten pedig lakást. Utoljára 5 éve voltunk itt szakosztályülésen, azóta az állomásépület helyreállításával, vasúti járművek tárolóinak kialakításával, szépen parkosított játszótérrel, vasúti pálya karbantartásával, az erdei iskolaprogram továbbfejlesztésével ünnepeltük a 100 éves vasutat, és részesei lehettünk a megújulásának.

Korek Károly
szakosztályelnök

A **Gépesítési Szakosztály** 2001. október 11-én a Mecseki Erdészeti Rt.-nél, a Szigetvári Erdészet területén tartott ülést.

A résztvevők az ülés elején egyperces néma felállással adóztak a közelmúltban elhunyt *dr. Walter Ferenc* emlékének, aki hosszú időn keresztül, gyakorlatilag élete végéig aktív tagja volt a Gépesítési Szakosztálynak, és tevékenységével jelentősen hozzájárult az erdészeti gépesítés folyamatos fejlesztéséhez.

Ezt követően köszöntötték az egyesület ez évi vándorgyűlésén kitüntetett szakosztálytagokat, *Zsilvölgyi Lászlót* – aki

Kaán Károly Emlékérmét kapott – és *Rákosi Józsefet* – aki Elismerő Oklevél kitüntetésben részesült.

Az ülés szakmai részében először *Káldy József* vezérigazgató – aki szakosztálytag is – adott tájékoztatást az erdőgazdaság jelenlegi helyzetéről, fejlesztési elképzeléseiről. Ezt követően *Németh Szilveszter* gépesítési vezető részletesen beszámolt az erdőgazdaság gépesítési helyzetéről, illetve az erdőgazdaság vonzáskörzetében lévő gépes vállalkozók gépeltartásáról.

A következő napirendi pont a magyarországi Cranab-daruk jubileumához kapcsolódott, ugyanis eddig az időpontig a Technitrade Kft. 100 hidraulikus darut értékesített az országban. *Mikbel Orsen* és *Veress László* rövid tájékoztatást adtak a Cranab-daruk gyártásának múltjáról, jelenéről és a fejlesztési elképzelésekről.

A gyakorlati gépbemutatón a résztvevők Cranab-daruval szerelt univerzális traktort, tehergépkocsit és kihordót láthattak, továbbá *dr. Papp Tivadar* vezérigazgató-helyettes szakszerű kalauzolásával újulatkímélő közelítést láthattak. Ennek lényege, hogy:

- az LKT csuklós traktor az 5 m-nél nem hosszabb választékot teljesen felemelve közelíti, illetve

- a hosszabb választéknál a közelítés az SR-8 kihordóra alapozva folyik.

A délután programjában szerepelt még egy vállalkozói kézen lévő faipari üzem megtekintése is.

Az egyebek között a szakosztály:

- tagjai közé választotta *Molnár Lászlót* (Poplar Kft.), *Pósa Józsefet* (Verga Rt.) és *Sztrégova Istvánt* (Egererdő Rt.);

- megfogalmazta a jövő évi programját; továbbá

- *Remenyik Imre* előadásában tájékoztatást hallgatott meg a dr. Káldy József Erdőgépfelkészítő Központ üzemanyag-beszerzés koordinálásával kapcsolatos eddigi tevékenységéről.

Dr. Horváth Béla
szakosztályelnök

Az **Erdészeti Vízgazdálkodási Szakosztály** október 26-án kihelyezett, terepi programot tartott az Ipolyerdő Rt. Kemenicei Erdészetének területén. A rendezvény témája – a Kemence-patak példáján – az erdei kisvízfolyásokon kialakuló árvízi jelenségek, árvízi károk és a helyreállítási munkálatok voltak. A résztvevők megvitatották mindezek műszaki hidrológiai vonatkozásait is.

Mint tudjuk, tapasztaljuk, a megszokottól eltérő, különleges, sőt szélsőséges

csapadékesemények időről-időre bekövetkeznek, de az utóbbi néhány évben viszonylag gyakrabban fordultak elő, mint korábban. Ennek következtében nemcsak a nagyobb folyókon, de a kisebb vízfolyásokon, erdei patakokon is olyan árvizek és árvízi károk keletkeztek, amelyek felvetnek néhány kérdést a mértékadó vízhozammal, a műtárgyak méretezésével és kialakításával, az árvízi biztonsággal kapcsolatban. Ezek a kérdések nem újak, csak most ismét előtérbe kerültek.

A vízepítési tervezési gyakorlat egyik alapelve a mértékadó vízhozamra történő méretezés, amelynek gyakorlati alkalmazása során azonban nem vesszünk figyelembe egy fontos körülményt. Azt, hogy az árhullámok levonulásakor nemcsak a vízhozam növekszik, hanem ezzel együtt megmozdul a meder is. Ekkor nemcsak a korábban lerakódott finomabb hordalékot sodorja magával az áradat, hanem a kisebb-nagyobb köveket, akár köbméteres nagyságú kötömböket, faágakat, rönköket és mindent, ami az útjába kerül.

Egy áteresztő vagy kishíd szabad nyílásának méretezésekor csak a vízhozam növekedését, s ennek az átvezetését, a vízbocsátó képességét vesszük figyelembe, a víz által elragadott, görgetett kövek, fák átjutását természetesen nem. Ahol azonban az áradat akadályba ütközik, ott lerakva a hordalék egy részét, az akadályt megkerüli vagy elárasztja. A műtárgyak kialakításaakor ezt az elkerülhetetlenül bekövetkező eseményt körültekintőbben kellene figyelembe venni.

Az erdei patakat nem feltétlen kell minden körülmények között a mederben, illetve a műtárgyakban tartani, mert egyszerűen nem lehetséges. „Meg kell engedni” vagy legalábbis számítani kell arra, hogy a patak időnként kilép medréből, szétterül a völgyben, időlegesen műtárgyakat (utat, áteresztőt) borít el. Ennek megfelelően a patakok közelében lévő műszaki létesítményeket úgy kell kialakítani, hogy azok különösebb károsodás nélkül elviseljék az alkalmi vízhatást, s legfeljebb eseti karbantartásra legyen szükség. A Kemence-patak árvize és az árvízi károk is rámutattak arra, hogy voltak eme elvárásnak megfelelő és voltak nem megfelelő patak- és útszakaszok, áteresztők és kishidak is.

Egyebek mellett e gondolatokat szem előtt tartva jártuk be *Karnis Gábor* főmérnök vezetésével a Kemence völgyét, több helyen megállva, megtekintve és megvitatva a különböző műszaki megoldásokat.

Dr. Kucsara Mihály

Elhunyt Walter Ferenc

Mély fájdalommal tudatja a gyászoló család, hogy **dr. Walter Ferenc** életének hatvanhatodik évében meghalt. A kecskeméti Békefasori temetőben helyezték örök nyugalomra.

Papp Antal

Megkondult a gyászharang, mely egy tevékeny élet végét jelentette **Papp Antal** erdésztechnikus kollégánk számára, aki 1941. június 5-én született Budapesten, és alig töltötte be 60. életévét, máris elragadta a könyörtelen végzet súlyos betegség képében.

A nagyhírű Soproni Erdészeti Technikumban 1959-ben szerzett technikus oklevelet, és mily érdekes az élet, első munkahelye a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság Fűrészüzemében volt. Részvénytársaságunk jogelődjénél, a Cserháti Állami Erdőgazdaságnál 1960-tól dolgozott. Magam személyesen 1967-ben a Salgótarjáni Erdészetnél találkoztam vele először, mint igen lelkes erdőművelővel a Gyurtyánosi területben. Szakmai büszkeséggel mutatta be az ún. állomány alatti csemetekertet, és együtt szenvedtünk Huszár Karsci bácsival karöltve a tv-torony alatti PAX-BÉKE felíratfenyővel történő beerdősítésével. Talán erdőfelügyelő sosem nyilvánította befejezetté ezt az erdőtelepítést – mivel többször leégett –, mégis azt mondhatjuk, hogy embert próbáló feladat volt egy fiatal, agilis területvezető erdész részére.

A salgótarjáni évek után 1972-ben kis kitérő következett kollégánk számára Békés megyébe, de úgy látszik, Petőfi szavaival élve: „Jenn az Alföld tengersík vidékén” nem tudott megszokni, és az 1973-as év már az Ipolyvidéki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Nagymarosi Erdészetének nagybörzsönyi területében találta, ahová nemcsak a hegyvidéki erdők, hanem a „szívét sebző égő szerelem” is csábította. Feleségével, Erzsikével itt alapozták meg családjuk boldog jövőjét, amely most villámcapásszerűen végeszakadt.

Visszatérve a közelmúlthoz; Erdőgazdaságunk vezetése meglátva a tettekre kész szakemberben a többet tenni akarást, 1979-ben a központba, Balassagyarmatra nevezte ki szállítási előadónak, majd 1981-től fahasználati előadónak. Tevékenységét négy alkalommal Kiváló Dolgozó, két alkalommal Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetéssel ismerték el.

Az áthelyezés maga után vonta, hogy a család Balassagyarmatra költözött, és felesége a központ TB ügyintézője lett.

1989-ben, miután ott volt rá szükség, Romhányi Erdészetünkhöz került fahasználati műszaki vezetőnek. Ez idő tájt, a rendszerváltást követően saját dolgozóink helyett egyre több vállalkozó dolgozott az erdészeti ágazatban, viszont a nagyüzemi fafeldolgozás szinte megszűnt. Ebben látva lehetőséget Papp Antal kollégánk 1991-ben elhagyva az állami szektort, „HOLZTEK” fantáziánévvvel fafeldolgozó vállalkozásba kezdett, melyet élete utolsó percéig folytatott. Milyen különös is a sors, technikus pályafutásának kezdete és vége azonos és ezáltal szinte megdöbbentő.

E tartalmas életút után búcsút veszünk Tőled, s bár elszállt az élet, mégsem ért véget, jó munkád megmaradt, emléked élni fog. Búcsú-

zunk a cserhádi, borsönyi erdők és szakemberek nevében; kérjük az Égieket, legyen Neked könnyű a föld a befogadó sírban. És ha utolérnéd az előttd égi ösvényre indult kollégáinkat, számolj be nekik arról, hogyan teljesítettük elvárásait a magyar erdők érdekében.

Üdv az Erdésznek! Nyugodj békében!

Zorvanné Müller Klára

Valovics József emlékére (1939–2001)

A halál híre mindig lesújtó. Különösen, ha egy szeretett és tisztelt kolléga halálhírét kapjuk meg.

Nekem jutott a feladat, hogy az Északerdő Rt. és az OEE nevében elbúcsúzzam Tőled, ki aktív életet teljes időszakát ennél a cégnél, illetve jogelődeinél töltötted.

Búcsúzáskor említsük meg életed alakulását. 1939-ben születél Polgáron. Édesapád a II. világháborúban, 1943-ban meghalt. Öcséddel együtt özvegy édesanyád nevelt fel.

1953-tól 1957-ig az erdészeti technikumot végeztél Debrecenben és Szegeden.

Szolgálatodat az Északborsodi Állami Erdőgazdaságnál kezdted, a Rudabányai Erdészetenél. 1959-ben tényleges katonai szolgálatra vonultál be, ahonnan 1962-ben őrmesteri rendfokozattal szereltél le. Ezután rövid ideig a Bánhorvati Erdészetenél szolgáltál, ahonnan 1962. október 1-jén kerültél a Mérai Erdészethez erdőhasználati műszaki vezetőnek. Műszaki vezetői munkakört töltöttél be nyugdíjazásodig.

1963-ban találkoztunk, részint szorosan vett szakmai feladatok során, az Országos Erdészeti Egyesület rendezvényein és a szakszervezeti munkában.

Szakmai munkádat mindig magas színvonalon végeztél, szolgáltál a Borsodi és Abaúji erdőket.

Szakmai munkád során a tájegység természetes tölgytársulását helyezted előtérbe, csemetével a makkvetéssel.

Az Erdészeti Tudományos Intézzel közösen vegyszeres gyomirtási kísérleteket végeztél az erdőfelújítások sikere érdekében.

Magatartásod, emberi kapcsolataid példamutatók voltak.

Az OEE és a szakszervezeti munkában munkatársaid problémáit mindig felvállaltad és legjobb tudásod szerint megoldottad. Mindkét szervezetben 44 évig dolgoztál.

Jó munkád elismerésül három alkalommal kaptál Vállalat Kiváló Dolgozója és egy alkalommal Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetést.

Ez év szeptember 3-án Sopronban az egyetem évnyitó ünnepségén az Ember az Erdőért emlékérmét még személyesen vehetted át.

Sopronból Miskolcig történő hazautazásunk alatt hosszasan beszélgettünk megoldandó szakmai problémákról, tervekről, emberi kapcsolatokról. Mi tudtuk, hogy szervezeted küzd a kór ellen. Te végig bizakodó voltál, további munkád terveiről beszéltél. Ez volt utolsó beszélgetésünk...

Kollégáid nevében búcsúzómost Tőled, köszönjük, hogy munkatársaid lehettünk.

Biztos vagyok benne, hogy onnan fentről két cirrusfelhő közül őrzőn figyeled az általad kezelt erdők további sorsát, mi is ezt tesszük itt lent.

Haláloddal kapcsolataink nem szakadnak meg, itt élsz bennünk tovább. Megőrizünk jó emlékezetünkben.

Isten veled, Jóska! Nyugodj békében!

Üdv az Erdésznek!

Alsóméra, 2001. október 26.

Korek Károly

Búcsú Nádudvari Jenőtől, a gyémántdiplomás erdőmérnöktől

Az erdésztársadalom nevében szeretnék tiszteleggel búcsút venni **Nádudvari Jenőtől**, Jenő bácsitól, a barátától, a kollégától, a gyémántdiplomás erdőmérnöktől.

Halálhíre nem ért váratlanul bennünket, mégis nehéz volt elhinni, hogy egy örökké tevékenykedő kiváló ember földi életpályája azon a vasárnap reggelen visszavonhatatlanul végetért.

1913-ban született Szilágysomlyón, ahol rokonai ma is élnek, és ahová gyakran visszajárt egész életében.

Itt kezdte el tanulmányait, majd Kolozsváron a Római Katolikus Főgimnáziumban volt gimnazista. Ezután következtek az eseménydús egyetemi évek Sopronban, ahol 1940-ben szerzett diplomát.

Pályáját tanársegédként kezdte az Egyetem Erdőművelés Vad- és Halgazdasági Tanszékén. Innen Kárpátjára, a Rahói Erdőrendezőszékhöz került, majd 1941 őszén a borgói Magyar Királyi Erdőgazdasághoz nevezték ki vezetőnek. 1945 nyarán áthelyezték az akkor felállított Egri Állami Erdőgazgatóság központjába. Ezt követően a Heves megyei Tanácsnál, majd Miskolcon az EMÉRT kirendeltségen dolgozott mint előadó. 1951 őszétől az EMÉRT Egri Kirendeltségének vezetője annak 1952-es megszűnéséig. Ezután ismét az Erdőgazdaságnál dolgozik, mint melléktermék előadó, majd vadászati, később fahasználati előadó 1974-es nyugdíjazásáig.

1964-től 70-ig az egri Dobó István Gimnázium és Szakközépiskola gyakorlatvezető tanára. 10 évig az OEE helyi csoportjának ügyvezető titkára.

Több kitüntetést kapott, a Nemzetvédelmi Kereszt tulajdonosa.

A közel 90 éves életút során a családtagok, a munkatársak és ismerősök sokasága, az egybefonódó nemzedékek két évezred és három évszázad szülőttei.

Most egy életút végére érve, a család, a barátok, a munkatársak, az Egererdő Részvénytársaság, az Országos Erdészeti Egyesület nevében arra tehetek ígéretet, hogy emléket öröközzük.

Búcsúzóul az ősi selmeci dalt helyezzük el koporsójára, jelképesen, mint virágcsokrot:

„Fiúk, ha majd remeg kezemben
e bús nedűvel telt pohár,
a vén kaszás ágyam fejénél
már végórára vár.

Ne féljete, elrendelém már rég
a tort, mit értem tartsatok.

S ha elmennék is én közületek,

Fiúk! mulassatok, vígadjatok!”

Az Erdészhimnusz hangjaival kísértük el utolsó útjára.

Wágner Tibor

Csomor Nándor (1914–2001)

Csomor Nándor bácsit 2001. november 14-én helyezték örök nyugalomra a Vámosmikolai köztemetőben. Felesége, gyermekei, unokái és régi kollégái, valamint a fél „Perőcsény” adta meg a végtisztességet.

Nándi bácsi kétméteres alakja nem tűnik fel többé a Kemencei Erdészeti erdeiben, nem látjuk kiballagni az apróvadás vadászterületre.

Erős, magas ember volt és arany szíve, igaz embersége, költői lelkülete. A hajdanvolt erdészbalok szavalója. Segítőkészsége, erdőszerepette messze földön híres volt. A jó bort és a mulatást különlegesen szerette. Az élet nem kímélte, hiszen hosszú ideig volt orosz hadifogságban, volt primaciai erdész – ahogy ő mondta –, volt levelező technikai hallgató és legfőképpen klasszikus erdész.

Hosszú évtizedeken keresztül volt erdőművelési műszaki vezető, így is vonult nyugállományba 1974-ben.

Nándor bácsi nagyon fogsz hiányozni.

Nyugodjál békében.

Vajda Pál

Remitzky Endre (1943–2001)

Kedves Barátunkat, Kollégánkat kísértük utolsó erdei útjára, végső nyughelyére november 10-én.

Remitzky Endre 1943. augusztus 17-én született Budapesten. Az általános iskola elvégzése után a Soproni Erdészeti Technikumban szerezte meg a szakmai tudásához szükséges alapismereteit. Kiváló technikum kiváló tanulójaként került ki az erdészeti szakmába a Börzsöny-hegység lábánál fekvő Szob nagyközségbe, a Szobi Erdészethez. A kezdeti beosztott erdészkedést hamarosan követte a kerületvezetői beosztás. Életrevaló, nagy szakmai tudású, kereskedelmi vénával is megáldott erdész nevelődött belőle. A kerületvezetői beosztást MÁV rakodó-kezelői beosztás követte. A Szobi MÁV rakodón évente 8–10 ezer köbméter primér választék, 2–3 ezer köbméter fagyártmány, az uszályrakodón további 6–8 ezer köbméter papírfá fordult meg évente. Munkáját nagy szeretettel, hozzáértéssel és rugalmassággal végezte, melyet jelez számtalan kitüntetéssel is.

Remitzky Endre mindenki Bandija volt. Szerették őt a felettesei, kollégái, fizikai dolgozói egyaránt. Szerették Bandit a különböző cégek, a MERT átvevői is, hiszen mindig betartotta a megállapodásokat.

Vig kedélyű ember volt, aki szerette a jó magyar bort, a mulatozást-nótázást is. Barátja volt a Börzsöny és a Cserhát valamennyi szakemberének, a környék lakóinak. „Ha meghalok, engem a Kopasz-hegyre temessetek” – szokta mondani. Végakarata a rokonok, erdészbarátai híven teljesítették, hiszen hamvait a Kopasz-hegy csúcsán egy picinyke sírban Hámmori Tibor helyezte el. A sír felett márványtábla jelzi halálát.

Utolsó útjára gyalogosok és terepjárók egész hada kísérte fel a 600 méter magas Ko-

pasz-hegyre. A verőfényes idő, a csodálatos panoráma, a búcsúzó ezerszínű erdő méltó keretet adott a magas csúcson megtartott temetési szertartásnak, melyen az erdészek képviselője búcsúbeszédben emlékezett meg, köszönt el Tőle.

Kedves Barátunk, mi is elköszönünk, de valahányszor felnézünk a Kopasz-hegyre, meg-erősítjük emlékezésünket.

Nyugdjál békében.

Vajda Pál

Dérföldi Antal Bedő-díjas, rubinokleveles erdőmérnök (1906–2001)

Dérföldi Antal
1906. október 14-én született, a trianoni békeszerződéssel Ausztriához csatolt, burgenlandi Dérföldön (Dörfl). Édesapja családjával Maurer Antal néven ott élt és dolgozott az

Esterházy-birtok erdőgondnokaként. A családi nevét szülőhelyére emlékezve 1935-ben magyarsította Dérföldire. Gimnáziumi tanulmányait Kőszegen a bencéseknel kezdte és Pannonhalmán, ugyancsak a bencéseknel fejezte be. Érettségi után egy éven át a papi hivatás gondolatával foglalkozva, Pannonhalmán továbbtanult, majd beiratkozott az Erdőmérnöki Főiskolára, Sopronba, ahol 1930. április 28-án szerzett oklevelet. Diplomázása után a füzerradványi Károlyi-uradalomban helyezkedett el, ahol már mint szigorló erdőmérnök is gyakoromkoskodott. 1930-tól 47-ig Kemence-patakon végigjárta az akkori erdőmérnöki pálya több fokát (erdőmérnök-gyakornok, segéd-erdőmérnök, erdőmérnök, erdőgondnok, főerdőmérnök). A második világháború, majd az erdők államosítása után még 1947-ig ugyanott, mint erdőgondnok dolgozott. A kemencepataki tevékenységét szép bükk-, tölgy- és fenyőállományok, jól kitűzött és megépített feltáró utak dícsérik. 47 után az illetékesek felügyeltek nagy munkabíráására, vas szorgalmára, átlagot messze meghaladó szaktudására, és úgyszólván évente újabb és újabb feladatokkal bízták meg. Így a Felvidéki Építési és Fakereskedelmi Rt. kisvaszari üzemének a vezetését, utána az Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat (Sátoraljaújhegy), majd a Pestvidéki Áll. Erdőgazdaság (Budapest) fahasználati ügyeinek az intézését kapta feladatul. Az utóbbi munkahelyén igazgatóhelyettes is lett. Ezt követően helyezték az FM Erdészeti Főosztályára műszaki előadónak. Innen a Budapesti Erdőtelepítő Állomás vezető főmérnöki beosztásába került. 1954-ben helyezték át az Erdészeti Tudományos Intézetbe, ahol két évig tud. munkatársként, azt követően tud. osztályvezetőként dolgozott az 1970-ben történt nyugdíjba vonulásáig. Mint nyugdíjas több, mint tíz évig szaktanácsadóként segítette az ERTI munkáját. Kutatóként és osztályvezetőként az erdőhasználat fejlesztésén dolgozott. Időszako-

san rábízta a gépesítési és erdészeti gazdasági kutatások irányítását és szervezését is. Nevéhez fűződik többek között a rakásolt erdei választékok űrméter-köbméter átszámító tényezőinek, a kitermelési és számbavételi apadékok mérőszámainak a megállapítása és a méretcsoportos vágásbecslési és választéktervezési eljárás és a szerfa-táblázatok kidolgozása, amely módszer ERTI szolgálati szabadalom lett. Az ERTI gépkísérleti üzemében az ő irányítása alatt készült el a fogatos közelítőkerékpár, amelyiknek a használata gyorsan országosan elterjedt. Kutatási eredményeit több, mint 30 tanulmányban, illetve társszerzőként könyvben adta közre. Az Országos Erdészeti Egyesület 1964-ben Bedő Albert-díjban részesítette. De tulajdonosa lett több akkori állami kitüntetésnek is.

Gazdag életútját a harmonikus családi élet, majd 1956 után fiának, később a két leányának az USA-ba történt távozása miatti aggodalom és félelem jellemezte. Alapfelfogása volt az, hogy az életben a szakmai munkával és nem a politikai helyezkedéssel kell boldogulni. Ezért az akkori uralkodó párthoz többszöri ráhatás ellenére sem volt hajlandó belépni.

Hamvait 2001. szeptember 28-án helyezték a felesége mellé örök nyugalomra a mátyásföldi Ilona-köztemetőben.

Tóni Bátyánk! Mi, akik közelről ismertünk és Velel dolgozhattunk, emlékedet életünk végéig igaz erdészbarátsággal őrizzük!

Szász Tibor

Kovács András erdőmérnök (1951–2001)

Tisztelt Gyászoló!

Nekem jutott az a megtisztelő, de fájdalmas feladat, hogy elköszönjek Kovács András erdőmérnöktől és atyáinkfiától az erdész kollégák és a Nyírbátori Református Gyülekezet nevében.

Kovács András 1951. szeptember 19-én született Kabán, vasutas családban.

1977-ben erdőmérnöki diplomát szerzett a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen.

A megérdemelt utolsó vakációt ki sem töltve, azonnal munkába állt a tiborszállási erdészetnél erdőművelési műszaki vezetőként.

Ezzel egy időben megházasodott, családot alapított.

1981-től a jogutód Nyírbátori Erdészeti Üzemigazgatóságnál lett erdőművelési ágazat-vezető, majd igazgatóhelyettes főmérnök súlyos betegségeig, 2001. március 20-ig.

A sors megadta nekem, hogy ennek a 24 éves megszakítatlan pályafutásnak több, mint 10 évig munkatársként részese lehettem.

Kovács András alapos és bölcs ember volt, a Szentírás tanítása szerint „mindent ékesen, szépen” megtervezett, talán tudat alatt tisztában

Rokonok, barátok, ismerősök, pályatársak nagy részvételével kísérték utolsó útjára **Kovács András** 50 éves erdőmérnököt 2001. szeptember 25-én a Debreceni köztemetőben.

volt vele, hogy neki nem adatik meg a kitérő, a holt idő, rövid életpályáját megszakítatlanul kell végigfutnia.

Mi, erdészek az Úr különös kegyeltjeinek mondhatjuk magunkat, hiszen nap mint nap hozzátehetünk valamit a teremtet világhoz, vagy újjáépíthetjük azt, amit mások lerombolnak. Kovács András a mi csodálatos szakmánkon belül is a legszebbet választotta, végig ERDŐMŰVELŐ volt, csupa nagybetűvel írva és kimondva. Soha nem vakította el a pillanatnyi siker, nem hódolt be a manapság oly divatos és szinte mindent uraló pénz bálványozásának.

A Szentírás szerint az embert szabad lelkiismerettel ruházta fel az Úr, ugyanakkor annak büntudatával is. Kovács András barátunk azon kevesek közé tartozott, akik nem adósodtak el ezzel az isteni adománnyal.

Szerény, nem hivalkodó, mély érzésű, becsületes ember volt. Ekként dolgozta végig rövid életét, és gyakorolta hitét, példát állítva az utódoknak.

Bandi Barátunk! Köszönjük!

A jó Isten őrököljön nyugalmad felett!

Üdv a lelkednek!

Üdv az Erdésznek!

(A búcsúbeszédet elmondta Juhász Mihály erdőmérnök, a Nyírbátori Református Gyülekezet gondnoka.)

Osztrogonác János erdőmérnök (1946–2001)

Oroszországban, 55 éves korában váratlanul elhunyt **Osztrogonác János** okl. erdőmérnök.

A Bács-Kiskun megyei Dávod községben született 1946-ban. Erdésztechnikusi képzést a szegedi erdészeti technikumban szerzett, egyetemi tanulmányait a volt Szovjetunióban végezte. Erdőmérnöki oklevelét Leningrádban szerezte meg.

Szakmai pályafutását a Gemenci Állami Erdő- és Vadgazdaság pörbolyi vasútügyi és hajózási erdészeténél kezdte meg. Gemencről Kecskemétre vezetett az útja, ahol a Kiskunsági EFAG főmérnöke lett.

1981-ben nevezték ki a Felsőtisza EFAG vezérigazgatójává, ezt a beosztást töltötte be 1990-ig.

Felelős tisztségben is aktív részese volt a szakma társadalmi életének. Tagja volt az MTA Erdészeti Bizottságának, elnöke volt az Egyesület Szabolcs-Szatmár-Beregi helyi csoportjának.

Kitűnő nyelvtudását hasznosította a szakma nemzetközi kapcsolatainak építése során, maga is számos programot szervezett a Magyarországra látogató külföldi delegációk számára, s személyesen részt vett azok lebonyolításában. Segítőként támogatását számos alkalommal élvezhette az Országos Erdészeti Egyesület is.

A rendszerváltást követően, mint az OSTRO Tanácsadó és Szolgáltató Bt. alapítója és ügyvezetője – helyismeretét és nyelvtudását hasznosítva – fakereskedelemmel foglalkozott. A váratlan szívroham is üzleti úton, Szibériában érte.

Szülőfalujának temetőjében, Dávodon temették el, nagy részvétől kísérve.

Magyar-lengyel erdészeti együttműködés

Egyesületünk rendszeresen szervez tudományos tanulmányutakat a tagság részvételével és ugyanakkor évente több erdészcsoporthoz számára szervez hazai programot.

Ez év júniusában Egyesületünk az Állami erdőgazdálkodók Pártolótagi Tanácsának szervezett tanulmányutat a Lengyel Államerdészet Katowicei Igazgatóságához. A tanulmányút egy olyan ország erdőgazdálkodásával, annak eredményeivel és gondjaival ismertette meg a résztvevő erdőgazdászai vezérigazgatókat, az ÁPV Rt. erdészeti vezetőjét, a Kincstár erdészeti osztályvezetőjét, amely hazánkhoz hasonlóan az Európai Unió küszöbén áll. A korábbi tanulmányutak tapasztalatait egy hozzánk hasonló társadalmi-gazdasági berendezkedésű országban lehetett tanulmányozni.

A barátságos fogadtatásról csak legfelsőbb fokon lehet megemlékezni. A Lengyel Államerdészet Ustroni Erdészeti Továbbképző Központjában volt a főhadiszállás, mely csak néhány kilométerre helyezkedett el a szlovák határtól. A pazarul berendezett és felszerelt központban voltak az előadások, a környéken a terepi bejárások. A gondjaik, feladataik teljesen hasonlóak voltak. A Lengyel Államerdészet központi költségvetési szervezetként működik. A tetszetős egyenruhájukat kötelező hordani és munkahelyen abban megjelenni. A természetvédelmi tevékenységet saját területükön maguk látják el, de náluk is elvárás az őshonos fajok visszahozatala. A központi utasítás végrehajtásának eredményeként a szemnek is csodálatos lucfenyvesek

helyett nagyrészt juharos, néhány bükkal elegyes erdőket lehetett látni. Az erdőrezervátum, melyet bemutattak a Czantoria hegyen, ahova libegővel lehetett feljutni, még meglehetősen kezdetleges állapotban volt. A továbbiakban láthattuk a vízvédelmi műszaki létesítményeket, a tudományos kísérletekre is felhasznált csemetekertet, génbankot, a legmodernebb svéd magkezelő berendezéseket, melyeket nemzetközi pályázat és versenyztetés útján szereztek, az erdei pihenőhelyeket, nemzetközi erdei kerékpárutat, melyet szintén nemzetközi pénzekből tudtak megvalósítani. Bemutatásra került a siketfajd megmentésének programja és létesítményei, a LF magtermelő állomány és a faházépítéset. A szakmai programok elemzésekor megállapíthattuk, hogy a központi állami erde-

szetnél egyszerre van jelen a bőkezűség és a hiány is. Irigylésre méltó lehetőség, hogy központilag biztosított a költségvetésből a természetvédelem, az oktatás, továbbképzés, erdei iskola, a közönségkapcsolat, központi pályázatokból lehet nemzetközi pénzekhez jutni a környezetvédelem, informatika és más területeken. Parlamentjükben egységesen tudnak és szoktak fellépni, például sikeres népszavazást kezdeményeztek az állami erdők privatizációjának megakadályozására. Ugyanakkor védtelenek, mert az egy lábbon állás miatt (csak erdőgazdálkodással foglalkoznak) a kormányzati lépések azonnal visszahatnak az államerdészet szervezésére, pénzügyi helyzetére. A tervek elkészítésekor és elfogadásukkor ugyanúgy meg kell küzdeniük a kedvezőbb tervszámokért, mint nálunk szokás. A költségvetésben általában elfogadott, hogy a fakereskedelem a bevételek kb. 80%-át képes biztosítani, a többit a költségvetés állja, és adja a fent nevezett közcélú tevékenységek ellátásához a szükséges forrásokat. Érdekes volt a vezetők véleményét hallgatni, mely szerint a mi rendszerünk jobb, mert a kiszolgáltatottság kisebb a költségvetés felé és a vertikum is tágabb lehetőségeket kínál a gazdálkodáshoz. A viszont-tanulmányút során kifejezett kérésük volt a több lábbon állás, a fafeldolgozás, a vadgazdálkodás, stb. bemutatása.

Alkalom nyílt a magyar és lengyel erdészeti egyesületek vezetőinek megbeszélésére, az együttműködés lehetőségeinek feltárására.

Programba iktattuk az auschwitz haláltábor megtekintését. A látottak elborzasztottak bennünket. Éppen egy túlélő emberek csoportja gyülekezett megemlékezéshez, nehezen lehetett belegondolni, hogy valamikor e kínzóhely rabjai voltak. Rendkívüli gondolatársítások kerültek elő a megdermedt tekintet mögött húzódo gondolatainkban és többen egymás közt hal- kan szóvá is tettük azokat. Vajon miért hagyták az emberek, hogy ezt tegyék másokkal, hogy ezt tegyék velük? Miért nem lázadtak fel, ha már úgyis mindegy volt? És most is azt érezzük,

hogy vannak olyan folyamatok körülöttünk a világban, melyek nem az emberiséget, nem a jövőjüket szolgálják és sajnos itthon is vannak olyan történések, melyekkel sokan nem tudnak azonosulni és egy szót sem szólnak. Vajon miért? Vajon miért nem merünk a nyilvánvalóan nem helyes tetteknek gátat szabni? Érdemes elgondolkodni, hogy mit eredményezhet, ha nem teszünk, félünk és csak hagyjuk a többségnek nem tetsző folyamatokat szabadon garázdálkodni.

A tanulmányutat a természet csodáinak megtekintésével – a Wieliczki só-

bánya (világörökség része), a Dunajec folyó és Zakopane – fejeztük be. Köszönetet mondunk az utazás megszervezésében közreműködő NEFAG Rt. vezetőjének és munkatársainak.

Szeptemberben fogadtuk a lengyelek erdészeti csoportját egy hazai tanulmányúton. Kultúrprogram keretében fővárosunkban dunai hajóút és buszos idegenvezetés segített a látványosságok megismertetésében. A szántódi erdészeti üdülő kiváló helyet adott a csoportnak, ahol remek ellátásban részesültek a gondos házigazdák részéről. A szakmai tanulmányutakat a szomszédos erdőgazdaságokhoz szerveztük. Megismerkedtek a fafeldolgozás hazai lehetőségeivel a szántódi és a pörbölyi üzemekben. A vadgazdálkodás eredményeit és módszereit tanulmányozhatták a gyulai és gemenci területeken. A természetvédelem és közjóléti tevékenység bemutatására Gemencen került sor. A Balaton adta értékeket Tihanyban szemléltek a résztvevők. Parádés búcsúesten, a Somogy Táncegyüttes fergeteges táncával és a jelenlévők aktív közreműködésével köszöntek el egymástól a lengyel és magyar erdészek. Köszönjük ezúton is a közreműködő erdőgazdaságok vezetőinek és munkatársainak a segítséget, a lengyel-magyar erdészbarátság ápolását.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Kitüntették Roland Migendét

Október 23-i nemzeti ünnepünk alkalmából *Pröble Gergely* (jobbról), hazánk németországi nagykövete a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztjét adta át **Roland Migendének** az ifjú-

ság körében kifejtett természetvédelmi és erdei iskolákat támogató tevékenységért.

További sikeres évtizednyi munkát kívánunk.

**Tagtársainknak,
Olvasóinknak
eredményes,
boldog új
esztendőt
kívánunk!**

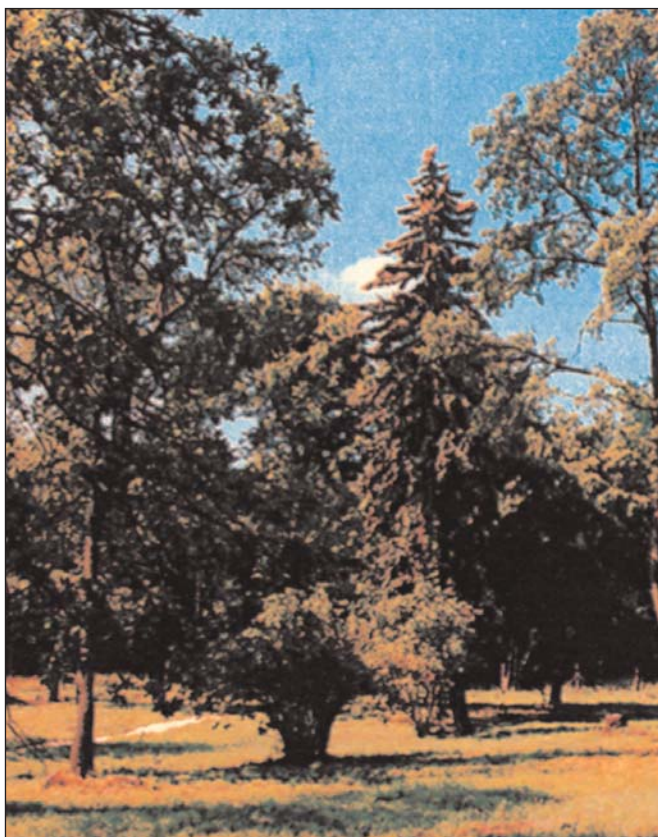
*Elnökség
Szerkesztőség*

Megújult az alsóperei arborétum

A VERGA Rt. és az ÁESZ hathatós segítségével és támogatásával megújult az alsóperei arborétum. A megnyitón *Rakk Tamás* vezérigazgató Alsóperéről, a park kistérségbeli szerepéről, *Vaspőri Ferenc* ÁESZ-igazgató a park megújításáról tartottak előadást.

Mészáros Gyula vezérigazgató-helyettes és *Szedlák Tamás* erdészeti igazgató mutatta be a végzett munkát és tájékoztatták a megjelenteket a jövő feladatairól. Hogy is írja a költő: „Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül.”

*Az új Bedő Albert szobor
az Egyesület klubtermében*